

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämndens verksamhetsberättelse 2023

Innehållsförteckning

Region Skånes vision och övergripande mål	5
Förord	6
Inledning	8
Nämndens ansvarsområde och uppdrag	8
Målkort 2023.....	9
Året som gått – viktiga händelser	10
Ungdomsmottagningarna har blivit en del av förvaltningen	10
Nationell högspecialiserad vård inom könsdysfori.....	10
Hantering av ortopedtekniska hjälpmedel	10
Psykiatriambulansen permanentad.....	10
Regional strategi för att minska suicid	11
Samverkansfunktion Maria Skåne	11
Två nya mottagningar på Bup.....	11
Toppbetyg till verksamhetsområde syn, hörsel och döv.....	11
Skåneveckan för psykisk hälsa.....	12
Kompetensförsörjning, hyrsjuksköterskestopp och nya regler för dygnsvila.....	12
Skånes digitala vårdssystem	13
Nya vårdbyggnader på södra sjukhusområdet i Malmö	13
1177 och omställningen till Framtidens hälsosystem	13
Forskningens dag	14
Utmärkelser	14
Verksamhetsförändringar/-övergångar	15
Omställningsarbetet	16
Övergripande styrnings- och strukturfrågor inom hälso- och sjukvården.....	16
Verksamhets- och producentrelaterade utmaningar inom hälso- och sjukvården.....	16
Bemanning och kompetensförsörjning.....	17
Inköp och materialförsörjning	17
Serviceförvaltningarnas roll, mandat och kostnadsutveckling	17
Administration och IT-stöd	17
Framtidens hälsosystem och vårdens omställning.....	18
En sammanfattande övergripande beskrivning av förflyttningen	18
Bättre liv och hälsa för fler	20
Högt förtroende för god och jämlik vård	20
Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och förebyggande insatser	22

Tillgänglighet och kvalitet	27
God tillgänglighet.....	27
Jämlik hälso- och sjukvård.....	32
Säker hälso- och sjukvård	33
Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas.....	36
Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård	41
Effektiv hälso- och sjukvård	41
God och nära vård. Nära vård med primärvård som nav	43
Psykisk hälsa.....	46
Tillgänglig och effektiv akutsjukvård.....	52
Nivåstrukturering och profilering	53
Hållbar utveckling i hela Skåne.....	54
Digitalisering.....	54
Klinisk forskning.....	58
Nationell högspecialiserad vård	63
Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet.....	65
Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning.....	65
Attraktiv arbetsplats	73
Stöd och medarbetarutveckling	75
Använd kompetensen rätt.....	77
Långsiktigt stark ekonomi	81
Resultatmål	81
Investeringar.....	84
Stöd till handikappföreningar	85
Fonder och stiftelser	86
Produktion.....	87
Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare	90
Nya kriterier för rehabilitering i varmt klimat	90
Konduktiv pedagogik	90
Framsynt miljöarbete	91
Fokusområde Resurseffektiv och cirkulär ekonomi.....	91
Fokusområde Låg klimatpåverkan.....	91
Fokusområde Frisk och hälsosam miljö.....	92
Miljömål – Ökad miljömedvetenhet och kompetens	93
Robusta och säkra verksamheter	96
Krisberedskapsförmåga.....	96

Krisberedskap och risk- och sårbarhetsanalys.....	96
Ledningssystem för säkerhetsarbetet	96
Beredskap för hot- och våldssituationer	96
Informationssäkerhet	97
Hög driftssäkerhet fastigheter	97
Robusta IT-system	98
Förmåga att hantera samhällsstörningar	98
Robusta upphandlingar.....	98

Region Skånes vision och övergripande mål

Visionen, som gäller för hela organisationen och dess verksamheter är Framtidstro och livskvalitet. Genom de fem målen, som vänder sig till all verksamhet ska vi nå visionen. Våra resurser är medarbetarna, verksamheten och ekonomin. Vår organisationskultur utgår från de gemensamma värderingarna: välkomnande, drivande, omtanke och respekt. Detta gäller i allt ledarskap, medarbetarskap liksom i alla möten med de vi finns till för och samverkar med.

Bättre liv och hälsa för fler: Ett mål med utåtriktat fokus på de vi är till för – befolkning, patienter, brukare, resenärer, besökare, kunder, samverkanspartners, turister m.fl.

Tillgänglighet och kvalitet: Ett mer inåtriktat mål för vår egen organisation med fokus på våra verksamheter och hur våra interna arbetsprocesser fungerar.

Hållbar utveckling i hela Skåne: Ett mål för hur våra verksamheter bidrar till en långsiktigt, hållbar utveckling och tillväxt i den egna organisationen och i Skåne.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet: Ett mål för att attrahera, rekrytera, utveckla, motivera och behålla medarbetare i våra verksamheter.

Långsiktigt stark ekonomi: Ett mål för en modern, konkurrenskraftig och hållbar ekonomi som möjliggör beredskap, utveckling och fortsatta satsningar i verksamheten.

Förord

Verksamhetsåret 2023 präglades av ekonomiska och sociala utmaningar i landet och omvärlden. Den höga inflationen har varit en svårighet för Region Skånes samtliga verksamheter, först om två år bedöms inflationen kunna landa på mer normala nivåer. I detta har vi fått hålla oss beslutsamma om att använda våra resurser klokt för att uppnå verksamhetens mål och rusta oss för framtiden. Ett intensivt omställningsarbete pågår. Åtgärder med direkt effekt på styrning och struktur, bemanning och kompetensförsörjning, verksamhet och produktion, inköp och materialfrågor samt administration och IT-stöd är prioriterade. Dessa anses ha störst potential att bidra till en förbättrad verksamhet och ekonomi på sikt.

Här följer ett urval av händelser och utmaningar från det gångna verksamhetsåret.

Som svar på den fortsatt höga efterfrågan på stöd från barn- och ungdomspsykiatri (Bup) har åtgärder för att förbättra tillgängligheten vidtagits. Vi har under året börjat strukturera om arbetssättet för större möjlighet till tidiga insatser. Två nya Bup-mottagningar har öppnats, en digital mottagning och en forskningsmottagning, båda har hela Skåne som upptagningsområde.

Den 1 mars flyttade ungdomsmottagningarna över till förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel. Den nya organisationen skapar möjligheter, och utredning pågår kring hur ett optimalt omhändertagande med hög tillgänglighet och en gemensam väg in för barn och unga kan skapas.

Rekrytering av sjuksköterskor och anpassning till nya regler för dygnsvila har stått i fokus under 2023. Inom framför allt psykiatrins heldygnsvård har vi haft stora utmaningar med sjuksköterskebrist. På en del håll inom heldygnsvården har antalet vårdplatser därför fått begränsas, och personal från andra verksamheter har fått stötta upp bemanningen. Arbetet med att säkra kompetensförsörjningen fortsätter. Med en förstärkt ob-ersättning, hyrstopp av sjuksköterskor samt andra verktyg är förhoppningen att behålla befintlig personal och kunna nyrekrytera. Även om hyrstoppet är utmanande är det ett steg i rätt riktning, egen personal skapar kontinuitet och bättre kvalitet i vården på sikt.

Vår syn-, hörsel- och dövverksamhet har uppmätt landets bästa nöjdhetssiffror jämfört med motsvarande verksamheter som undersökts, speciellt gällande bemötande och respekt. Inom barn- och ungdomshabiliteringen erbjuds nu diagnosutbildningar, både digitalt, på distans och fysiskt. Vuxenhabiliteringen har börjat erbjuda ett hälsofrämjande gruppkoncept. Under året tog verksamhetsområde hjälpmedel över hela ansvaret för hantering av ortopedtekniska hjälpmedel och ansvarar nu för tillhandahållandet i hela Region Skåne.

Den verksamhetsnära forskningen och förvaltningens uppdrag inom Nationell högspecialiserad vård gagnar våra verksamheter, Skåne är på så sätt med och bidrar till en god vård i ett nationellt och ett internationellt perspektiv. Glädjande nog tilldelades Naloxonprogrammet i Region Skåne Guldpillret under 2023, ett program som sedan 2018 räddat hundratals liv.

Vi vill tacka våra medarbetare vars kunnande och engagemang är själva navet i allt vårt arbete. Patienter och anhöriga ges ett gott bemötande och god vård tack vare er. Hälso- och sjukvårdens akuta och förbyggande insatser kan ofta vara helt avgörande, men förmår dock inte ensamt att vända trenden av en ökande psykisk ohälsa. Här behövs även ett återupprättande av en starkare samhällsgemenskap och en omsorg om våra medmänniskor.

Per Einarsson
Ordförande

Katarina Hartman
Förvaltningschef

Inledning

Nämndens ansvarsområde och uppdrag

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden är driftledningsnämnd för ansvarsområdet som omfattar psykiatri, habilitering, hjälpmedel samt ungdomsmottagningar. Nämnden utövar också ledningen av Region Skånes verksamhet enligt 22 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), samt fattar regionens myndighetsbeslut om insatser enligt 9 § 1 i denna lag. Nämnden bereder årligen ärende om regelverk för hjälpmedelshandboken samt ärenden om egenavgifter för hjälpmedel till regionfullmäktige. Nämnden lämnar även organisationsbidrag inom sitt ansvarsområde.

Verksamheten bedrivs inom förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel som erbjuder specialistpsykiatrisk vård inklusive beroendevård, första linjens psykiatri för barn och unga, ungdomsmottagning, habilitering, rehabilitering, tolkservice och hjälpmedel.

Psykiatrin bedriver specialiserad psykiatrisk vård i hela Skåne och består av barn- och ungdomspsykiatri (Bup), vuxenpsykiatri samt rättspsykiatri. Psykiatrin bedriver öppenvård, heldygnsvård, mellanvård samt akutmottagningar för barn och vuxna dygnet runt. Bup bedriver även första linjens psykiatri för barn och unga. Psykiatrin har fått tillstånd från Socialstyrelsen att bedriva nationell högspecialiserad vård inom områdena svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna samt svårbehandlade ätstörningar för vuxna. Psykiatrin har också fått i uppdrag att i samverkan med Region Östergötland bedriva nationell högspecialiserad vård inom området könsdysfori för barn och vuxna.

Ungdomsmottagningarna arbetar med att stärka psykisk, fysisk och sexuell hälsa hos ungdomar i hela Skåne genom förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Habilitering omfattar habilitering och rehabilitering för personer med varaktiga funktionsnedsättningar i hela Skåne och består av barn- och ungdomshabilitering, vuxenhabilitering och syn-, hörsel- och dövverksamhet inklusive tolkservice. Tolkservice sker genom vardagstolkning till personer som är döva, har hörselnedsättning eller har dövblindhet. I ansvaret ingår även myndighetsutövning gällande rådgivning och annat personligt stöd enligt LSS 9 § 1 och att verkställa dessa beslut.

Hjälpmedel har som uppdrag att hantera, styra och följa upp alla hjälpmedel och läkemedelsnära produkter som förskrivs till patienter i Skåne och som finansieras av Region Skåne.

Inom förvaltningen finns Skånes Taltidning som är en tidskrift för personer som har nedsatt syn. Den innehåller både korta nyheter och längre reportage och ges ut en gång i veckan på CD-skiva och på internet som podcast.

Förvaltningen bedriver även forsknings-, utvecklings- och utbildningsverksamhet.

Målkort 2023

Förvaltningen arbetar utifrån ett målkort med syftet att få ett tydligt förvaltningsperspektiv i målarbetet, med betoning på helheten och vad som är viktigt för patienterna. I målkortet synliggörs vad förvaltningen fokuserar på under året för att kunna erbjuda specialistpsykiatrisk vård inklusive beroendevård, första linjens psykiatri för barn och unga, ungdomsmottagning, habilitering, rehabilitering, tolkservice och hjälpmedel med hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målkortet utgår från fem målområden i God vård som är centrala för att uppnå målen i förvaltningens verksamhetsplan 2023.

Med utgångspunkt i förvaltningens målkort formulerar respektive verksamhetsområde aktiviteter som följs upp regelbundet under året vid verksamhetsdialoger, i delårsrapport och i årsredovisning. Syftet är att så tidigt som möjligt kunna reagera på eventuella avvikelser och sätta in åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse. Bedömningen av måluppfyllelsen efter december framgår av bilden nedan. Alla fem mål har gul markering, vilket innebär att det finns mindre avvikelser.

Året som gått – viktiga händelser

Ungdomsmottagningarna har blivit en del av förvaltningen

Den 1 mars bytte ungdomsmottagningarna förvaltning och flyttade från Primärvården till Psykiatri, habilitering och hjälpmedel. Den nya organisationen inom förvaltningen skapar flera möjligheter. Bakom flytten ligger bland annat en förhoppning om att kunna skapa en samlad väg in för barn och unga. Ett arbete pågår nu inom förvaltningen för att utreda hur ett optimalt omhändertagande med hög tillgänglighet för barn och unga kan skapas.

Nationell högspecialiserad vård inom könsdysfori

Psykiatri Skåne har fått i uppdrag att i samverkan med Region Östergötland bedriva nationell högspecialiserad vård (NHV) inom området könsdysfori. Redan idag har Psykiatri Skåne ett gott samarbete med Region Östergötland och Universitetssjukhuset i Linköping, där patienterna får sin kirurgiska behandling. Region Skåne har lång erfarenhet och hög kompetens inom könsdysfori. Psykiatri Skåne bedriver idag regional högspecialiserad vård inom området och har ett välfungerande samarbete med Reproduktionsmedicinskt centrum och logoped- och hudmottagningarna på Skånes universitetssjukhus, Sus.

Hantering av ortopedtekniska hjälpmedel

Verksamhetsområde hjälpmedel har tagit över ansvaret för hantering av ortopedtekniska hjälpmedel. Verksamhetsområdet ansvarar nu för att tillgodose hela Region Skånes sjukvård/patienter med ortopedtekniska hjälpmedel. Ortopedtekniska hjälpmedel berör uppskattningsvis 350 verksamheter och 4 000 förskrivare. Förskrivning och beställning av ortopedtekniska tjänster och produkter görs numera i förskrivningssystemet Sesam och sker bland annat vid Skånes verksamheter inom ortopedi, handkirurgi, reumatologi, diabetes, rehabilitering samt akutverksamhet och vårdcentraler.

Psykiatriambulansen permanentad

Enheten för Prehospital Akut Psykiatri (PAP), ofta kallad psykiatriambulansen, som började användas i nordvästra Skåne på försök under hösten 2022, har permanentats. Även verksamheten med psykiatriambulans i nordöstra Skåne har permanentats. Psykiatriambulansen är ett samarbete mellan ambulanssjukvården och psykiatrin. Psykiatriambulansen bemannas av en psykiatrisjuksköterska och en ambulansjuksköterska. Uppdragen kommer via 112 och omfattar akuta psykiatriska tillstånd, exempelvis psykoser eller suicidsituationer. Målsättningen är att förbättra det prehospitala omhändertagandet för patienter med psykisk ohälsa och sjukdom.

Regional strategi för att minska suicid

En ny regional strategi för att motverka suicid har tagits fram. Psykiatri, habilitering och hjälpmedel är ansvarig förvaltning för den nya strategin, vilken tar ett samlat grepp om det suicidpreventiva arbetet i Skåne. Kunskapen om riskfaktorer och riskgrupper ska öka, såväl i hälso- och sjukvården som i övriga samhället. Särskilt fokus kommer att läggas på primärvården, som ofta är de som först möter den som mår dåligt. I och med den nya strategin blir det suicidpreventiva arbetet permanent i Skåne.

Samverkansfunktion Maria Skåne

På Maria Skånes öppenvårdsmottagningar för unga under 25 år som har ett substansbruk av alkohol eller andra droger, har man sedan 2021 provat en arbetsmodell där man inrättat en samordnande funktion för de olika mottagningarna. Under 2023 beslutade förvaltningen att man fortsätter finansiera en samordningstjänst, med start i mars 2023. Maria Skåne, som drivs av Region Skåne och flertalet av Skånes kommuner, är ur ett nationellt perspektiv en förebild gällande hur delar av beroendevården bör organiseras, framför allt för en yngre målgrupp. Den integrerade formen, där både region och kommun är huvudman för mottagningarna, förordas då risken att personer med substansbruk faller mellan stolarna minimeras.

Två nya mottagningar på Bup

Under våren har två nya mottagningar öppnat inom Bup – en mottagning för digital behandling och en forskningsmottagning. Den digitala behandlingsenheten erbjuder i dagsläget IGBT (Internetbaserad kognitiv beteendeterapi) vid sömnstörning, ångestsyndrom och OCD. Det finns en stor efterfrågan på digital behandling och goda möjligheter att utöka behandlingsutbudet framöver. Enheten erbjuder även digitala gruppinterventioner för patienter och närstående i enlighet med standardiserande vårdprocesser (SVP) för adhd, ångestsyndrom och beteendesyndrom. Samtliga insatser som ges via enheten är tillgängliga för patienter över hela Skåne. Forskningsmottagningen organiserar flera av Bups större forskningsstudier. Just nu finns två aktuella studier och ytterligare studier planeras starta under kommande år. I den första studien undersöks hur vården bäst organiseras för barn och ungdomar med ångestsyndrom. I den andra studien kommer barn till föräldrar med psykiatrisk problematik att följas över tid. Båda studierna har påbörjats på mottagningen under hösten 2023.

Toppbetyg till verksamhetsområde syn, hörsel och döv

Verksamhetsområde syn, hörsel och döv håller hög kvalitet. Den nationella patientenkäten (NPE) visar att patienterna är mycket nöjda, speciellt med bemötande och respekt. Verksamheten fick landets bästa siffror jämfört med alla motsvarande verksamheter som undersökts i Sverige. Resultaten presenterades kopplat till sju dimensioner: helhetsintryck,

emotionellt stöd, delaktighet och involvering, respekt och bemötande, kontinuitet och koordinering, information och kunskap samt tillgänglighet. I fem av de sju dimensionerna rankades verksamhetsområde syn, hörsel och döv i Region Skåne högst av alla. Undersökningen omfattade elva regioner som har verksamheter inom syn-, hörsel- och dövområdet.

Skåneveckan för psykisk hälsa

I oktober arrangerades Skåneveckan för psykisk hälsa för fjortonde året i rad. Skåneveckan arrangeras av Region Skåne och Studieförbundet Vuxenskolan med hjälp av kommuner och frivilligorganisationer. Psykiatri, habilitering och hjälpmedel stod för Region Skånes kommunikationsaktiviteter kring veckan och var huvudaktör gällande Region Skånes arrangemang. Årets upplaga bestod av 270 evenemang på 30 orter och hade extra fokus på kultur, musik, samhörighet, levnadsvanor och bättre hälsa. Aktiviteter som genomfördes var bland annat föreläsningar, workshops, kulturarrangemang, prova-på-aktiviteter och mötesplatser. Bland Region Skånes arrangemang kan särskilt nämnas en uppskattad föreläsning om peer support på vuxenpsykiatri Lund, som fick ett stort genomslag i våra kanaler och mycket positiv uppmärksamhet.

Kompetensförsörjning, hyrsjuksköterskestopp och nya regler för dygnsvård

2023 har präglats av betydande utmaningar inom vården, där rekrytering av sjuksköterskor och anpassning till nya regler för dygnsvård stått i fokus. Inom framför allt vuxenpsykiatri Kristianstad och Helsingborg har stora utmaningar funnits vad gäller kompetensförsörjningen. Akutmottagningen vid vuxenpsykiatri Kristianstad har hållits stängd kvällar och nätter och patienter har hänvisats till övriga akutmottagningar i Skåne. Betydande neddragningar av antalet vårdplatser har gjorts inom både vuxenpsykiatri Kristianstad och vuxenpsykiatri Helsingborg. Sedan 2017 har vår organisation avstått från hyrläkare, ett steg för att skapa en mer stabil och pålitlig vårdmiljö. Vi välkomnar det nya hyrsjuksköterskestoppet, som, trots initiala utmaningar, främjar långsiktig stabilitet och kontinuitet i vården. Vi arbetar aktivt med att hantera de nya reglerna för dygnsvård. Detta har bland annat krävt en omstrukturering av våra arbetsscheman och en djupare förståelse för att upprätthålla både personalens välbefinnande och patientsäkerheten. Vi ser positivt på höjningen av ob-ersättningen, som visar på det ovärderliga arbete våra medarbetare utför. Införandet av mobila team, vård i hemmet, digitala behandlingsmöjligheter och implementeringen av BI-platser är flera exempel på vår strävan efter effektiv och tillgänglig vård. Dessutom är samverkan med andra aktörer en viktig del av vår strategi för att möta behoven hos en ständigt växande patientpopulation.

Skånes digitala vårdssystem

Förvaltningen har arbetat med att identifiera de större förändringar som påverkar våra verksamheter i samband med införandet av SDV och de förberedelser förvaltningen behöver göra inför driftstart. Övergripande förberedelser har påbörjats inom områden som kodning, schemaläggning och realtidsdokumentation. Flera kommunikationsinsatser har genomförts. En del av förvaltningens chefsdag ägnades åt SDV. Förvaltningens projektgrupp har genomfört informations- och dialogtillfällen i verksamhetsområdenas ledningsgrupper. Dialoger har pågått löpande med enhetschefer för de enheter som ingår i första driftstart i mars/april 2025. Flera dialoger och informationstillfällen har genomförts med de fackliga organisationerna gällande hur förvaltningen organiserar sig och jobbar med förberedelser. Löpande dialog sker även på ordinarie skyddskommittémöte. Plan finns framtagen för risk- och konsekvensanalys som ska ske 2024. Arbetet med verksamhetsområdenas utrullningsledare har intensifierats för att ge dem den kunskap och information de behöver för att stödja sitt verksamhetsområde.

Nya vårdbyggnader på södra sjukhusområdet i Malmö

Det strategiska byggprojektet SSM (södra sjukhusområdet Malmö) ska bygga nya vårdlokaler för i huvudsak vår förvaltnings Malmöverksamheter men även för Primärvårdens verksamhetsområde palliativ vård och ASIH. Byggnaderna beräknas vara klara för inflyttning 2032–2034. Under året har projektet bland annat färdigställt behovsanalysrapport, verksamhetsbeskrivningar och förstudierapport. Resurssättning och utveckling av projektets organisation har kommit på plats. Förvaltningarna har under hösten bemannat verksamheternas programkontor, vilkas uppgift är att säkerställa att verksamheternas behov och krav på byggnaderna framkommer. Vår förvaltnings programkontor består av en verksamhetsledare, två biträdande verksamhetsledare samt fyra samordningsledare. Utöver programkontoret har ett flertal medarbetare från berörda verksamhetsområden delat med sig av sina kunskaper i olika möten och workshops.

1177 och omställningen till Framtidens hälsosystem

Som en del i arbetet med ärendehanteringstjänster har förvaltningen uppnått målet att samtliga beslutade vårdutförande enheter ska erbjuda ärendehanteringstjänster på 1177.se till Skånes invånare. Tjänsten Kontakta oss erbjuds inom heldygnsvården medan öppenvården, utöver Kontakta oss, även erbjuder ett flertal andra tjänster exempelvis Egen vårdbegäran, Av- och omboka tid och Förnya recept. Arbetet inleddes efter ett beslut av regiondirektören våren 2022 och innebär en standardisering där e-tjänster ska vara mer enhetliga och jämlika samt erbjudas på samtliga vårdutförande enheter.

Forskningsdag

Den 1 december anordnade FoUU-enheten förvaltningens forskningsdag där 13 pågående forskningsprojekt presenterades. Först ut var MATRIS-projektet, behandlingsforskning mot opioidberoende, följt av EFAD (Enheten För Avancerad Depressionsvård), ett exempel på hur klinik och forskning kan berika varandra. Därefter presenterades Huntingtons sjukdom – när en gen orsakar psykiska symtom, samt Organiskt eller inte? – biomarkörer kan vara till stöd. Helsingborg berättade hur de har byggt upp sin forskningsklinik. Därefter redovisades neuropsykologins roll i psykiatri samt hur vi kan förebygga nya suicidförsök med hjälp av ASSIP (Attempted Suicide Short Intervention Program). Brukarinvolvering i forskning, självskadebeteende samt forskningen inom rättspsykiatri redovisades. Bup berättade om autism- och adhd-prevalenser, att många vill bli av med diagnoserna som vuxna, samt brukarstyrda inläggningar. Habiliteringen avslutade med Sätt Skåne i rörelse – fysisk aktivitet på recept. Dagen avslutades med paneldiskussion om hur forskning kan gynnas inom förvaltningen, hur vi motiverar medarbetare att forska, samt forskning som framgångsfaktor vid rekrytering.

Utmärkelser

Verksamhetsområde syn, hörsel och döv och verksamhetsområde habilitering tilldelades Diabasens hederspris för sitt gemensamma bidrag ”Det här är jag”, ett digitalt verktyg för att ta reda på vad barn och ungdomar känner är viktigt för dem och vill prata om i mötet med sin behandlare. Verkttyget används idag i fysisk form, den stora fördelen med den digitala versionen är att barnen nu kan klicka i hur de mår och vad de vill prata om hemma i lugn och ro. På detta sätt kan de få större kontroll och inflytande över sin behandlingssituation.

Naloxonprogrammet i Region Skåne tilldelades Guldpillret. Naloxonprogrammet har tagit fram en modell för att tillgängliggöra naloxon, inklusive utbildningsmaterial. Målet är att minska överdoseddligheten genom att förebygga allvarliga skador och dödsfall i miljöer där opioidöverdoser sker. Sedan 2018 delas naloxon ut till personer som riskerar en opioidöverdos inom ramarna för Naloxonprogrammet. Det positiva samarbetet mellan vården och patienterna har bidragit till att rädda liv vid drygt 900 överdossituationer.

Verksamhetsförändringar/-övergångar

Externa verksamhetsförändringar 2023

Ungdomsmottagningarna bytte förvaltning från Primärvården till Psykiatri, habilitering och hjälpmedel den 1 mars. Uppdragsförändringen om 102 miljoner kronor är emellertid uträknad på helår varför övergången anges till den 1 januari i tabellen nedan.

Verksamhet	Tidpunkt	Antal anställda	Uppdragsförändring (Miljoner kronor)
Ungdomsmottagningarna	2023-01-01	123 anställda	102 mkr

Omställningsarbetet

Den internationella samhällsekonomiska utvecklingen destabiliserades 2022 och har fortsatt 2023 varit mycket osäker. Uppföljning av budget 2023 och prognos efter första kvartalet visade negativa siffror för Region Skåne och det fanns därför ett brådskande behov av att komma igång med åtgärder och ett omställningsarbete i syfte att uppnå ökad tillgänglighet, säkrad kompetensförsörjning och ekonomi i balans. Omställningsarbetet tar avstamp i sex identifierade insatsområden: Övergripande styrnings- och strukturfrågor inom hälso- och sjukvården, Verksamhets- och producentrelaterade utmaningar inom hälso- och sjukvården, Bemanning och kompetensförsörjning, Inköp och materialförsörjning, Serviceförvaltningarnas roll, mandat och kostnadsutveckling och Administration och IT-stöd.

Övergripande styrnings- och strukturfrågor inom hälso- och sjukvården

Förvaltningens mål och verksamhetsplan utgår från God och nära vård, strategin för Framtidens hälsosystem samt Region Skånes vision och övergripande mål. En hög nivå av forskning kopplad till kliniskt arbete säkerställer en hög evidens i vård och behandling, till exempel standardiserade vårdprocesser och internetbaserad psykologisk behandling. Icke evidensbaserade insatser fasas ut.

Verksamhets- och producentrelaterade utmaningar inom hälso- och sjukvården

Fokus ligger på förbättrad tillgänglighet, där utmaningar finns i framför allt psykiatrins verksamheter, med ökande tillflöde och svårigheter att säkra kompetensförsörjningen, se även rubrikerna ”God tillgänglighet” och ”Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning”.

Det finns en tydlig organisation för arbetet med patientsäkerhet. Gröna korset är ett viktigt verktyg i arbetet, avvikelssystemet ett annat. Under året har antal avvikelser och riskanalyser ökat, vilket tyder på en god säkerhetskultur.

Utöver att förvaltningen erbjuder specialistvård arbetas det även med hälsofrämjande och förebyggande insatser, som nämns under rubriken ”Framtidens hälsosystem”. Ett exempel är Fit for life, ett program för patientdriven fysisk träning för patienter. Ytterligare exempel finns under rubriken ”Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och förebyggande insatser”.

Ett av förvaltningens mål är att patienten ska uppleva att vården samordnas utifrån behov. Arbeta pågår för att utveckla samverkan mellan verksamheter inom förvaltningen men också med vårdgrannar, kommun, skola och andra aktörer som möter våra patienter. Under rubriken ”Framtidens hälsosystem” beskrivs hur det regionala och lokala arbetet med suicidprevention gett goda möjligheter till samverkan på olika nivåer.

Andra kostnads- och resurseffektiva insatser är den digitala utvecklingen med stöd- och behandlingsprogram, det digitala verktyget Blå appen samt digital mottagning inom Bup, men även pågående implementering av VIP (vård- och insatsprogram) adhd.

Rättspsykiatri har öppnat en ny enhet i Kristianstad vilket på sikt innebär minskade kostnader för köpt vård.

Bemanning och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en av förvaltningens största utmaningar och en utförlig beskrivning av problematiken och de insatser som görs finns under rubriken ”Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning”.

Inköp och materialförsörjning

Rutin och tillämpningsanvisningar avseende direktupphandling har tagits fram inom förvaltningen. Ändring i regelverk för förskrivning av elrullstolar med högre krav på nyttjande förväntas bidra till effektivare resursanvändning.

På Medicinsktekniska rådets (MTP-rådet) rekommendation har nämnden tagit beslut om att upphöra subventionera tyngdtäcken till de flesta patientgrupper.

Serviceförvaltningarnas roll, mandat och kostnadsutveckling

Serviceförvaltningarna ska ge goda förutsättningar för förvaltningarna att kunna utföra sina uppdrag. Kostnadsökningarna har dock varit stora de senaste åren och behöver begränsas.

Administration och IT-stöd

Ett mål i förvaltningens verksamhetsplan är att effektivisera administration och öka patienttid. Arbete pågår inom alla staber och kan på sikt leda till bättre utnyttjande av resurser. De aktiviteter som genomförts under året finns beskrivna under rubriken ”Administrationen ska effektiviseras till förmån för direkt patienttid”. Arbetet görs parallellt med förberedelser för införande av SDV, där nödvändig förändring av arbetssätt redan påbörjats.

Framtidens hälsosystem och vårdens omställning

*Framtidens hälsosystem är Region Skånes strategi för omställningsarbetet i syfte att nå det långsiktiga målet **bättre hälsa för fler**. Sju områden utgör en sammanhållen strategi för omställningsarbetet till framtidens hälsosystem. Förflyttning behöver göras mot ett mer **personcentrerat arbetssätt** samt **hälsofrämjande och förebyggande insatser** och styrning i riktning mot såväl **nära vård** som **nivåstrukturer och profilering**. Viktiga förutsättningar och möjliggörare för denna omställning är **medarbetare, digitalisering** och **fysisk infrastruktur**. Dessa sju områden ska tillsammans bidra till de gemensamma målen **bättre befolkningshälsa, bättre upplevelse för patienter och medarbetare, ökad tillgänglighet, bättre kvalitet och effektiva processer**.*

En sammanfattande övergripande beskrivning av förflyttningen

Förvaltningen har goda förutsättningar att fortsatt utveckla arbetet i riktning mot Framtidens hälsosystem. Flera av de grundläggande förutsättningar som nämns i Region Skånes framtagna strategi finns redan på plats med gott samarbete mellan verksamheterna, tillitsstyrning och mod att prova nya vägar. Förvaltningen har framåtanda och en hög nivå av forskning kopplad till kliniskt arbete. Därtill finns en hög digital mognad och en stark vilja och vana av att samarbeta med andra aktörer. Förvaltningens långsiktiga målarbete har strategin som grund, där personcentrering och patientens perspektiv ska genomsyra verksamheten.

Vi har ett stort fokus på tillgång till rätt vård på rätt nivå, utifrån patientens behov, där bättre hälsa för fler är ett mål, och vi arbetar samtidigt utifrån principen att kunna ge bättre vård till de som har störst behov.

Vård och stöd ska vara lättillgängligt och om möjligt ges på den plats patienten önskar. Mobila team och andra mobila funktioner finns i alla delar av verksamheten. Vi arbetar med utveckling av digitala behandlingar som Internet-KBT, liksom digital tillgång till råd och stöd. Målsättningen är att använda tillgängliga digitala system i så hög utsträckning som möjligt, både för tydlighet gentemot patienten och för att underlätta för medarbetarna. Patienten ska få en trygg och sammanhållen bild av tjänsteutbudet där nästa steg i vård och behandling är väl känt.

Organisation och stödstrukturer för att arbeta med patienters och närståendes delaktighet är etablerat sedan många år, likaså ett aktivt arbete med de föreningar och organisationer som rör våra patientgrupper, både direkt i verksamheten och i regionala samverkansstrukturer. Samarbete och samverkan med andra huvudmän och samhällsaktörer ökar ständigt och bidrar

till både kunskapsspridning och utveckling. Förvaltningen är även aktiv i regionalt arbete för ökad personcentrering samt patienters och närståendes delaktighet och inflytande.

Förvaltningens arbete med primärprevention handlar mycket om att förhindra insjuknande eller återinsjuknande i psykiatrisk sjukdom. Screening för alkohol- och drogmissbruk är standard för att undvika utveckling av samsjuklighet. Arbetet med förbättrade levnadsvanor och somatisk hälsa utvecklas med till exempel psykoedukation och satsningar på fysisk aktivitet.

Det är angeläget att lyfta arbetet med suicidprevention, där förvaltningen både utifrån specialistsjukvården och i ett regionalt perspektiv arbetar för att ingen person ska hamna i det läge att man inte vill leva längre. Detta kräver ett stort mått av samverkan från andra samhällsaktörer och ett fokus på gott omhändertagande av den enskilde. Förvaltningen arbetar på flera fronter inom området, bedriver intensiv forskning och deltar i nationellt arbete med Folkhälsomyndigheten. Det regionala uppdraget för suicidprevention har gett ökade möjligheter att knyta samman vårdens olika delar för bästa omhändertagande av patienter i riskgrupper. Några exempel är att kommunerna har fått stöd att ta fram suicidpreventiva handlingsplaner, insatser i skolan (YAM - Youth Awareness of Mental Health) utförs i 15 kommuner, samt gemensamma utbildningar med primärvården och strukturerad samverkan med primärvård och patient-/närståendeorganisationer.

Kompetensförsörjning är en utmaning för förvaltningen där vi i samarbete med fackliga organisationer arbetar för en bättre arbetsmiljö och rekrytering av de kompetenser som behövs för att bedriva god vård. Ett omtag har gjorts kring kompetensutveckling och utbildning som ska följa verksamhetens behov av utveckling och ha högsta evidens. Fortbildning ska utgå från patienternas behov och framtagna standardiserade vårdprocesser.

Parallellt med utvecklingen av digitala tjänster och mobila funktioner läggs mycket arbete på att få ändamålsenliga lokaler för verksamheter som behöver kunna erbjuda god vård via fysiskt möte. Det arbete som har pågått under året finns beskrivet under rubriken "Lokalerna ska vara ändamålsenliga".

Bättre liv och hälsa för fler

Högt förtroende för god och jämlik vård

De standardiserade vårdprocesserna, SVP, som baseras på bästa tillgängliga kunskap ska ge patienterna en jämlik och god personcentrerad vård. Under året har FoUU-enheten utvärderat varje verksamhetsområdes följsamhet och utveckling. Resultatet visar att implementeringen på utförar- och behandlarnivå börjar ta fart vilket innebär att SVP har börjat nå ut till patienterna på ett ändamålsenligt vis. Det behövs fortfarande en del implementeringsstöd till enhetscheferna och nyckelpersonerna i verksamheten.

Inom Barn- och ungdomspsykiatri har implementeringen av SVP utvärderats genom enkäter till medarbetare och chefer. Resultatet redovisas i FoU-PM 5/2023.

Förvaltningen arbetar också med att främja klinisk forskning som ett led i att uppnå jämlik vård samt erbjuda invånarna i Skåne en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård. När vi stärker den kliniska forskningen får vi också en attraktiv arbetsmiljö.

Befolkningens uppfattning och patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras

Under FoUU-enhetens paraply bedrivs flera verksamhetsnära utvecklingsprojekt som syftar till att implementera nya metoder och/eller undersöka effekten av nya metoder. I dessa efterfrågas och beaktas patienternas egna upplevelser av behandlingar och åtgärder. Flera forsknings- och utvecklingsarbeten har fokus på patienternas upplevelser av vården. Ett exempel är Familjebehandling inom spädbarns- och småbarnspsykiatri. Syftet med studien var att undersöka effekten av de psykoterapeutiska interventioner som ingår i spädbarns- och småbarnspsykiatriens arbetsmodell i Malmö och Lund och betydelsen av familjernas mående och svårigheter för utfallet. Resultatet visade att en stor majoritet av föräldrarna beskrev att de problem som de sökte för hade minskat eller försvunnit helt. Andra exempel är KBT-behandling i grupp till patienter med tinnitus och psykosocial basbehandling till ungdomar med depression. Inom Bup har en digital behandlingsinsats för behandling av ungdomars sömnsvårigheter prövats i en pilotstudie där ungdomar och deras föräldrar svarat på frågor om behandlingen. Resultaten visar både på god behandlingseffekt och att det digitala formatet fungerar bra (FoU-PM 7-2023). För att ta reda på patienternas upplevelse av vården bjuds de ibland in till fokusgrupper. Ett exempel är patienter med dövblindhet som gav sina synpunkter på 1177 och hur deras tillgänglighet till eHälsa kan förbättras (FoU-PM 2-2023). FoUU-enheten utvecklar även en digital enkät till Blåappen. Enkäten är ett alternativ till fysiska enkäter och den kan användas av behandlare för att samla in data från patienter om deras upplevelse av insatsen. Utifrån återkopplingen kan insatser ständigt förbättras ur ett patientperspektiv.

En viktig del av FoUU-enhetens uppdrag är att stödja kvalitetssäkringen av förvaltningens verksamhet. Arbetet, som sker i nära samarbete med de olika verksamheterna, redovisas i FoU-rapporter och FoU-PM (intern publikation). Under 2023 har tre FoU-rapporter och åtta FoU-PM publicerats. De handlar om standardiserade vårdprocesser, psykoedukation, olika behandlingsinsatser, samordning av stöd och patienters upplevelse av vården.

- FoU-rapport 1/2023. *Familjebehandling inom späd- och småbarnspsykiatri*. (Bup)
- FoU-rapport 2/2023. *Psykoedukation för patienter med personlighetssyndrom*. (Vup Malmö Trelleborg)
- FoU-rapport 3/2023. *Kroppsuppfattning hos unga med ätstörning*. (Bup)
- FoU-PM 1/2023. *Maria Skåne 2021*. (Vup Malmö Trelleborg)
- FoU-PM 2/2023. *Användning av 1177 vid dövblindhet*. (Shd)
- FoU-PM 3/2023. *Uppföljning Standardiserade vårdprocesser*. (Vup Helsingborg)
- FoU-PM 4/2023. *Dikteringsstrategier för Tal till text*. (Hab)
- FoU-PM 5/2023. *Standardiserade vårdprocesser (SVP) inom Bup 2023*. (Bup)
- FoU-PM 6/2023. *Maria Skåne 2022*. (Vup Malmö Trelleborg)
- FoU-PM 7/2023. *Lär dig sova bättre – ungdom*. (Bup)
- FoU-PM 8/2023. *Barn med Ushers syndrom*. (Shd)

FoU-projektet *Det här är jag* som pågår inom syn-, hörsel- och dövverksamheten och habiliteringen tilldelades Diabasen, som är Region Skånes pris för förbättringsarbete inom den offentligt drivna vården.

Vetenskapsrådet har, på uppdrag av regeringen, genomfört en utvärdering av den kliniska forskningens kvalitet i de regioner som omfattas av ALF-avtalet (avtal om läkarutbildning och forskning). Forskningen utvärderades utifrån tre huvudområden; vetenskaplig produktion, forskningens kliniska betydelse och samhällsnytta samt forskningens förutsättningar. Tyvärr fick Region Skåne sänkt betyg på två av dessa områden (från mycket hög kvalitet till god-hög kvalitet) vilket innebär att tilldelningen av ALF-medel kommer bli mindre än förut.

Vetenskapsrådets panel skriver dock att detta i första hand inte ska tolkas som en negativ utveckling i Skåne utan att de andra ALF-regionerna har utvecklats till motsvarande höga nivå som Region Skåne sedan föregående utvärdering.

Förvaltningen har fem universitetssjukvårdsenheter: Barn- och ungdomspsykiatri, Vuxenpsykiatri Lund, Helsingborg och Malmö samt Rättspsykiatri. En utvärdering har gjorts av universitetssjukvårdsenheterna i Sverige angående Bup. Enligt utvärderingen har Bup Skåne en högkvalitativ forskningsverksamhet.

Patienternas upplevelse av hälso- och sjukvården fångas bland annat av Nationell Patientenkät (NPE). NPE för specialiserad psykiatrisk öppenvård gjordes senast 2022 och resultaten hanteras inom respektive verksamhetsområde. Resultaten ligger till grund för utvecklingsarbete inom verksamhetsområdena i syfte att ytterligare förbättra patienternas

upplevelse av vården. Inom vuxenpsykiatriens öppenvård skulle 70 procent rekommendera mottagningen till någon i samma situation. För Bup öppenvård är motsvarande siffra 62 procent. För vuxenpsykiatriens heldygnsvård skulle 71 procent rekommendera avdelningen. Nästa NPE kommer att göras våren 2024.

Inom verksamhetsområde habilitering har resultaten från 2022 års nationella patientenkät granskats och diskuterats på verksamhets-, områdes- och enhetsnivå. Resultaten har stämts av mot målen för 2023 för att vid behov kunna skapa handlingsplan för förändringsarbete. Medarbetare på enheterna har tagit del av resultaten och reflekterat kring dem i syfte att ta fram ytterligare förslag till förbättringar för att patienter och närstående ska uppleva god tillgänglighet, hög delaktighet och patientsäkerhet. 88,5 procent av de som besvarat enkäten skulle rekommendera sin enhet till någon i samma situation.

Inom syn-, hörsel och dövverksamheten genomfördes NPE hösten 2022 och resultatet som kom våren 2023 visar att patienterna är mycket nöjda med verksamheten, speciellt med bemötande och respekt. Verksamheten fick landets bästa siffror jämfört med motsvarande verksamheter som undersökts i Sverige. 94 procent av de tillfrågade svarade att de skulle rekommendera verksamheten till någon i samma situation. En sammanställning av resultatet och alla öppna svar för verksamhetsområdet och enheterna är gjord och har presenterats på ett ledningsgruppsmöte. Enheterna arbetar vidare med sina resultat på enhetsnivå.

Samtliga mål i förvaltningens målkort har ett patientperspektiv vilket betyder att målen handlar om vad som är viktigt för våra patienter. Målen ska stödja att patienterna får vård av hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målen ska också säkerställa att patienterna är delaktiga i vården och de är formulerade med utgångspunkt i patienternas upplevelser.

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och förebyggande insatser

Parallellt med behandlingsarbetet inom ramen för specialistsjukvården har förvaltningen fortsatt att fokusera på förebyggande insatser i syfte att förhindra insjuknande respektive återinsjuknande i psykiatrisk sjukdom. Primärprevention beskriver insatser som syftar till att sjukdom eller psykiska problem inte ska utvecklas. Detta uppdrag har historiskt legat utanför den specialiserade sjukvården, men har under de senaste åren hamnat allt mer i fokus för alla delar av vården - allt talar för stora vinster när preventivt arbete bedrivs inom alla delar av sjukvården. För förvaltningens patientgrupper är primärprevention av stor betydelse för att motverka risk för förtida död, som är välbeskriven för patienter med allvarlig psykisk sjukdom. Förvaltningen har här även möjlighet att bidra med kunskap, utbildning och stöd till andra samhällsaktörer med ansvar för primärprevention och förbättrad folkhälsa.

Huvudfokus avseende primärpreventiva insatser har under 2023 fortsatt varit att förhindra att patienter utvecklar samsjuklighet, exempelvis avseende sin kroppsliga hälsa eller missbruk, i

linje med Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa. Verksamheterna inom psykiatrin arbetar kontinuerligt med att öka antalet hälsosamtal och hälsoundersökningar för patientgrupper med högre risk för somatisk sjukdom. Utbildningssatsningar har belyst betydelsen av tidig screening avseende riskfyllda alkohol- och drogvanor, då psykiatrins patienter kan löpa en ökad risk att utveckla missbruk eller beroende. Idag screenas alla nya patienter avseende alkohol- och drogvanor, vilket ger behandlare möjlighet att adressera ett eventuellt riskbruk innan patienter utöver sin psykiatriska sjukdom har utvecklat ett manifest missbruk. Under året har det även anordnats dialogmöten mellan förvaltningens verksamhetsområden för att stärka fokus på missbruks- och beroendefrågor. Ett annat fokusområde har fortsatt varit att i samarbete med primärvården skapa möjlighet för lättillgängliga hälsokontroller.

Ohälsosamma levnadsvanor ska minska

Under år 2023 har arbetet fortsatt med att implementera de nationella riktlinjerna både avseende vård vid övervikt och fetma och avseende ohälsosamma levnadsvanor. Riktlinjerna uppmärksammar specifikt behoven hos patienter i psykiatrin och att vårdgivare som möter personer med psykiatrisk problematik alltid screenar för övervikt och fetma för att både kunna adressera och vid behov remittera, med fokus på både primär- och sekundärprevention. Även inom området levnadsvanor har det under 2023 genomförts ett flertal satsningar inom ramen för kunskapsstyrningsarbetet i regionen, bland annat genom kampanjen "Handen på hjärtat" som uppmärksammats i olika delar av förvaltningen. Dessa områden utgör en viktig bas i de fortsatta satsningarna kring levnadsvanor och i att förebygga fysisk ohälsa bland våra patienter.

Barn- och ungdomspsykiatrin har även under 2023 sett ett kontinuerligt ökande inflöde av patienter. För att möta behovet har verksamheten valt att utöka satsningar inom området primärprevention. Verksamheten har under 2023 vidareutvecklat sin nya, faktagranskade webbplats för både unga och vårdnadshavare - Bup Skåne online. Denna webbplats har mottagits väldigt väl av både slutanvändare och andra huvudmän såsom socialtjänst och elevhälsa och har blivit en mycket välbesökt sida innehållande faktagranskad, evidensbaserad rådgivning med möjlighet att hitta hjälp till självhjälp, exempelvis avseende sömn, stress och sänkt stämningsläge, tillstånd som kan vara av övergående karaktär och där psykoedukativa insatser kan vara tillräckliga för att stabilisera en ungdom. Andra delar i det primärpreventiva arbetet inom Bup har handlat om riktade utbildningssatsningar till skolor och digitala föreläsningar för närstående.

Fysisk aktivitet är ett annat betydelsefullt område när det gäller både primär- och sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper. Idag är det välkänt att även måttlig, regelbunden träning är ytterst gynnsam för alla, men i synnerhet för grupper med psykisk ohälsa. Under 2023 har flera initiativ i förvaltningen fortsatt adressera dessa frågor. I vuxenpsykiatrin har beslut fattats att projektet Fit for Life utökas till alla vuxenpsykiatriska

verksamhetsområden, en modell där patienter tillsammans med peer support (tidigare patienter) hittar fungerande former för sin träning genom anpassade grupper.

Bup har fortsatt med en regional arbetsgrupp som arbetar för att öka fokus på levnadsvanor och fysisk aktivitet i allt behandlingsarbete, och under året fortsatt arbetet med att hitta skalbara modeller som möjliggör att alla patienter inom Bup kan få interventioner rörande den fysiska hälsan och fysisk aktivitet. Även inom habiliteringsverksamheten arbetar man för att främja fysisk aktivitet, bland annat med hjälp av fritidskonsulenter och genom förskrivning av fysisk aktivitet på recept.

Jämlik sekundärprevention

Sekundärprevention beskriver insatser som syftar till att en person inte ska återinsjukna i sin grundsjukdom eller att en latent sjukdom ska utvecklas till en manifest sådan. Här har huvudfokus i förvaltningens arbete legat på allvarlig sjukdom, exempelvis psykossjukdom, bipolär sjukdom och djupa depressioner. I patientutbildningar för dessa patientgrupper läggs stor vikt vid att lära ut hur patienten själv kan känna igen tidiga tecken på sänkt mående och försämring, i syfte att kunna söka vård tidigt och anpassa sin livsföring för att förhindra ett återinsjuknande. I flera av vuxenpsykiatriens verksamheter har FACT-team (Flexible Assertive Community Treatment) etablerats. Dessa kan, på ett flexibelt sätt, snabbt utöka sina insatser till en instabil patient. På Bup har under 2023 ett arbete påbörjats att införa FACT, och förhoppningsvis kan ett sådant team börja ta emot patienter under första halvan av 2024.

En annan betydelsefull faktor för att undvika att patienter återinsjuknar i sin grundsjukdom är, utöver regelbunden uppföljning, att säkerställa att patient och vårdgivare är överens om vald behandlingsstrategi och i synnerhet om ordinerad läkemedelsbehandling. Här har förvaltningen fortsatt arbetet med regelbundna läkemedelsgenomgångar. Vid basal läkemedelsgenomgång går patient och vårdgivare tillsammans igenom läkemedelslistan. Då finns det utrymme för patienten att ställa frågor och ha en dialog med vårdgivaren, samtidigt som vårdgivaren får en bättre bild av vilka läkemedel patienten faktiskt tar. Vid en sådan genomgång kan det uppmärksammas om patienten pausat eller slutat med en återfallsförebyggande medicin, och alternativa behandlingsupplägg kan diskuteras i syfte att förhindra återfall. De basala läkemedelsgenomgångarna kompletteras med kvalificerade läkemedelsgenomgångar där, utöver förskrivare och andra i vårdteamet, även apotekare deltar. Här kan följsamhet till gällande läkemedelsrekommendationer och andra mer komplexa frågeställningar adresseras, i syfte att optimera patientens läkemedelsbehandling.

En annan del av förvaltningens sekundärpreventiva arbete rör suicidprevention, där regelbundna SPiSS-utbildningar (Suicidprevention i svensk sjukvård) för medarbetare stärker kunskapen kring att tidigt kunna identifiera en suicidnära patient, för att kunna sätta in stabiliserande behandlingsinsatser. I förvaltningen ingår samordnare för Region Skånes handlingsplan för suicidprevention och samordnare för Region Skånes satsning på YAM (Youth Awareness of Mental Health).

Även fysisk aktivitet är av stor betydelse avseende sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper, i synnerhet för grupper med allvarlig psykiatrisk sjukdom. I hela förvaltningen ingår fokus på levnadsvanor i allmänhet och betydelsen av fysisk aktivitet i synnerhet, vid alla behandlingskontakter.

I förvaltningens sekundärpreventiva arbete för både barn och vuxna med allvarligt självskadebeteende och suicidnärhet har arbetet fortsatt med implementering av brukarstyrda inläggningar (BI). Brukarstyrda inläggningar är en metod som ger patienter möjlighet att själva avgöra när de är i behov av en kort, avlastande inläggning på heldygnsvården. Under 2023 har antalet patienter med kontrakt för brukarstyrda inläggningar ökat ytterligare. Utvärderingsresultat för barn och unga som under året publicerats i The Lancet Psychiatry visar att metoden hjälpt inkluderade ungdomar att välja en inläggning på heldygnsvården som krisintervention, istället för självskada, och att metoden verkar minska behovet av dygn i heldygnsvården. Sedan tidigare är det genom forskning i förvaltningen visat att brukarstyrda inläggningar ger goda resultat i vården av suicidnära vuxna patienter. Att ha tillgång till brukarstyrda inläggningar upplevdes överlag som mycket betydelsefullt för tillfrisknandet, och metoden gav möjlighet att ta kontroll och eget ansvar.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad har arbetat med psykoedukativa insatser med fokus på förebyggande insatser och egenvård. Under 2024 kommer fokus i arbetet med levnadsvanor fortsatt ligga på förebyggande insatser, egenvård och barnorienterade samtal.

Vuxenpsykiatri i Lund har lyckats öka antalet patienter som fått hälsosamtal och antalet patienter som remitterats till hälsokontroll.

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg ska hälsoaspekten finnas med i allt behandlingsarbete, och dialog förs alltid med patienten kring dennes hälsa.

Vuxenpsykiatri i Malmö/Trelleborg har arbetat med att öka antalet hälsosamtal och internetbehandlingar. Ett gott samarbete finns med en av Malmös vårdcentraler vad gäller hälsoremisser.

Inom rättspsykiatri är arbetssättet att hälsofrämjande och förebyggande insatser diskuteras och erbjuds patienten i samband med årlig läkemedelsgenomgång och hälsoundersökning. Patienten erbjuds även samtal om levnadsvanor såsom kost, motion, alkohol, droger och tobak.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen erbjuds diagnosutbildningar på olika sätt, både digitalt, på distans och fysiskt.

Vuxenhabiliteringen har genomfört förebyggande arbete genom att erbjuda hälsofrämjande gruppkoncept.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har informationen förbättrats på mottagningarnas webbsidor. De är nu mer tillgängliga och det är lättare för användaren att hitta rätt.

Inom hjälpmedelsverksamheten har processen att digitalisera och fjärrmonitorera hjälpmedel fördröjts då verksamheten ännu inte fått den återkoppling från IT/MT-förvaltningen som behövs för att fortsätta arbetet. Fjärrmonitorering är en kritisk del av verksamhetens fortsatta digitaliseringsarbete.

Tillgänglighet och kvalitet

God tillgänglighet

Trots att tillgängligheten varit ett fokusområde i förvaltningen har utvecklingen, så som vi mäter den, gått åt fel håll. Tillgängligheten är över lag något sämre i år jämfört med vad den var vid samma tidpunkt förra året. De huvudsakliga förklaringarna bakom försämringen är fortsatt stort inflöde av nya patienter, personalbrist, återgång till större andel fysiska besök efter pandemin samt arbete med omställning av vården till arbetssätt som ska ge bättre tillgänglighet på sikt.

Följsamhet till vårdgarantin

Tillgängligheten till ett första besök inom vuxenpsykiatri har över lag försämrats ett par procentenheter jämfört med samma period förra året. Totalt sett väntade den sista december 1 356 individer på ett besök. Av dessa hade 247 väntat i 90 dagar eller mer. Detta innebär att nästan 18 procent av de väntande har väntat i mer än vårdgarantins 90 dagar. Vuxenpsykiatri i Helsingborg ligger bäst till vad gäller tillgänglighet medan Kristianstad återfinns i den andra änden av tabellen. Även om tillgängligheten är något försämrad jämfört med december 2022 så är tillgängligheten på 82 procent den näst bästa som uppnåtts under året.

Även Bup har svårt att klara av att möta patienterna i tid för att nå målen enligt vårdgarantin. Genomsnittligt är det strax över 50 procent av alla väntande till ett första besök som väntat i 30 dagar eller mindre. Förra året var motsvarande siffra 66 procent. För tillfället är det bara mottagningen i Ängelholm som uppfyller vårdgarantin.

Tillgängligheten till habiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten är fortsatt god. Den sista december var tillgängligheten enligt vårdgarantin nästan 98 procent vilket är samma notering som uppnåddes i december förra året.

Öka tillgänglighet till specialistvård

Åtgärder för att förbättra tillgängligheten

Det har fortsatt varit en mycket hög efterfrågan på utredning och behandling, i synnerhet inom barn- och ungdomspsykiatri. Ett flertal åtgärder har genomförts för att förbättra tillgängligheten. Implementering och uppföljning av standardiserade vårdprocesser (SVP) i psykiatri har fortsatt. Satsning på utbildning av medarbetare i evidensbaserade behandlingsmetoder bedöms kunna höja kvalitén samt effektivisera vård och behandling.

Statistik över väntetider i psykiatri redovisas veckovis, vilket har möjliggjort olika förbättringsåtgärder för ökad tillgänglighet, både på förvaltnings- och verksamhetsområdesnivå. Arbete har påbörjats med att följa förväntad produktion av

rekommenderade behandlingsinsatser enligt SVP, för att säkerställa att patienten får den behandling hen har behov av.

Arbete har påbörjats med förbättrad produktionsplanering i hela förvaltningen, genom exempelvis schemaläggning.

Samordning av patienter

Förvaltningen har under del av året haft möjlighet att samordna patienter för neuropsykiatrisk utredning till externa vårdgivare. Det innebär att patienter hänvisas till en extern aktör som har avtal med en annan region, via så kallade riksavtal. Under 2023 har 1 558 patienter samordnats till externa aktörer för neuropsykiatrisk utredning. Detta kan jämföras med 3 362 patienter under 2022. I det nyttjade riksavtalet innefattas endast utredning och inte behandlingsinsatser om behovet finns. Utredda patienter kommer därför tillbaka till de psykiatriska mottagningarna där medicinsk prioritering görs utifrån patientens behov. Det innebär att långa väntetider kan uppstå innan behandling inleds. Riksavtalet som förvaltningen nyttjat löpte ut 31 augusti och inget annat riksavtal har funnits att tillgå och förvaltningen har därav inte samordnat till extern aktör under hösten.

1 mars utlöstes option av våra upphandlade aktörer som innebar större kapacitet (20%) att ge utrymme att motta fler barn. De upphandlade aktörerna har dock haft utmaningar att tillgodose inflödet av remisser vilket i sin tur har påverkat tillgängligheten till neuropsykiatrisk utredning och behandling, framför allt inom Bup.

Ökad tillgänglighet till vård vid psykisk ohälsa

Tillgängligheten till utredning har försämrats kraftigt under året. Detta gäller såväl inom vuxenpsykiatrien som inom barn- och ungdomspsykiatrien. Den sista december var det mindre än 20 procent av patienterna som väntade på utredning inom Bup som väntat i mindre än 30 dagar. Motsvarande siffra förra året var 39 procent. Att en patient väntar på utredning innebär inte att patienten är utan insatser. I de flesta fall har patienten ifråga kontakt med sin mottagning och får andra insatser i väntan på utredning.

Av de patienter som genomgått en utredning har 80 procent väntat i 30 dagar eller mindre. En siffra som förbättrats sedan förra året då den uppgick till 70 procent. Enligt verksamheten förklaras detta av att de patienter som har hög prioritet ofta kommer till inom vårdgarantin och att de patienter som väntar länge är lägre prioriterade.

Barn- och ungdomspsykiatrien ska arbeta för att korta köerna – inget barn ska vänta mer än 30 dagar på besök, utredning eller behandling

Ett fortsatt stort inflöde av patienter är den huvudsakliga förklaringen till att alla mål inte nås. För att möta det ökade inflödet arbetar verksamheten bland annat med implementering av vård- och insatsprogrammet för adhd (VIP adhd). Den stegvisa modell som utgör grunden för VIP adhd innebär att man utreder i den utsträckning som behövs för att kunna ge rätt insatser.

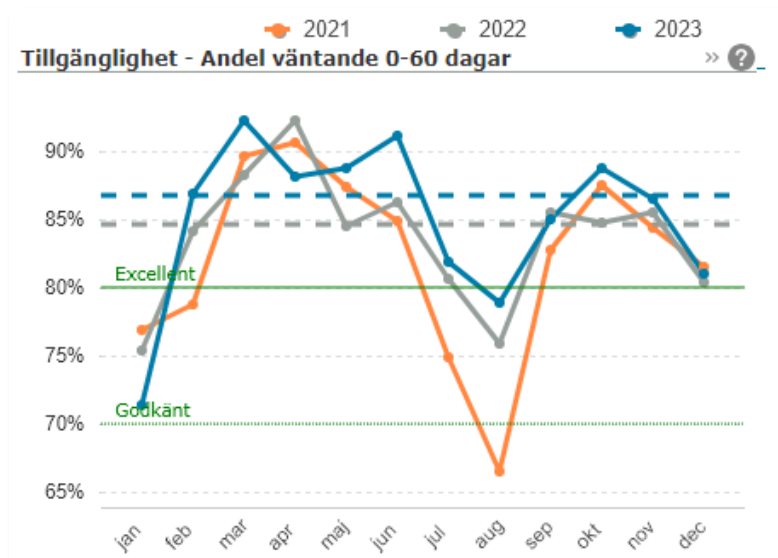
Genom kontinuerlig och systematisk uppföljning kan insatser läggas till eller justeras vartefter behov uppstår och den som verkligen behöver får mer omfattande stöd. Det förändrade arbetssättet innebär också säkerställande av att tidiga insatser kommer på plats för att undvika att problem växer sig onödigt stora.

Patienten ska ha tillgång till digitala vårdtjänster inom förvaltningens samtliga verksamhetsområden

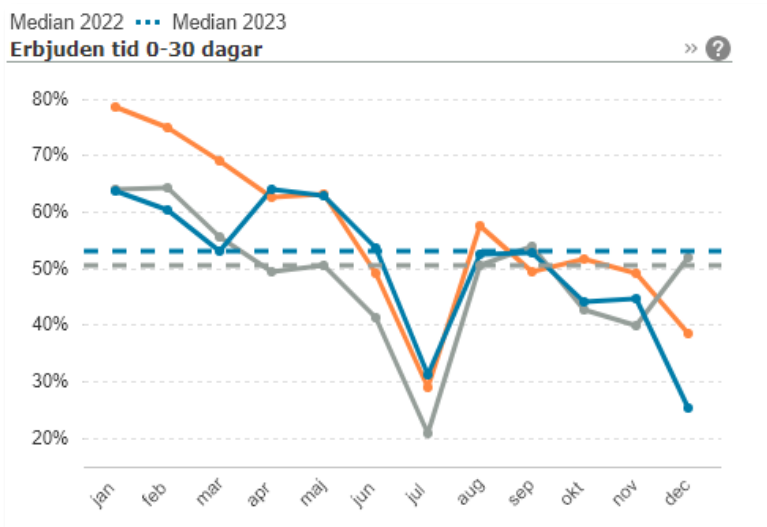
Förvaltningens verksamheter erbjuder ett flertal digitala vårdtjänster till patienter och närstående, exempelvis erbjuder samtliga beslutade mottagningar och avdelningar e-tjänster via 1177. Samtliga enheter inom förvaltningen har en upplagd lobby (digitalt väntrum) och har därmed förutsättningar att erbjuda distanskontakt med patienter och närstående via den säkra tjänsten *Digitalt möte*. Inom öppenvården finns möjlighet för samtliga mottagningar att erbjuda olika behandlingsprogram via Stöd- och behandlingsplattformen som är tillgänglig för alla verksamheter i Region Skåne. Det finns även möjlighet för alla mottagningar att erbjuda digitala formulär via Blåappen och på sikt via den nationella formulärhanteraren. Alla verksamheter har kommit i gång i någon omfattning i omställningen till digitala arbetssätt, men det varierar hur långt man kommit.

God tillgänglighet till hjälpmedelsverksamheten

Under perioden januari till och med december har 87 procent av patienterna till hjälpmedelsverksamheten fått utprovning eller uppföljning av hjälpmedel inom 60 dagar.

Under samma period har tillgången till erbjuden tid inom 30 dagar varit 53 procent.

Tillgänglighet telefonitjänster

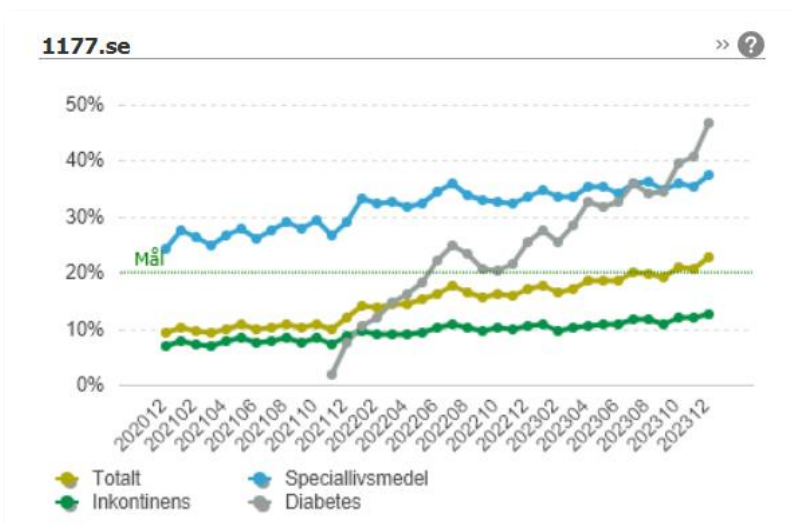
Kundservice för läkemedelsnära produkter har haft 196 300 inkommande samtal och uppnått en tillgänglighet på 85 procent.

Kundservice för hjälpmedel har haft 22 500 inkommande samtal och uppnått en tillgänglighet på 97 procent.

E-tjänster via 1177

Diabeteshjälpmedel, inkontinenshjälpmedel och speciallivsmedel kan beställas via 1177.se. E-tjänsten underlättar vardagen för patienterna och användandet av tjänsten ökar stadigt.

Tjänsten har dessutom utökats under 2023 och nu kan man som patient undersöka status på produkter, göra beställning eller anmäla ett fel på sitt hjälpmedel via 1177.

Följa upp utredningar kring orsaken till att fler barn och unga har kontakt med BUP i Skåne jämfört med övriga landet. Arbetet förstärks med att se över hur andra regioner med bättre tillgänglighet inom psykiatrin, särskilt med barn och unga, arbetar och utbyta kunskap om arbetssätt, organisation och samarbete med andra aktörer med målet att förbättra tillgängligheten till utredning och behandling samt habilitering.

I Sverige har antalet ungdomar som söker till Bup ökat närmast exponentiellt den senaste 15-årsperioden, precis som i många länder i Europa. Mycket talar för att detta beror på en kombination av flera faktorer:

Det är idag mer accepterat att både söka till och få vård av barn- och ungdomspsykiatrin. Det har också i flera stora studier visats att det självrapporterade psykiska måendet är sämre än tidigare för dem i tonåren och som konsekvens av det vill fler unga söka hjälp.

Parallellt har det inom barnpsykiatrin under de senaste två decennierna kommit allt fler vetenskapliga studier om effektiva behandlingar, vi har både psykologiska och farmakologiska evidensbaserade verktyg som gör att vi kan ge effektiv behandling. Det kan i sig ge hopp till både drabbade barn och unga och deras familjer och också göra att det känns meningsfullt att söka vård vid psykisk ohälsa.

Ovanstående faktorer bidrar tillsammans till att söktrycket till Bup ökat i hela Sverige de senaste två decennierna.

Frågan om varför vissa regioner såsom Skåne ligger högre än riksgenomsnittet är en följdfråga, som främst besvaras genom att titta på både organisatoriska skillnader och på faktorer som rör tillgänglighet, kompetensförsörjning och resultat av utvecklingsarbete.

I hela Sverige fick 6,4 procent av alla barn och unga vård inom barnpsykiatrin år 2023, i Skåne var motsvarande siffra 8,4. Skåne ligger inte högst, utan på plats sex, med flera andra regioner med snarlika nivåer bredvid sig.

De nationella jämförelserna kompliceras av att barn- och ungdomspsykiatrisk vård är organiserad på olika sätt över landet. I Sveriges största region, Stockholm, har till exempel utredning av adhd-frågeställningar skett inom somatiken, vid barnkliniken, och efterföljande behandling av adhd i stor uträkning getts av habiliteringen. När Bup Stockholm nu successivt ställer om till att ta emot dessa patienter kommer Stockholms andel barn som söker till och behandlas på Bup stiga, och även påverka riksgenomsnittet uppåt.

Några av regionerna som har lägre andel patienter än riksgenomsnittet kan ha högre ställda krav på problematikens omfattning och art för att ta emot sökanden som patienter inom specialist-Bup.

Sammanfattningsvis finns det inget som talar för att den psykiska ohälsan skulle vara sämre i Skåne än i andra delar av landet. Däremot finns det flera skäl till att vårdsökandet till Bup

kontinuerligt ökar, och ytterligare skäl, som främst rör organisation och tillgänglighet, till att andelen som söker till Bup i Region Skåne ligger något högre än riksgenomsnittet. I verksamheten ser vi att vi behöver tillgodose dessa behov, en ungdom som lider av psykisk ohälsa måste kunna få den hjälp och stöd den behöver. Verksamheten har gjort ett omfattande omställningsarbete för att kunna möta det ökade inflödet. Nästa steg i arbetet är att öka fokus på att ge insatser tidigt och före diagnos, i linje med nationella riktlinjer.

Jämlik hälso- och sjukvård

En jämlik hälso- och sjukvård innebär att vård och behandling ska erbjudas på lika villkor till alla.

Verksamheterna ska kontinuerligt utvärdera vården utifrån ett jämlikhetsperspektiv för att kunna uppnå planperiodens mål att minska omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården

För att uppnå jämlik vård arbetar förvaltningen med standardiserade vårdprocesser, SVP, som innehåller en tydlig struktur för vilka utrednings- och/eller evidensbaserade behandlingsinsatser som ska erbjudas olika patientgrupper och i vilken ordning. Under året har FoUU-enheten utvärderat varje verksamhetsområdes följsamhet och utveckling. Resultatet visar att implementeringen på utförar- och behandlarnivå börjar ta fart vilket innebär att SVP har börjat nå ut till patienterna på ett ändamålsenligt vis. Det behövs fortfarande en del stöd till enhetscheferna och nyckelpersonerna i verksamheten.

Förvaltningen arbetar också med att främja klinisk forskning som ett led i att uppnå jämlik vård samt erbjuda invånarna i Skåne en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård. För mer information, se rubriken ”Klinisk forskning”.

FoUU-enheten tar löpande fram utvärderat material till insatser och utvärderar ur patientperspektiv hur insatserna upplevs och hur de kan förbättras. Denna kvalitetssäkring bidrar till jämlik vård inom förvaltningen.

En viktig del av FoUU-enhetens uppdrag är att stödja kvalitetssäkringen av förvaltningens verksamhet. Arbetet, som sker i nära samarbete med de olika verksamheterna, redovisas i FoU-rapporter och FoU-PM (intern publikation). Under 2023 har tre FoU-rapporter och åtta FoU-PM publicerats. De handlar om standardiserade vårdprocesser, psykoedukation, olika behandlingsinsatser, samordning av stöd och patienters upplevelse av vården. Mer information finns under rubriken ”*Befolkningens uppfattning och patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras*”.

Barnets rättigheter ska säkerställas i allt arbete inom förvaltningen

Verksamhetsområde syn, hörsel och döv har under 2023 fortsatt arbetet med att bevaka barnets rättigheter. Verksamheten strävar efter att lyssna på barnet och göra barnets plan, och

använder bildstöd och kommunikationskortor i syfte att utveckla samtalstekniker i relation till barn med kommunikativa svårigheter. Barn och närstående får information om hur mottagningen arbetar utifrån ett barnperspektiv och det finns information om barnets rättigheter utskrivet på flera språk. På mottagningarna finns barnombud, rutiner för orosanmälan och en likarättsambassadör. Under 2023 har expertråd skapats på verksamhetens mottagningar för barn och unga.

Verksamhetsområde habilitering arbetar med att bevaka barns rättigheter på flera olika sätt och på olika nivåer, bland annat genom att ha fokus på barns rättigheter i ledningsgruppsarbete och teamarbete samt att genomföra barnkonsekvensanalyser och genom arbete med Expertrådet, där barn tycker till om olika frågor i verksamheten. Det finns en verksamhetsövergripande samordnare för barnrättsfrågor, en samordnare för barn som far illa-nätverket samt en barnombudssamordnare, som alla arbetar för att bevaka barns rättigheter. Det finns också ett löpande samarbete med barnskyddsteamerna i Skåne. Under året har extra fokus lagts på att säkerställa att barn som är anhöriga får det stöd de behöver genom att uppdatera rutiner och processer.

I psykiatrins verksamheter finns barnombud på enhetsnivå som bevakar barnperspektivet och har fokus på barn som anhöriga. Samordning av insatsen finns på både verksamhets- och övergripande nivå, där man även samarbetar med regionens barnrättsteam. Kunskapsspridning inom vuxenverksamheterna pågår, men behovet kvarstår nästa år och behöver kontinuerligt aktualiseras.

Säker hälso- och sjukvård

Patientsäkerhetsarbetet är ett arbete i ständig utveckling och med omfattande uppföljning av avvikelser, förbättringsåtgärder och resultat. Arbetet görs regelbundet och systematiskt i förvaltningens patientsäkerhetsorganisation med tydlig struktur för roller, uppgifter, ansvar och kommunikationskanaler. Centrala verktyg är avvikelshanteringssystemet och Gröna korset.

Avvikelseberapporteringen har även 2023 ökat markant vilket är ett viktigt processmål och gott tecken på ett fungerande patientsäkerhetsarbete. Gröna korsets digitala form används mer och utvecklas där förvaltningen även deltar i regional styr- och utvecklingsgrupp för det digitala Gröna korset. En uppdatering av handlingsplanen för ökad patientsäkerhet har färdigställts under hösten.

Samarbetet med somatiska verksamheter i exempelvis "bryggan-projektet Sus" kring patientsäkerhetsfrågor fortskrider. Hjärt-lungräddning (HLR)-strukturen har under året stärkts med ny riktlinje och ansvarsfördelning för utbildning och rutiner i verksamheterna. Antalet vårdnära suicid ligger lägre än 2022 och antalet allvarliga vårdskador har minskat enligt uppföljningsstatistiken. Under hösten 2023 har handlingsplanen för minskat behov av tvångsvård och tvångsåtgärder uppdaterats och gäller nu 2024–2028. Den positiva trenden

gällande minskat behov av tvångsåtgärder har fortsatt och särskilt avseende användningen av fastspänning som på årsbasis minskat från 350(21/22) till 250(22/23) vid senaste uppföljningen.

Minska förekomsten av fallolyckor och förebygga undernäring, samt förhindra uppkomsten av trycksår och vårdrelaterade infektioner

Trycksår och vårdrelaterade infektioner följs regelbundet via Region Skånes avvikelshanteringssystem. Särskild punktprevalensmätning för vårdrelaterade infektioner (VRI) visar på fortsatt obefintlig förekomst, noll procent vid mätning 2022 och inga indikationer på förändringar under 2023. Fallolyckor förekommer men fortfarande i liten skala. Tendenser till ökning bevakas noga för att vid behov öka fallriskvärderingen.

Minska överbeläggning samt överflyttning av patienter mellan verksamheter

Psykiatri Skåne har ett Skåneövergripande vårdplatssamarbete för optimal användning av alla tillgängliga vårdplatser och för att undvika överbeläggningar. Samarbetet förlöper väl och i april hölls det årligt återkommande samverkansmötet om vårdplatssituationen med verksamhetschefer, chefsöverläkare, chefläkare och stabsfunktioner. Under detta möte följdes statistik upp och analyserades, den gemensamma riktlinjen justerades och särskild planering för sommarsituationen genomfördes med hänsyn till neddragning av vårdplatser under semesterperioden. Förekomsten av överbeläggningar i heldygnsvården är fortsatt låg regionalt sett. Under året har platstillgången varit fullt hanterbar med i snitt åtta till tio procent tillgängliga platser. Inga patienter har utlokaliserats.

Förvaltningen jobbar regelbundet med rekrytering och förbättrad arbetsmiljö i syfte att öppna upp stängda vårdplatser. Under hösten har hyrstoppet av sjuksköterskor, som träder i kraft i januari 2024, förberetts och hanterats i en situation där vi i heldygnsvården redan har vårdplatsbrist i vissa verksamheter på grund av den sjuksköterskebrist som funnits en längre tid. Verksamheter har successivt ställt om vård och stegvis trappat ned hyrsjuksköterskor från schema inför hyrstoppet. Omställningen av vård innebär att där vi tvingats dra ner på vårdplatser kompenseras vi med mellanvård, till exempel utökad dagsjukvård, fler brukarstyrda platser och en utökning av mobila teamens kapacitet.

Rationell läkemedelsanvändning

Förvaltningen har en läkemedelsgrupp bestående av apotekare, chefapotekare, chefsjuksköterska, ekonom och förvaltningsövergripande läkemedelsansvarig läkare. Läkemedelsgruppen arbetar tillsammans med verksamhetsområdenas läkemedelsansvariga läkare och läkare med ledningsuppdrag för ändamålsenlig och effektiv läkemedelsanvändning. Tydliga rekommendationer som är väl förankrade är en bas för rationell läkemedelsanvändning. En god följsamhet till lokala rekommendationer (Skånelistan/LAG läkemedel psykiatri) såväl som nationella eftersträvas i förvaltningen.

Aktuella läkemedelsrekommendationer och mål diskuteras regelbundet integrerat med verksamhetens egna förskrivningsmönster. Vidare ses för de prioriterade delmålen, under rationell läkemedelsanvändning, att användningen av litium är fortsatt under önskad målnivå i förvaltningen. Antal dygnsdoser av alprazolam ligger på en önskvärd låg nivå på totalen i förvaltningen medan den totala användningen av medel vid alkoholberoende tyvärr fortsätter minska.

Ökad säkerhet i läkemedelsanvändningen

Ett systematiskt arbete med att utveckla och följa upp förvaltningens och verksamheternas rutiner för läkemedelshantering görs för att säkerställa kvalitet och säkerhet i läkemedelsanvändningen. Ändamålsenliga rutiner och samsyn om hur olika arbetsuppgifter ska utföras som rör läkemedel bidrar till en god läkemedelssäkerhet. Antalet försörjningsfarmaceuter har ökat i förvaltningen, en roll som ska förbättra kvalitet och säkerhet inom försörjning och hantering av läkemedel på vårdavdelning och mottagning. Dessa farmaceuter har under året stöttat verksamheterna med struktur i läkemedelsförråd samt framtagande av lokala instruktioner för läkemedelshantering. Detta pågående införande och arbete har under året ersatt den årliga webbaserade egenkontrollen av läkemedelshantering.

Läkemedelsavvikelser följs kontinuerligt av chefsjuksköterska och chefapotekare med målet att identifiera och hantera systemfel. Arbete för att underlätta kommunikation och för att ge fortbildning gällande läkemedel har under perioden gjorts dels genom nätverket för läkemedelsansvariga sjuksköterskor dels genom olika utbildningsinsatser.

Helhetssyn och regelbunden uppföljning är viktig för att säkerhetsställa att läkemedelsbehandlingen är individanpassad. Läkemedelsgenomgångar är ett arbetssätt för att analysera, följa upp och ompröva en individs läkemedelsbehandling. Då krävs att patient liksom vårdgivare har kunskap om vilka läkemedel patienten använder och hur. Hur en läkemedelsavstämning, en metod för att säkerställa aktuell läkemedelslista, ska göras har fortsatt att spridas. Under 2023 har apotekare gjort tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar tillsammans med drygt ett fyrtiotal olika enheter. Andelen vårdenheter som gjort 10 eller fler läkemedelsgenomgångar har inte ökat. Under perioden har kontinuitet med de tvärprofessionella läkemedelsgenomgångarna inte kunnat upprätthållas i den utsträckning som behövs, delvis på grund av för få apotekare. Ytterligare en apotekare har rekryterats för att arbeta med läkemedelsgenomgångar, med start 2024.

Kostnadseffektiv och miljömässigt hållbar läkemedelsanvändning

Läkemedelsgruppen arbetar tillsammans med läkare med ledningsuppdrag och lokala läkemedelsansvariga läkare för en kostnadseffektiv och hållbar läkemedelsanvändning. Vid val av behandling ska den mest kostnadseffektiva behandlingen prioriteras om möjligt. Stöd för val finns i Skånelistan och lokal arbetsgrupp läkemedel psykiatri rekommendationer. Standardiserade processer för uppföljning av läkemedelsanvändningen finns på förvaltnings- och verksamhetsnivå. Information ges kontinuerligt kring att välja rätt generika, att följa

Region Skånes avtal för läkemedel på rekvisition samt att läkemedel som administreras på mottagning ska rekvireras. Andel icke-utbytbar generika som förskrivs direkt på recept, till exempel pregabalin, har ökat och bidragit till en mindre läkemedelskostnad.

Vidare ska läkemedelsanvändningen vara miljömässigt hållbar och nödvändig kassation ska göras på ett miljömässigt korrekt sätt. I förvaltningen har ett arbete påbörjats med gemensamma läkemedelsförråd som på sikt ska minska kassationen av läkemedel per verksamhetsområde.

Förvaltningens handlingsplan för ökad patientsäkerhet ska följas, med särskilt fokus på uppfyllnad av de fyra grundförutsättningarna och att verksamheternas lokala handlingsplaners fastställda aktiviteter genomförs

Samtliga verksamheter (utom nytilkomna ungdomsmottagningarna) har tagit fram egna lokalt nedbrutna handlingsplaner med aktiviteter för ökad patientsäkerhet. De fyra grundförutsättningarna tillsammans med de fem fokusområdena, fastställda i både nationell och regional handlingsplan, utgör en röd tråd i förvaltningens patientsäkerhetsarbete. Redovisning av aktiviteter återkommer i respektive verksamhets patientsäkerhetsberättelse enligt den nationella mallen vars upplägg utgör en komplett återkoppling på handlingsplanen för ökad patientsäkerhet.

Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas

I förvaltningen är det en självklarhet att arbetet utgår från patientens behov. Metoder och stödstrukturer för hög delaktighet och inflytande är etablerade sedan många år. Ett personcentrerat förhållningssätt är nödvändigt utifrån våra patientgruppers behov. Psykisk sjukdom, rörelsenedsättning, neuropsykiatrisk eller intellektuell/kognitiv funktionsnedsättning kan medföra långvarig kontakt med sjukvård och omsorg och berör många aspekter av livet som kräver helhetssyn och lösningar eller lindrande åtgärder som utgår från individens behov. Implementering av ett verktyg för reflektion och självskattning av personcentrerad vård utifrån svensk standard är påbörjad. Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp implementeras i samklang med förvaltningens egna standardiserade vårdprocesser, för både vuxna och barn.

Arbetet med ökad delaktighet för patienter och närstående utvecklas i samarbete med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Skåne (NSPH Skåne), Funktionsrätt Skåne och enskilda föreningar. Ett regionalt nätverk för personer som arbetar med involvering i olika former har startats under hösten i samarbete mellan förvaltningens strateg för inflytande och personer i övriga förvaltningar.

Mobila arbetssätt med möjlighet att möta upp patienten där hen befinner sig, är väl inarbetat och utvecklas vidare då nya behov och möjligheter uppstår. Effekten av arbetssättet är ökad tillgänglighet, bättre allians med patienten och minskad risk för suicid eller annat lidande.

Förvaltningens omvårdnadsråd, under ledning av chefsjuksköterskan, är en viktig resurs i arbetet för ökad personcentrering.

Partnerskapet mellan patient och hälso- och sjukvården ska stärkas

Inflytande- och delaktighetsarbetet har fortsatt under 2023. Som en effekt av begränsningarna under pandemin då inflytanderåden hölls digitalt har flera av förvaltningens inflytanderåd hållits som hybridmöten enligt föreningsrepresentanternas önskemål. Hybridmötena har till viss del främjat antal deltagare men för flera deltagare som av funktionsnedsättning har svårt med delande möten har det inneburit begränsningar. Under senare delen av året har en diskussion förts kring huruvida de hybrida råden ska fortsätta eller om vartannat möte hålls digitalt och vartannat fysiskt då. Råden är regelbundet återkommande möten där samarbetet mellan verksamhet och patient- och närståendeföreningar ger möjlighet till verksamhetsutveckling utifrån det egnerfarna perspektivet. Totalt finns det nio inflytanderåd i förvaltningen, sju råd inom psykiatri och två råd inom habilitering. I slutet av året deltog representanter från inflytanderådet i rekryteringsprocessen av verksamhetschef för rättspsykiatri.

Inom habiliteringen har arbetet med expertrådet fortsatt. Rådet är en referensgrupp av personer med egen erfarenhet av aktuell verksamhet. I början av 2023 togs initiativ till dialog av medarbetare inom habiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten angående skapande av expertråd på enhetsnivå. Under senare delen av 2023 har flera verksamhetsnära expertråd startat upp.

Syn-, hörsel- och dövverksamheten har fortsatt sitt samarbete med Funkar.skane.se.

Ett samarbetsavtal upprättades för 2022 med Funktionsrätt Skåne. Samarbetet ska möjliggöra ett mer strukturerat och konstruktivt samarbete vars syfte är att förbättra levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning i Skåne. Samarbetet har fungerat väl och nytt avtal inför 2024 blev klart innan årets slut.

Samarbetet med NSPH Skåne (Nationell samverkan för psykisk hälsa) via ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) har fortsatt. Samarbetsavtalet möjliggör ett långsiktigt samarbete vilket genom ökade möjligheter för patienter och närståendes inflytande och delaktighet ska främja ett kvalitets- och utvecklingsarbete i verksamheten. Avtalet omfattar bland annat deltagande i olika brukarråd och samverkansgrupper. Utöver dessa åtagande återfinns aktiviteterna brukarrevision, patientforum, återhämtningsguiden och Peer support. Flera av aktiviteterna följs av rapporter som möjliggör underlag för vidare intern kvalitetsutveckling.

Antalet peer supportrar (medarbetare med egen erfarenhet av psykisk ohälsa och återhämtning) har fortsatt ökat. Under senare delen av året startade ett kunskapscentrum för peersupport. Centrumet ska bland annat bistå med stöd och kunskap till chefer som har, eller har ambitionen att anställa, en peersupporter.

Fyra brukarstyrda brukarrevisioner har genomförts inom psykiatrin under året. Revisionerna finns tillgängliga på NSPH Skånes hemsida.

Patient- och närståendeföreningar genomförde 2022 en enkätundersökning av bemötande på förvaltningens akutmottagningar. Resultatet har utgjort ett underlag för föreningarnas förslag på ökade samarbeten under 2023. Föreningsrepresentanter har utifrån resultatet bland annat träffat personal och chefer på akutmottagningarna för att presentera och föra dialog runt materialet samt vilken stöttning de kan erbjuda i ett utvecklingsarbete framöver. Under senare delen av året beviljades fortsatta projektmedel för detta utvecklingsarbete.

På föreningarnas initiativ kommer en arbetsgrupp starta upp kring framtagandet av en mall för uppföljning av enheternas samarbete med föreningarna. Det råder en brist på kunskap om vilka föreningar som finns och vilket stöd föreningarna kan erbjuda personal, patienter och närstående. Uppföljningen kommer att kopplas till inflytandeombudens uppdrag.

Sammanslagning av förvaltningens två etiska råd innebär en ny struktur för arbetet. Det direkta samarbetet med representanter från det psykiatriska inflytanderådet är inte fortsatt möjligt. Samarbetet kommer indirekt att fortsätta och utökas med erfarenheter och perspektiv från patienter och närstående från syn-, hörsel- och dövverksamheten samt habiliteringen.

Implementering av förvaltningens redskap för kvalitetssäkring av personcentrerad vård ska fortsätta

FoUU-enheten har utvecklat ett redskap för PCV (personcentrerad vård) för att stärka och kvalitetssäkra förvaltningens arbete med personcentrerad vård. Under 2023 har implementering av redskapet pågått inom framför allt syn-, hörsel- och dövverksamheten, habiliteringen och rättspsykiatrin. Redskapet har under året gjorts tillgängligt på Vårdgivare Skåne (vardgivare.skane.se). Under 2024 kommer fokus att ligga på att utveckla mätmetoder och indikatorer för att följa upp personcentrerad vård ur patientperspektiv

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har implementeringen skett parallellt på lednings- och medarbetarnivå. Ledningsgruppen genomförde en egenkontroll där förutsättningar för personcentrerad vård och förbättringsmöjligheter diskuterades. Vid mottagningarna använde medarbetare materialet som underlag för reflektion kring hur de arbetar med personcentrering och hur arbetssätt och rutiner kan utvecklas för att stärka den personcentrerade vården. Inom rättspsykiatrin har verksamhetsutvecklare och inflytandeombud drivit implementeringen. Fokus var på att sprida information om personcentrerad vård och att diskutera och nyansera vad personcentrerad vård är och kan vara inom en tvångsvårdskontext. På habiliteringen har fyra samtalsledare ansvarat för implementeringen. Reflektionsmaterialet prövades av

medarbetare vid några enheter. De tre verksamheterna kommer att fortsätta implementeringen under nästa år.

Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp ska införas enligt nationell plan och Region Skånes införandeprocess

I förvaltningen pågår ett kontinuerligt arbete med att ta fram och förtydliga evidensen för vården som ges för olika tillstånd, beskrivet i standardiserade vårdprocesser (SVP) för de stora diagnosgrupperna. Parallellt beslutades år 2019 på nationell nivå en överenskommelse mellan regeringen och SKR om en satsning på att ta fram personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp (PSVF) tillsammans med regionerna, som är en del av de kunskapsstöd som utarbetas inom ramen för regionernas Nationellt system för kunskapsstyrning.

I dagsläget finns det för psykiatrien ett PSVF för Schizofreni – avseende förstagångsinsjuknande och även avseende fortsatt vård och stöd, som blev klart våren 2022 (nationellt.klinisktkunskapsstod.se).

Vårdförlopp som är klara utgör grunden för vården vi ger i Skåne. Skulle det finnas differenser mellan rekommendationerna i vårdförloppet och våra egna standardiserade vårdprocesser justeras de senare, baserat på gap-analyser som i dagsläget har genomförts för Schizofreni – förstagångsinsjuknande och för Schizofreni – fortsatt vård och stöd.

Region Skånes kunskapsstyrningsorganisation beslutade i december 2022 att vårdförloppet för förstagångsinsjuknande schizofreni nu kan implementeras. Under 2023 har implementeringsarbetet påbörjats, baserat på Region Skånes införandeprocess för de personcentrerade och sammanhållna vårdförloppen, som syftar till att vårdförloppen ska integreras som en del av den kliniska vardagen.

Målet med att arbeta enligt vårdförlopp är att:

- öka jämlikheten, effektiviteten och kvaliteten i vården utan att det medför onödig administrativ börda för sjukvårdspersonal.
- patienter ska uppleva en mer välorganiserad och helhetsorienterad process utan onödig väntetid i samband med utredning och behandling.
- patienternas livskvalitet och nöjdhet med vården ska förbättras.

Berörda lokala programområden (LPO) och respektive lokala arbetsgrupper (LAG) ansvarar för införandet av vårdförloppen. Införandet betraktas som avslutat när LPO bedömer att vårdförloppet är etablerat i berörda verksamheter. Efter att vårdförloppet är infört fortsätter arbetet med förvaltning, utvärdering och ständiga förbättringar i form av regelbundna avstämningar.

Som stöd i implementeringen av det framtagna sammanslagna vårdförloppet avseende schizofreni anordnades den 14:e december 2023 en nationell implementeringskonferens i Göteborg, där representanter för Region Skåne var medarrangörer.

Fler våldsutsatta personer ska identifieras och stöttas

Under året har spridning av informationsmaterial och det regionövergripande vårdprogrammet *våld i nära relation och hedersrelaterat våld*, fortsatt genom direktkontakter och nyhetsbrev.

Tillsammans med FoUU-enheten har det tagits fram en enkät som under hösten skickats ut till alla enhetschefer i förvaltningen. Syftet är att undersöka kunskapsläge, förekomst av rutiner och behov av stöd avseende kunskap om vårdprogram, krav på hälso- och sjukvården enligt gällande föreskrifter och vad personal kan bistå med.

Det pågår ett arbete i hela hälso- och sjukvården där det startats gemensamma nätverk och satsning på kunskap. Ungdomsmottagningar och psykiatri är verksamheter som identifierats som prioriterade både nationellt och regionalt. För att få inspiration om hur andra verksamheter gör för att uppmärksamma våldsutsatta, är det viktigt att förvaltningen deltar och representeras i de regionala nätverken. Detta arbete fortgår under kommande år.

Det kan noteras att registreringen av KVÅ-kod som används relaterat till våld i nära relation (GB015) har ökat från 115 registreringar till 140 mellan år 2021 och 2023. Likaså har journaldokumentation (ID0367) av åtgärder avseende våld i nära relation ökat från 251 till 582 mellan år 2021 och 2023.

Dock är både registrering och dokumentation fortsatt låg och satsning på information behöver fortgå.

KVÅ-koder som relaterar till arbetet med våldsutsatta personer	Nov 2021	Nov 2022	Nov 2023
Antal anmälan enligt SoL angående barn med möjligt skyddsbehov (KVÅ GD008)	860	1 033	1 329
Antal råd och information om våld i nära relationer (KVÅ GB015)	115	81	140
Antal information till socialtjänst vid oro för väntat barn (KVÅ XS155)	0	1	0
Antal samtal med vuxen patient om minderårigas behov och möjlighet till stöd (KVÅ DU055)	2 044	2 044	2 241
Antal samtal med vuxen patient och berörd minderårig om barnets situation och behov (KVÅ DU056)	109	105	120
Antal samtal med minderårig vars förälder är patient om den minderårigas situation och behov (KVÅ DU057)	35	44	47
Totalt	3 163	3 308	3 877

För att stärka patientsäkerheten och ha en följsamhet till hur vi ska arbeta med att upptäcka, bemöta och stötta våldsutsatthet och våldsutövande i varje patientmöte, i enlighet med

regionalt vårdprogram, lagstiftning och riktlinjer, finns ett behov av att intensifiera arbetet med kunskapsspridning.

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård

Utveckla kunskapsstyrningen

För att få en kunskapsbaserad jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet ingår förvaltningen i nationella, regionala och lokala programområden. Arbetet med att utveckla kunskapsstyrningen sker tillsammans med FoUU-enheten och FoUU-chefen är med i Lokal styrningsgrupp för utveckling och utbildning.

De senaste åren har ett kontinuerligt arbete pågått att harmoniera förvaltningens satsningar med arbetet som pågår inom kunskapsstyrningsorganisationen. Förvaltningen är representerad i både den nationella, den sjukvårdsregionala och den lokala nivån för programområdet psykisk hälsa, och är välrepresenterad i de nationella arbetsgrupper som tar fram kunskapsstyrningens riktlinjer: vård- och insatsprogrammen samt vårdförloppen. Denna representation har de senaste åren varit hjälpsam i att kunna skapa en samstämmighet mellan framtagna nationella riktlinjer och förvaltningens egna, lokala styrdokument.

Kunskapsstyrningsarbetet syftar till att möjliggöra jämlik vård, baserad på bästa tillgängliga evidens, helt i linje med förvaltningens ambition. Vid en tillbakablick får man möjligen konstatera att det tagit tid att integrera kunskapsstyrningsarbetet i befintliga strukturer, både i förvaltningen och i regionen. 2023 kan ha varit första året där vinsterna av en sammanhållen kunskapsstyrning givit tydliga effekter ute i verksamheterna och för patienterna. Två goda exempel är arbetet med vård- och insatsprogrammet för adhd, som så tydligt lyfter fram fördelar med att ge insatser innan diagnos, och arbetet med vårdförloppet schizofreni, som hjälpt verksamheterna att fokusera på tidiga insatser.

Effektiv hälso- och sjukvård

Administrationen ska effektiviseras till förmån för direkt patienttid

Under året har ett flertal åtgärder genomförts i syfte att effektivisera administrationen:

- Införande och ökad användning av Taligenkänning som möjliggör realtidsdokumentation och frigör tid för sekreterare.
- Förutsättningar finns för ökad användning av Digitalt möte för att kunna erbjuda digitala vårdkontakter när det är möjligt, vilket frigör tid för behandlare och underlättar för patienter/anhöriga.
- Fortsatt användning av Internetbehandling (SOB) som möjliggör behandling av flera patienter samtidigt/parallellt och frigör tid för behandlare.

- Fortsatt användning och ny utbildning framtagen för Blåappen som innebär minskad manuell hantering och frigör tid för behandlare.
- Införande av basutbud och standardisering på samtliga enheter gällande 1177 e-tjänster för att möta invånarnas förväntningar.
- Lathund för inköp och upphandling har tagits fram med målet att förenkla för verksamheterna.
- Arbete har pågått med implementering av nytt chefsstödsuppdrag med målet att avlasta första linjens chefer.

Fortsatt arbete kommer att pågå under 2024 med ytterligare åtgärder.

Lokalerna ska vara ändamålsenliga

Att alla mottagningar ska ha ändamålsenliga lokaler är vår målsättning och det har förvaltningen jobbat fortlöpande med under det gångna året. Det har utförts flera anpassningar och investeringar från våra lokala tilldelade investeringspottar och mycket tid och resurser har lagts på kommande projekt. Det har arbetats med planering, behovsanalyser, projekteringar och inväntande av finansiella godkännande för att gå vidare till nästa steg i projektfaserna.

Hjälpmedel ska samlokaliseras i en ny lokal i Malmö om cirka 3 300 kvadratmeter (lager, logistik, mottagning och sortiment). Avtal är undertecknat, projektering ska inledas och beräknad inflyttning är årsskiftet 2024/2025. Syn-, hörsel- och dövverksamheten ska även de samlokaliseras i Malmö, cirka 1 500 kvadratmeter. Avtal är ej klart, beräknad inflyttning är mars 2025.

Barn- och ungdomspsykiatrins heldygnsvård i Malmö på cirka 3 000 kvadratmeter, ska flytta till ny lokal i Hyllie. Vi inväntar klartecken från kommunen om bygglov. Finansiering och projektering är klart. Datum för inflyttning skulle varit augusti/september år 2024, men det kommer att försenas.

Uppstart av programhandling och tillsättande av projektgrupp för södra sjukhusområdet Malmö (SSM) på 65 000 kvadratmeter har startat. Programhandling ska vara klar 2025, beräknad tidpunkt för inflyttning är 2032–2034.

Rättspsykiatri har gjort två förstudier om nya lokaler i Hässleholm och Helsingborg, samt en pågående förstudie om att utöka befintlig lokal i Hässleholm, varav Bup och habiliteringen får hitta nya lokaler. Finansiering och beslut är ej klart. Verksamheten har stor platsbrist, samt trångboddhet och även arbetsmiljöproblematik. Vi arbetar med interna lösningar tills ovanstående beslut tas och vi får klartecken kring finansiering.

Habiliteringsmottagning barn och unga kommer samlokaliseras med vuxenmottagningen i befintlig lokal på sjukhusområdet i Ystad. Lokalen är i behov av anpassning och den totala ytan minskar. Finansiering är klar, projektering och beräknad inflyttning försenas till år 2025 på grund av införande av SDV. Barnrehabilitering i Lund behöver ny lokal om cirka 550

kvadratmeter. Förstudie och kompletteringar till denna görs genom mätningar av befintliga ytor (nytt pilotprojekt). Utvärdering pågår, vi inväntar beslut från AU byggråd.

För vuxenpsykiatrien på sjukhusområdet i Helsingborg är projektering klar och ombyggnad påbörjad. Inflyttning i norra flygeln beräknas ske i maj 2024.

Sammanfattningsvis år 2023 har det utförts både förbättringar i befintliga lokaler och mycket planering för kommande förbättringar. En farhåga gällande att möta vårt behov och kunna genomföra förbättringar, är det allmänna ekonomiska läget och höga kostnadsökningar för våra förhyrningar.

God och nära vård. Nära vård med primärvård som nav

Förvaltningen arbetar brett för att utvecklingen av vård och stöd ska ha ett personcentrerat perspektiv. Ökad tillgänglighet är prioriterad, samt att vård ska ges på den plats och på det vis patienten föredrar. Förvaltningen arbetar fortsatt med den digitala omställningen och med utvecklingen av mobila vårdinsatser. Samverkan med övriga sjukvårdsförvaltningar kring prevention och kunskapsutbyte genomförs kontinuerligt.

Implementera handlingsplaner för god och nära vård i enlighet med Överenskommelse om en god och nära vård

Arbetet utgår från överenskommelse i vårdssamverkan med Skånes kommuner.

1. Personcentrerat arbets- och förhållningssätt:
 - a) Arbetet med samordnad individuell plan (SIP) och patientkontrakt fortsätter med utbildningar i SIP och Mina planer samt fortsatt kvalitetsutveckling gällande innehåll i vårdplaner. Målbilden är att patienten ska ha en enda plan och att den ska vara tillgänglig på ett för patienten önskvärt vis. Målsättning med arbetet är att patienten ska vara trygg med planeringen, att vård och insatser ska vara effektiva och samverkan med andra aktörer adekvat och god. Arbetet är pågående. Förvaltningen har tagit fram ett verktyg för kvalitetssäkring av personcentrerat arbetssätt, som har börjat implementeras.
 - b) Utveckling av teambaserad vård för de mest sjuka, samt¹
 - c) utveckling av insatser för tidvis sviktande: Förvaltningens arbete inom dessa områden återspeglas inte tydligt i regiongemensam handlingsplan. Mobila lösningar finns inom flera områden och utvecklas ständigt utefter behov hos både patient och organisation. Målsättningen är att patienten ska få vård och stöd där hen behöver, främja ett självständigt liv och i största möjliga mån undvika inläggning i heldygnsvård. Exempel på arbetssätt med snabb mobilisering vid försämring är FACT/ACT (Flexible Assertive Community Treatment) som sedan flera år har utvecklats med en särskild

1 Aktivitet c) Etablera en jämlik läkarmedverkan på primärvårdsnivå för den kommunala hälso- och sjukvården i handlingsplanen inbegriper inte Psykiatri, habilitering och hjälpmedel.

satsning inom vuxenpsykiatri. Alla verksamhetsområden i psykiatri har nu mobila team, med primärt uppdrag att verka suicidpreventivt och vara ett stöd för patienten i övergång mellan heldygnsvård och öppenvård. Man ser även över möjligheterna för mer öppna vårdplatser och så kallad mellanvård eller dagvård för de patientgrupper som behöver tidvis mer stöd, men inte heldygnsvård. Även utökning av antalet PAP-psykiatriambulanser sker. Arbetet är pågående.

2. Förebyggande och hälsofrämjande insatser:

Särskilt fokus finns på att förbättra våra patientgruppers somatiska hälsa. Uppföljning av samarbetet sker med primärvård och kommun. Viss ökning av antal personer som får hälsoundersökning i primärvård har skett men ytterligare insatser krävs. Även antalet hälsosamtal inom verksamheten ökar. Arbetet är pågående.

Utveckling av arbetssätt och stöd för personer i riskgrupp:

Fokus är att hindra insjuknande eller återinsjuknande i psykisk sjukdom samt samsjuklighet. Det ingår även en satsning på personer som utsätts för våld i nära relation samt våldsutövare. Fokus ligger på riskbedömningar gällande suicid samt risk för våld. Målsättningen är att nå fler patienter i riskgrupper samt förhindra suicid. Förvaltningen ingår även i regionalt arbete kring hedersvåld. Arbetet är pågående.

3. Kompetenssamverkan:

Insatser för att rätt vård och stöd finns på rätt plats. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i samklang med standardiserade vårdförlopp med jämlik vård är i fokus. Arbetet är pågående och har intensifierats i och med nya utmaningar med hyrstopp för sjuksköterskor under 2024.

4. Gemensamma digitala lösningar:

Förvaltningen ligger långt fram i utvecklingen av digitalt stöd för vård och behandling. Förvaltningen deltar i regionalt arbete för relevanta, användarvänliga och ändamålsenliga IT-stöd för att patient och närstående ska ha möjlighet till digital kontakt när det är möjligt. Antalet program för I-KBT riktat till olika diagnosgrupper ökar, men användandet av insatsen behöver utvecklas.

Förvaltningen följer handlingsplan för Skånegemensam digitalisering. Arbetet är pågående.

5. Barn och ungas hälsa:

Förvaltningen fortsätter sina satsningar på tillgänglighet och tillgång till relevant information med hjälp av Bup Skåne online. Samverkan sker med ett flertal olika aktörer. Särskild satsning på tillgänglighet, där effektivare processer, digitala lösningar och flexibla arbetssätt utvecklas. Inom Första linjen och En väg in på Bup, samt Mariamottagningarna och ungdomsmottagningen pågår ett arbete med att utforma första linjens vård för barn och unga för ett optimalt omhändertagande av rätt kompetens.

6. Rehabilitering:

Fortsatt Skånegemensamt arbete för samordnad rehabilitering och hjälpmedelsförsörjning för jämlik vård. Arbetet är pågående.

Överta ansvar för ungdomsmottagningarna, med oförändrat uppdrag, i en samlad verksamhet med En väg in och Första linjen

Ungdomsmottagningen har förflyttats till förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel under våren 2023 vilket har fungerat väl. Det har dykt upp mindre praktiska problem men dessa har lösts efterhand av välvilliga medarbetare. Ungdomsmottagningen har under hösten ingått i en arbetsgrupp och samarbetat med Första linjen och En väg in på Bup samt Mariamottagningarna för att titta på en gemensam digital ingång för målgruppen barn och unga. Arbetet har framskridit väl och medarbetare i arbetsgruppen har samarbetat för att på bästa sätt kunna hitta en lösning på hur vi kan formera oss så det blir smidigt för Skånes barn och unga att hitta rätt vård direkt.

Utreda och föreslå gemensamma åldersgränser inom den samlade verksamheten inom barn- och ungdomspsykiatrins första linje samt Mariamottagningarna och beskriva konsekvenser på vårdcentralens uppdrag för barn och ungas psykiska ohälsa

En initial utredning har genomförts med utgångspunkt i utredningen Psykisk hälsa barn och unga – utredning av förutsättningarna för en samlad ingång för barn och unga som söker till hälso- och sjukvården för psykisk ohälsa (Lars Almroth 2021) som redovisades för hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) 2021-06-24, samt rapporten Förutsättningar för ett genomförande av intentionerna i utredningen ”Psykisk hälsa barn och unga” (Agneta Sjöström 2022) som redovisades för HSN 2022-06-23. En arbetsgrupp med representanter för alla berörda verksamheter har utgående från dessa två utredningar tittat på frågan. Arbetsgruppen ser att det finns risker med nuvarande upplägg, där flera verksamheter i Skåne tar emot unga med psykisk ohälsa, och där slumpen kan styra i vilken av verksamheterna man börjar få vård. Utifrån detta ser arbetsgruppen vinster med att skapa en gemensam ingång för alla barn och unga med psykisk ohälsa, för att underlätta för alla att hitta rätt direkt. Samtidigt ser arbetsgruppen att det finns utmaningar kopplade till en sådan organisationsförändring, vissa sökvägar är idag väl inarbetade, kan ha en låg tröskel och verkar uppskattas av målgruppen. Arbetet kommer att fortsätta under 2024 och sker i samverkan mellan psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden och primärvårdsnämnden med förvaltningar samt HSN.

Förvaltningen ska bistå med kompetens avseende bemanning och utveckling av psykiatriambulansen

Psykiatriambulansen är ett samarbete mellan ambulanssjukvården och psykiatri, den bemannas av en psykiatrisjuksköterska och en ambulanssjuksköterska. Förvaltningens medarbetare deltar i nätverket Prehospital psykiatri som bland annat arbetar med

utvecklingsfrågor, hantering av avvikelser och revidering av vårdprogrammet Prehospital psykiatri.

Psyisk hälsa

Psyisk hälsa ingår i förvaltningens grunduppdrag. I verksamhetsplanen 2023 beskrivs detta under rubriken Hälsoinriktad hälso- och sjukvård och förebyggande insatser.

Förvaltningen ska erbjuda och utveckla äldrepsykiatrisk vård

Inom vuxenpsykiatri Lund ska ett äldrepsykiatriskt team startas för patienter som är 67 år eller äldre med diagnos inom framför allt depression och ångest. Teamet ska alltid kontaktas och konsulteras när äldre patient är inlagd, för uppföljning på antingen den egna specialistpsykiatriska öppenvårdsmottagningen eller remiss till primärvården respektive ha kontakten med kommunens äldreomsorg. Rekrytering pågår.

Inom vuxenpsykiatri Malmö finns plan för att starta ett mobilt team mot äldregruppen och i nuläget riktas patienter till en av de allmänpsykiatriska avdelningarna där särskild kompetens finns.

Inom vuxenpsykiatri Kristianstad har det gjorts en kartläggning av patienter över 65 år gällande diagnos, insatser, vårdtider med mera. Den visar att äldre patienter i övervägande del har läkarkontakt och sjuksköterskekontakt då farmaka är den största insatsen. Utredning och behandling genom psykolog och andra professioner saknas i stor utsträckning och i det avseendet behövs en verksamhetsutveckling. Kristianstad ska rekrytera två sjuksköterskor som ska arbeta med detta konsultativt, utbilda och bevaka äldres insatser inom verksamheten.

Inom vuxenpsykiatri Helsingborg finns äldrepsykiatrisk mottagning och del av avdelning med uppdrag för patienter som är 67 år eller äldre. Mottagningen tar emot alla diagnosgrupper och har cirka 500 aktuella patienter. Patienter som innan 67 år vårdas inom psykosvården stannar ofta kvar där. Centralt i arbetet är starkt fokus på teamarbete och nära samarbete mellan avdelning och mottagning samt med kommun, boende och primärvård. Hembesök görs där behov finns. Några ur personalen på mottagningen jobbar även viss del på avdelning.

Inom rättspsykiatri finns kompetensen men ingen specifik enhet för äldrepsykiatri. En av överläkarna är geriatriker och det finns även psykologer med erfarenhet av äldrepsykiatri vilket innebär att vi kan kognitivt utreda vid behov.

Arbetet med att förebygga suicid i enlighet med Region Skånes nollvision och Handlingsplan för suicidprevention 2018–2022 ska fortsätta. Samordning av det suicidpreventiva arbetet i Region Skåne

Den tidigare handlingsplanen för suicidprevention i Skåne 2018–2022 ersattes i början av året med en ny regional strategi för suicidprevention för åren 2023–2028. Strategin, beslutad i

regionstyrelsen, är framtagen av regional samordnare för suicidprevention och utgår ifrån identifierade utvecklingsbehov hos myndigheter och organisationer inom ramen för Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens regeringsuppdrag att utforma förslag till ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention.

Psykisk hälsa definieras i detta arbete som en del av folkhälsan och förslaget till en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention som en del av folkhälsopolitiken. Det nationella förslaget har ett brett anslag och omfattar många samhällsaktörer. Den tidigare nollvisionen är omformulerad och uttrycks i stället ”färre liv förlorade i suicid”. En tydligare koppling mellan psykisk hälsa och suicidprevention har gjorts och en förflyttning mot område folkhälsa har skett.

Region Skånes strategi för suicidprevention vilar mot det nationella förslaget varför ordet nollvision är ersatt även här. Region Skånes suicidpreventiva strategi för 2023–2028 skapar kontinuitet i genomförandet av den tidigare handlingsplanen och möjliggör ett permanent, systematiskt och långsiktigt suicidpreventivt arbete i Skåne.

En inom folkhälsoarbete välkänd treskalig modell för universell, selektiv och indicerad prevention har använts i syfte att underlätta för aktörer att identifiera suicidpreventiva insatser som överensstämmer med respektive verksamhet. Det finns därutöver ett tillägg som avser chefer och medarbetare.

Varierande aktiviteter har genomförts på de olika nivåerna och bland annat bestått av föreläsningar, utbildningar, seminarier och framtagande av en samlad webbsida. Stöd för att medvetandegöra och stärka psykisk hälsa hos riskgrupper har getts och konferens till suicidpreventiva dagen har genomförts. Samverkansparter har varit hälso- och sjukvård, myndigheter, kommuner, föreningar, universitet och religiösa samfund.

Strategin har presenterats i olika forum i syfte att uppmuntra och stödja bland annat kunskapshöjning, systematisk utbildning samt framtagande av rutiner och riktlinjer för suicidprevention och efterlevandestöd.

Arbetet på övergripande strategisk nivå har fokuserat på att skapa kontakter, stärka samverkan och tillföra suicidpreventiv energi i befintliga samverkansforum. Det övergripande regionala uppdraget innebär möjligheter att knyta samman hälso- och sjukvårdens olika delar med kommunala aktörer, intresseorganisationer, samhällsfunktioner och övriga regioner.

Förväntade effekter är ökad kunskap och medvetenhet hos medmänniskor och profession vilket sammantaget kommer patienter, brukare och medborgare i Skåne till godo genom till exempel förbättrade rutiner i sjukvårdens samtliga verksamheter, stöd till framtagande av suicidpreventiva handlingsplaner i kommuner och föreningars arbete med barn och unga. Målsättningen är minskat antal suicid i Skåne men också förbättrad identifiering av och stöd till personer med risk för suicid eller suicidförsök samt anhöriga och efterlevande.

Arbetet involverar många aktörer och aktiviteter för ökad tillgänglighet till stödfunktioner, utveckling av arbete med inkludering och delaktighet, organisation och ledarskap, omvärldsbevakning samt samarbete med nationella nätverk.

Psykiatri, habilitering och hjälpmedels handlingsplan kring specifika insatser utifrån specialistpsykiatrien reviderades under första kvartalet 2023. Utvärdering av pågående insatser, projekt samt forskning har skett under året.

Regional samordnare för suicidprevention har medverkat i framtagande av en länsgemensam suicidpreventiv handlingsplan för åren 2023–2028 som knyter an till den regionala strategin. Den länsgemensamma planen är framtagen i samverkan med Skånes kommuner, primärvården Skåne, kommunala suicidpreventiva samordnare och intresse- och brukarföreningar. Gemensamma aktiviteter planeras och genomförs i samverkan.

Det suicidpreventiva arbetet i Skåne har fått nationell spridning genom intresse för organisation för skolbaserat program, nya arbetssätt, arbete för minskad stigmatisering samt konferens om suicid och spel i anslutning till Suicidpreventiva dagen.

I och med den femåriga regionala strategin övergick den regionala samordningen av det folkhälsoriktade suicidpreventiva arbetet från projekt till permanent funktion vilket möjliggör deltagande i Folkhälsomyndighetens nationella nätverk för suicidpreventiva samordnare och innebär att Skåne får tillgång till forum för kunskapsöverföring mellan såväl regioner som nationella aktörer.

Beroendevården behöver utvecklas så att vårdens aktiviteter blir en väl fungerande helhet ur individens perspektiv. Samverkan ska förbättras och struktureras mellan primärvård, specialiserad vård, kommunala insatser och andra berörda parter

Nätverket Kompetenscentrum Beroende (KCB) har arbetat med att samla in önskemål från samtliga verksamhetsområden vad gäller utbildningssatsningar inom förvaltningen. För att tillgodose inkomna önskemål inledde KCB hösten 2023 med att bjuda in till fyra digitala utbildningstillfällen för samtliga medarbetare inom förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel. Utbildningarna har varit: Narkotikadödlighet och naloxon i Region Skåne, Poliklinisk korstolerant alkoholavgiftning (PKA), Samsjuklighetsutredning samt Psykiatrisk specialistvård med samtidigt beroende av alkohol och /eller narkotika. Länkar till utbildningsmaterialet finns tillgängliga för medarbetare.

Regionalt samverkansprogram, Naloxonprogrammet, sprider kunskap om beroende över alla gränser. Inom ramen för detta har vi, utöver preventiv naloxonutbildning och utdelning, även bistått med beroendebildning externt, detta år för Ambulans distrikt 4 (tidigare år för kommunanställda). Utöver detta har vi även presenterat Naloxonprogrammet, dess grundläggande idé, uppbyggnad och resultat vid många olika tillfällen, några av dessa innefattar Läke-medelsrådet i Skåne, Regionens läke-medelsansvariga läkare och

chefsapotekare, EU delegater, Beroendeskottet, LARO-dag Beroendecentrum och lågtröskelboenden i Malmö, samt bistått Socialstyrelsen med synpunkter på deras uppdaterade naloxonmaterial.

Genom samverkan med infektionskliniken ämnar vi även att uppnå WHO:s målsättning om eliminering av hepatit till 2030. Detta bygger på samma modell som för PRIO (Primärvård i LARO)² där infektionsläkare kommer ut till våra enheter för att on-site diagnostisera och sedan behandlas patienten på beroendevårdsenheten som vanligt. Uppföljning sker även genom provtagning på egen beroendeenhet.

I Malmö har tre LARO-enheter och vårdcentralen Granen ett samarbete enligt PRIO-modellen. En genomgång av provtagningsrutiner och möjligheter framöver har genomförts. En kunskapsgenomgång av befintlig litteratur inom behandling av adhd med samtidigt beroende av centralstimulantia samt inom området alkoholberoende har initierats inom ramen för kompetenscentrum. En sammanställning av fynden kommer att presenteras under 2024. I samverkan med Malmö stad har gemensamma utbildningsdagar kring äldre och beroende genomförts.

Inom vuxenpsykiatri Helsingborg har man fattat beslut att omstrukturera beroendemottagningen för att arbeta enligt FACT-modellen. Beslutet har presenterats för samtliga kommuner i upptagningsområdet och avtal ska nu skrivas kring samverkan. Planerad start är i april 2024.

I ett projekt mellan Kristianstad kommun och beroendevården i Kristianstad har kurator från LARO och kurator från beroendemottagningen hållit i föreläsning kring beroendepersonlighet och beroende för 600 personer inom funktionsstöd Kristianstad kommun. I projektet ingick att filma föreläsningen och det har nu blivit till fem mindre filmer som finns upplagda på intranät både för Kristianstad kommun och Kompetenscentrum Beroende. Utveckling av samarbetet med sprututbytet i Kristianstad har fortsatt kring hur vi arbetar med att motivera patienterna till att söka hjälp för sitt beroende och hur vi snabbt kan erbjuda tider på beroendemottagningen. LARO Kristianstad har ett pågående samarbete med infektionsmottagningen i Kristianstad i syfte att utreda och behandla Hepatit C. Träffar sker två gånger per år. Beroendemottagningen inom vuxenpsykiatri Kristianstad har fortsatt sina träffar med kontaktpersoner på vårdcentralerna. I nordost har vi 25 vårdcentraler och i sydost har vi 11 vårdcentraler. Vi bjuder varje gång in alla vårdcentralerna, men några deltar ej och har inte heller några kontaktpersoner. En fysisk träff är genomförd i april 2023 och en digital träff i oktober. Det planeras för att träffarna fortsätter under 2024. Man har även bjudit in till samverkansträffar med bland annat barnskyddsteamet, polis, tandvårdsstyrning, smärtemottagning och frivården under 2023.

² PRIO står för Primärvård i LARO. Det innebär interorganisatorisk samverkan med syfte att förbättra den fysiska hälsan för patienter i LARO-behandling.

Vuxenpsykiatri i Lund tillsammans med kommuner och primärvård har genom delregionala samverkan utvecklat återkommande dialogmöten för chefer och medarbetare som arbetar med målgruppen. Exempel på teman under 2023 har varit samsjuklighetsutredningen, SIP, presentation av verksamheter, fallbeskrivningar att lösa i integrerade grupper med mera. Dialogmötena fortsätter 2024.

Rättpsykiatri har rutiner för beroendeproblematik och har stöd för såväl testning som läkemedelsbehandling utifrån tvångslagstiftning. Återfallsprevention (ÅP) erbjuds allt fler patienter inom rättpsykiatri 2023.

Inom barn- och ungdomspsykiatri har det gjorts ett arbete med att ta fram och introducera SVP Beroende. Detta innebär att det finns ett tydligare fokus på att upptäcka och ge insatser till ungdomar. Vid kontakt och triagering skickas "Bas-paketet" ut från Blåappen till ungdomar mellan 13–18 år. Detta ger ungdomen möjlighet att svara på olika frågor inför nästkommande kontakt. Ett av dessa screeningformulär har fokus på substansrelaterade syndrom, CRAFFT. Haldygnsvården i Bup har påbörjat ett arbete med att flytta verksamheten till nya lokaler, men inflyttningen som var beräknad till augusti/september 2024 kommer att bli försenad. Denna flytt kommer att möjliggöra en utökning av platsantalet för ett omhändertagande av avgiftning och behandling av ungdomar. Bup har under året deltagit i olika nätverk, workshops och utbildningar utifrån samsjuklighetsutredningen. Det finns ett fint samarbete över vårdnivåerna för ungdomar. Det pågår ett utvecklingsarbete i regionen gällande "en väg in" för ungdomar som söker till Bup, första linjen, ungdomsmottagningar och Maria-mottagningarna. Utifrån perspektivet att Maria Skåne har en gemensam samordnare i Skåne och att LARO har sina Skåne-gemensamma LARO-träffar så har nu även beroendemottagningarna i Skåne tagit ett första steg till att närma sig varandra. Enhetscheferna för de olika VO-områdena har träffats för studiebesök hos varandra och kunskapsutbyte.

Den somatiska ohälsan hos personer med psykisk sjukdom ska särskilt uppmärksammas genom målinriktade insatser såsom ökad medvetenhet, kompetenshöjande insatser och samverkan inom berörda vårdnivåer

Särskilt fokus finns på att förbättra våra patientgruppers somatiska hälsa inom psykiatrisk slutenvård. Team för somatisk vård i psykiatri har startats i flertalet verksamhetsområden. Strukturerade dialogmöten med Sus har bland annat resulterat i förbättrade rutiner när inlagda patienter behöver somatisk vård i Lund. Flera föreläsningar har arrangerats för att stärka medvetenhet om somatiska sjukdomar och riskläkemedel.

Fysisk aktivitet är ett annat betydelsefullt område när det gäller både primär- och sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper. Idag är det välkänt att även måttlig, regelbunden träning är ytterst gynnsam för alla, men i synnerhet för grupper med psykisk ohälsa. Under 2023 har exempelvis projektet Fit for Life fortsatt, en modell där patienter

tillsammans med peer support (medarbetare med egen erfarenhet av psykisk sjukdom) hittar fungerande former för sin träning genom anpassade grupper.

Medarbetare från förvaltningen deltar aktivt i olika typer av nationella och regionala kunskapshöjande insatser. Exempelvis anordnades en föreläsning avseende fetma i oktober där Sahlgrenska universitetssjukhuset stod som värd. Mer om förvaltningens arbete med primär- och sekundärprevention finns att läsa under rubrikerna *Ohälsosamma levnadsvanor ska minska* och *Jämlig sekundärprevention*.

Skapa forskning om effektiva förebyggande åtgärder mot suicid i samverkan mellan primärvårdens hälsosamtal och psykiatri

Varje år tar mellan 1 200 och 1 500 individer i Sverige sitt liv. För att minska antalet behövs förebyggande åtgärder inom alla delar av sjukvården. I samarbete med samtliga Sveriges regioner och flera svenska universitet driver Lunds universitet och Region Skåne ett forskningsprojekt där sjukvårdsjournaler tillhörande nära samtliga individer som tagit sitt liv i Sverige 2015 granskats. All sjukvård, inte bara psykiatri utan även primärvård och somatisk sjukvård, ingår i projektet. Våra fynd har hittills bland annat visat att nära hälften av individerna har varit i kontakt med primärvården tre månader före dödsfallet och cirka 20 procent inom 30 dagar före dödsfallet (Bergqvist et al 2022), tidpunkter då psykisk ohälsa skulle kunna uppmärksammas och eventuell suicidrisk skulle kunna förebyggas. Inom 30 dagar före dödsfallet hade emellertid suicidrisken uppmärksamats i bara 6 procent av de aktuella primärvårdsbesöken (preliminära data). I samarbete med Lunds universitet planerar nu Region Skåne att undersöka om samverkan mellan primärvårdens hälsosamtal och psykiatri kan medföra bättre möjlighet att uppmärksamma psykisk ohälsa och förebygga suicidrisk. Det projektet har ännu ej startat.³

Se över hur det förebyggande arbetet inom barn och ungas psykiska hälsa och samverkan med kommuner vid utredning av insatser till barn och unga med behov på primärvårdsnivå kan stärkas ytterligare

I arbetet med att stärka det förebyggande arbetet inom barn och ungas psykiska hälsa och samverkan med kommuner avseende insatser till barn och unga med behov på primärvårdsnivå har ett barn och unga-utskott utgående från det regionala samverkansorganet bildats, med deltagare från alla regionens och kommunernas verksamheter riktade till barn och unga.

Utskottets uppdrag är att främja arbetet med barnfrågor, med följande fokusområden för 2023 och 2024:

3 Referens: Bergqvist E, Probert-Lindström S, Fröding E, Palmqvist-Öberg N, Ehnvall A, Sunnqvist C, Sellin T, Vaez M, Waern M, Westrin Å. Health care utilisation two years prior to suicide in Sweden: a retrospective explorative study based on medical records. BMC Health Serv Res. 2022 May 17;22(1):664

- Arbeta för att stärka välbefinnandet med hälsofrämjande och förebyggande insatser
- Skapa likvärdiga uppväxtvillkor, likvärdig skola, fritid, stöd i hemmiljö, samt verka för likvärdig hälso- och sjukvård
- Arbeta för fortsatt utveckling och spridning av Bup online, med en gemensam redaktion
- Fortsatt arbete med kraftsamling för fysisk aktivitet (sätt Skåne i rörelse – utveckling Skåne)
- Fortsatt arbete med implementering av Vård- och insatsprogrammet för adhd (VIP adhd), baserat på intervjuer av alla aktörer runt barn och barn själva kring invånarresan vid adhd. Kartläggningen visade att Vård- och insatsprogrammet adhd ännu inte är fullt implementerat i verksamheter som arbetar närmast invånarna/patienterna, samt att befintligt material för psykoedukation behöver anpassas ytterligare för att passa barn och unga
- Bygga upp gemensamma FACT-team för barn och unga i Skåne

Utöver det omfattande arbetet som pågår i barn och unga-utskottet sker ett fortsatt utvecklingsarbete kring Bup online för att kunna erbjuda tillgängligt, faktagranskat material på självhjälpsnivå, som egenvård och i förebyggande syfte, som ett led i omställning till egenvård. Under året har en elevhälso-redaktion kopplats på arbetet i syfte att lättare kunna utveckla och sprida innehållet i Bup online.

Ett annat innovations- och utvecklingsarbete i samarbete mellan kommun och Bup Skåne rör nya digitala verktyg, med utveckling av bland annat en chattbott och robotik (NAO-robotar) som stöd i klassrummet.

Utvecklingsarbetet/tjänstedesignen sker genom co-creation i workshops med barn, unga, elevhälsa, kommuner och vårdgivare.

Revidera Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa för fortsatt utveckling kommande år

Uppdraget har givits till hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden och psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden. Under 2023 har arbetet pågått i samverkan mellan berörda förvaltningar för att ta fram ett förslag till remissversion av en ny strategi för psykisk hälsa. Arbetet kommer att fortsätta under 2024 med hänsyn tagen till utredningen om ökat söktryck till Bup samt primärvårdens kommande strategi för omställningen till nära vård.

Tillgänglig och effektiv akutsjukvård

Effektivt omhändertagande av patienter som söker akutsjukvård

Antalet patienter som sökte sig till förvaltningens akutmottagningar har i stort sett varit oförändrat jämfört med 2022. Stängningen nattetid av akutmottagningen i Kristianstad har

lett till en 25-procentig minskning av sökanden där, antal sökande till akutmottagningen i Helsingborg har ökat med 12 procent. Tillgängligheten för akutsökanden har genom samverkan mellan förvaltningens verksamhetsområden varit god, stängning i Kristianstad har dock inneburit längre transporter nattetid och en ökad belastning för ambulans och polis. Väntetiden till läkarkontakt ligger på samma nivå som 2022, knappt 65 procent väntar kortare än en timme.

Nivåstrukturering och profilering

Det pågår ett fortlöpande arbete med att säkerställa att specialistpsykiatrins resurser och kompetens används på ett ändamålsenligt sätt som gynnar den skånska befolkningen. Inom de allmänpsykiatriska enheterna, vilka ansvarar för merparten av de patienter som aktualiseras för psykiatri, pågår ett förbättringsarbete i syfte att nivåstrukturera vården. I korthet innebär detta att de mest evidensbaserade insatserna erbjuds i första hand till ökad andel patienter. Det leder i sin tur till ökad samordning av specialiserade sjukvårdsinsatser som även ger bättre förutsättningar för en jämlik vård i hela landet och ett mer effektivt resursutnyttjande. De mer intensiva och resurskrävande insatserna beaktas i de fall där andra evidensbaserade insatser inte hjälpt tillräckligt. En mer intensiv och riktad insats är Flexible Assertive Community Treatment (FACT) som har utökats för patienter med behov av integrerade insatser i samverkan med kommun och andra vårdaktörer. Arbetsformen är utarbetad och används inom den psykiatriska specialistsjukvården (både inom psykos och allmänpsykiatri). Erfarenhet och utvärderingar pekar på att samverkan förbättrat men även förenklat arbetet genom behovsinriktad adekvat behandling och insatser till patienten och närstående. Det finns långsiktiga planer på att utöka denna arbetsform för andra målgrupper. Numera är även allt fler kommuner involverade i detta arbete.

Verksamheten har även med stöd av standardiserade vårdprocesser, förbättrat och effektiviserat det diagnostiska arbetet så att fler andel patienter kan bedömas för rätt insats och vårdnivå.

Inom heldygnsvården pågår ett förberedande arbete med att utöka antalet platser för brukarstyrda inläggningar (BI). Denna vårdform är mindre resurskrävande än annan heldygnsvård och innebär att patienter med suicidnära beteenden kan lägga in sig själv i förebyggande syfte.

Den nationellt högspecialiserade vården är i uppstartsfas och drivs inom tre huvudområden: svårbehandlad självskada, svårbehandlad ätstörning och könsdysfori. Från och med januari 2024 kan remisser tas emot från hela riket för alla dessa tre områden.

Hållbar utveckling i hela Skåne

Digitalisering

För att möta invånarnas förväntningar på ökad digitalisering inom hälso- och sjukvården är det viktigt att verksamheten fortsätter att integrera digitala tjänster och anpassa arbetssättet. Förändringar inom ramen för målbild 1177, med fokus på standardisering och basutbud, är en stor förändring med nya arbetssätt för delar av verksamheten. Det är glädjande att förvaltningen uppnått målet att samtliga beslutade vårdutförande enheter numera erbjuder ärendehanteringstjänster på 1177.se till Skånes invånare. Det kommer att ha positiva effekter för både verksamheten och invånarna i Skåne framöver. Arbetet inleddes efter ett beslut av regiondirektören våren 2022 och innebär en standardisering där e-tjänster ska vara mer enhetliga och jämlika samt erbjudas på samtliga vårdutförande enheter. Standardiseringsarbetet fortsätter under kommande år.

Digitala tjänster ska fortsatt utvecklas och införas i hälso- och sjukvården och goda erfarenheter, avseende användningen av e-tjänsterna på 1177.se och digital vård under pandemin, ska tillvaratas

Som stöd för förändrade arbetssätt implementeras regiongemensamma digitala tjänster som successivt blir en naturlig och självklar del av förvaltningens vård- och behandlingsprocesser.

Nationell videomötestjänst, Digitalt möte

Den nationella videomötestjänsten *Digitalt möte* lanserades i början på året och implementeringen har pågått löpande under vår och höst. Verksamheten fortsätter att bredda införandet med målsättning att samtliga mottagningar ska kunna erbjuda insatser via videomötestjänsten.

Digitalt möte är klassad som en säker tjänst för möten på distans med patienter och ger bland annat stöd för flerpартssamtal och skärmdelning. Tjänsten stödjer ett digitalt arbetssätt vid samverkan med kommuner och andra samverkanspartner, till exempel vid samordnad individuell plan (SIP) och samverkan vid utskrivning (SVU) och ger verksamheter förutsättningar för realtidskonsultation via video.

Några enheter som använder tjänsten för gruppbehandlingar har upplevt utmaningar med tjänsten utifrån prestanda och kapacitet och kring funktionalitet. Arbeta med förbättringar pågår både inom förvaltningen, driftorganisationen och hos leverantören.

Tjänsten skapar stort värde för patienter och möter förväntningar på distansbesök och ger förutsättningar för mer effektiva arbetssätt.

Standardisering och basutbud för ärendehanteringstjänster på 1177.se

Regiondirektörens beslut om standardisering fastslår att e-tjänster ska vara mer enhetliga och jämlika framöver och att ärenden som idag kan utföras via telefon eller papper även ska erbjudas digitalt via 1177.se. Inom förvaltningen har ett implementeringsarbete genomförts, vilket har resulterat i att samtliga av de beslutade vårdutförande enheterna inom heldygnsvården och öppenvården idag erbjuder e-tjänster till Skånes invånare.

Som ett led i att hantera eventuella risker och att underlätta införandet av e-tjänsterna har risk- och konsekvensanalyser genomförts på olika nivåer, både utifrån patientsäkerhet och arbetsmiljö. Riskanalyserna har resulterat i ett beslut om vilka enheter som ska omfattas av införandet. Bland annat har psykiatriska akutmottagningar och rättspsykiatriska avdelningar beslutats att undantas. Öppenvårdsmottagningar är sedan tidigare anslutna och erbjuder e-tjänster via 1177.se och utifrån det regionala beslutet om standardisering och basutbud har även slutenvårdavdelningarna börjat erbjuda e-tjänsten *Kontakta oss*.

Standardiseringen av e-tjänsterna och införandet av basutbud fortsatte under hösten. Koncernkommunikation har det övergripande ansvaret för att ta fram Region Skånes utbud av standardiserade e-tjänster. Förvaltningen har representanter i de regionala grupperingar som arbetar med standardiseringen.

Nya e-tjänster för hjälpmedel på 1177.se

Under året har hjälpmedelsverksamheten startat med nya e-tjänster på 1177.se. Med hjälp av dessa kan patienterna se statusen på produkter, göra en beställning eller anmäla fel på hjälpmedel, vilket ökar tillgängligheten och bidrar till ökad effektivitet inom verksamheten.

Avrop av förskrivna läkemedelsnära förbrukningshjälpmedel har ökat under 2023 genom att diabeteshjälpmedel blivit möjliga att avropa via 1177.se. Sedan tidigare är det även möjligt att avropa inkontinenshjälpmedel och speciallivsmedel via 1177.se. Målet har varit att 20 procent av förskrivningarna ska avropas via 1177.se vilket nåddes under slutet av året.

Satsning på 1177 Tidbok – patientens möjlighet att själv välja tid

Merparten av förvaltningens mottagningar erbjuder patienter att se sina bokade tider och många erbjuder möjligheten att avboka sin tid. Under året har en förberedande planering genomförts för en kommande satsning på att öka kunskapen om möjligheterna och nyttorna av att i större omfattning nyttja 1177 tidboken för funktionerna kring bokning, avbokning, ombokning och öppen kallelse. Förutom att tillgodose patienternas behov och önskemål finns möjlighet att frigöra tid för hälso- och sjukvårdspersonal till förmån för ökad patienttid.

Digitala flöden via 1177 direkt

En inledande samverkan med Inera kring den nationella tjänsten 1177 direkt har påbörjats. Det handlar om digitala flöden för målgruppen barn och unga.

Ökad förutsättning för KBT via nätet

Flera olika stöd- och behandlingsprogram via stöd- och behandlingsplattformen (SoB) på 1177.se används inom vuxenpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri och habiliteringen. Det möjliggör för patienter att ta del av sin behandling digitalt i allt större utsträckning utifrån sina egna förutsättningar, oberoende av tid och plats. Att erbjuda internetbaserad KBT (IKBT) möjliggör ökad tillgänglighet, jämlik vård, patientens delaktighet och överblick i vårdprocessen. En regional upphandling av IKBT-program har genomförts under våren liksom egen utveckling av program. Utbildningar i IKBT och att vara administratör i stöd- och behandlingsplattformen hålls kontinuerligt. Allt som rör SoB görs med stöd av Medieproduktion samt Hälso- och sjukvårdsstyrningen på koncernnivå. Vuxenpsykiatri erbjuder fler än tio olika IKBT-program sammanlagt, för flertalet psykiatriska diagnoser. Barn- och ungdomspsykiatri har både ett antal IKBT-program och stödprogram som vänder sig till barn, ungdomar och föräldrar. Ungdomsmottagningarna erbjuder IKBT till ungdomar och unga vuxna och använder delvis samma program som vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri. Habiliteringen erbjuder diagnosutbildning för barn och vuxna med autism samt för barn och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Bup har startat ett centralt digitalt team som bland annat arbetar med IKBT. En stor ökning har skett av användningen av SoB-program inom Bup.

Patienter checkar in och betalar via mobiltelefonen

Arbetet kring bättre samordnade självbetjäningstjänster har under året resulterat i lansering och implementering av tjänsten mobil självincheckning. Mobil självincheckning ska ses som ett komplement till personlig service i reception och kassa. Även om det finns fysiska självincheckningsautomater sedan länge på mottagningarna, främst inom Bup, så är det den mobila självincheckningstjänsten som kommer att vara den primära tjänsten framöver.

Cirka 40 procent av alla mottagningar inom förvaltningen erbjuder i dagsläget självincheckning och av dessa är det mer än hälften som erbjuder incheckning och betalning av besök via mobiltelefon. Implementeringen fortsätter under nästkommande år.

Stöd för realtidsdokumentation via taligenkänning

Det förändrade arbetssättet med taligenkänning är en förberedelse inför Skånes digitala vårdssystem, (SDV). Taligenkänning stöder realtidsdokumentation som är en av fem principer inom SDV.

Ett omtag med ökat fokus på införandet har skett under året tillsammans med införandeansvariga i verksamheterna. Detta är ett prioriterat införande som pågår löpande fram till SDV driftsätts. I nuläget är det drygt 1 100 medarbetare inom förvaltningen som har en licens för taligenkänning och därmed möjlighet att tala direkt in till journalen. Av dessa medarbetare är 28 procent läkare och 72 procent övriga yrkesgrupper.

Medarbetare som gått över till taligenkänning är positiva och effekterna är bland annat tidsvinst både för behandlare och administrativ personal, anteckningen signeras och blir klar

direkt och riskerar inte att hamna i en kö av diktat. Journalanteckningen kan läsas direkt av övriga yrkeskategorier och av patienten själv i journalen på 1177.se utan fördröjning. Några bieffekter har också upptäckts, såsom mindre stress för behandlare och bättre ergonomi.

Det har även funnits ett intresse från andra regioner och bland annat har vi haft en dialog med Västra Götaland och delat med oss av våra erfarenheter.

Nya funktioner i Blåappen

Under våren har en mängd aktiviteter genomförts kring utveckling och implementering av nya funktioner i tjänsten Blåappen, ett digitalt verktyg för skattningsskalor och frågeformulär till patienter.

Implementering och utvärdering av ”Det här är jag”, ett formulär som är designat som ett spel för att få fler barn och unga att vilja delta i sin vård, har genomförts. Utveckling av nya formulär samt implementering av nya funktioner, så som bland annat att genomföra skattningar i intervjuläge och påminnelsescheman för dagböcker, har genomförts. Ett utvecklingsarbete har påbörjats för att kunna skicka skattningar till närstående till vuxna patienter i Blåappen samt för att undersöka möjligheten att översätta Blåappen till teckenspråk.

Digitala utbildningar för administratörer och användare är framtagna och publicerade på regionala lärplattformen. Blåappen används nu på 113 enheter inom förvaltningen, varav 53 inom vuxenpsykiatri, 30 inom Bup, 22 inom habiliteringen och 8 inom syn- hörsel- och dövverksamheten.

Digitala remisser via eLAB RS

Ett arbete pågår med införande av tjänsten eLAB RS som är en tjänst för digitala remisser till laboratoriemedicin i Region Skåne. Tidigare skickades ett stort antal pappersremisser och övergången till digitala remisser är ett förberedande arbete inför SDV och omfattar även automatiserade processer på labb och provtagning. Fördelarna är förutom mindre miljöpåverkan, förbättrade svarstider och ökad patientsäkerhet.

Beslut har tagits att de enheter som kan nyttja funktionaliteten ska införa eLAB RS. Av förvaltningens vårdutförande enheter är det drygt en tredjedel som infört digitala remisser. Arbetet fortsätter och målsättningen är att samtliga aktuella enheter ska ha infört eLAB RS under våren 2024.

Legitimering vid telefonkontakt

Efter ett regionalt förtydligande om patienters identifiering vid telefonkontakt med vården har ett förberedande arbete och planering gjorts för att övergå till en webbaserad telefonitjänst, ACE interact. Tjänsten möjliggör att lägga till funktionen för inringande att legitimera sig via BankID/Freja inloggning. I de fall patienten av olika skäl inte kan använda elektronisk

legitimation finns ett framtaget förslag på olika kontrollfrågor som personal kan ställa för att försäkra sig om patientens identitet.

Övriga digitaliseringsinitiativ och förbättringsarbete

Ett regionalt arbete med processen för nya digitala behov från verksamheten har genomförts under våren. Syftet är att få ett tydligare och bättre flöde med minskade ledtider. Processen ska bland annat säkerställa att behovet är förankrat och i linje med Region Skånes övergripande mål och strategier. Representanter från förvaltningarna har bidragit i arbetet.

I syfte att öka användningen av de digitala funktioner och tjänster som tas fram har ett aktivt arbete gjorts inom digitaliseringsenheten tillsammans med kommunikationsenheten under året för att visa på värdet av olika digitala tjänster och arbetssätt för att underlätta för våra verksamheter.

För att efterleva regelverket i dataskyddsförordningen och patientdatalagen samt känna oss trygga i att vi har säkra digitala tjänster behöver det vid varje ny digital tjänst, funktion eller förändring som ska driftsättas och implementeras göras ett omfattande arbete med informationsklassning, risk- och konsekvensanalys och fördjupad konsekvensbedömning, (DPIA). Förvaltningens informationssäkerhets- och dataskyddssamordnare har bidragit i det arbetet tillsammans med de aktuella IT-projekten.

Klinisk forskning

Inom förvaltningen finns åtta professorer och därutöver tolv docenter som alla delar forskningsuppgifter med kliniskt arbete. Två personer har disputerat under året, en från Bup och en från vuxenpsykiatri, vid avdelningen för Psykiatri. Flera av forskarna är både nationellt och internationellt framstående inom sina respektive områden, och deras forskargrupper täcker ett brett spann av ämnen inom det psykiatriska fältet. Under året som gått har flera medarbetare publicerat viktiga forskningsresultat i framstående vetenskapliga tidskrifter och erhållit stora forskningsanslag i nationell konkurrens. Fem av förvaltningens verksamhetsområden – vuxenpsykiatri i Lund, Malmö och Helsingborg, samt Bup och rättspsykiatri – har status universitetssjukvård, vilket är en styrka. Nedan följer några exempel på den kliniska forskning som bedrivs inom förvaltningen.

Forskning vid barn- och ungdomspsykiatri

Bup Skåne har under året åter ackrediterats att bedriva barn- och ungdomspsykiatrisk universitetssjukvård. I verksamheten pågår ett stort antal barnpsykiatriska forskningsprojekt, och verksamheten har 2023 tilldelats två fyraåriga USVE (universitetssjukvårdsenhets)-tjänster med forskningsutrymme som startar 2024.

För att understödja en klinisk forskning har Bup under 2023 startat Forskningsmottagning Bup Lund. På mottagningen arbetar flera av Bups aktiva forskare och härifrån organiseras

några av de största studierna som bedrivs inom Bup. Enheten erbjuder även aktiva forskare från andra delar av Bup möjlighet till stöd. Vid Forskningsmottagning Bup Lund undersöks i den så kallade MAX-studien hur barnpsykiatrisk vård bäst läggs upp för barn och unga med ångestsyndrom och hur digitala behandlingsinsatser bäst integreras i vårdkedjan.

Externa forskningsmedel motsvarande cirka 15 miljoner har erhållits för studien och under 2023 har en pilotstudie initierats. I IRMA-studien ska 600 barn följas under 10 år. Hälften av barnen har extremt hög risk att utveckla psykiatriska problem och dessa randomiseras till långtidsprevention eller naturalistiskt förlopp. Under 2023 har ytterligare finansiering för studien säkrats (Kavlifonden, 9 miljoner), en projektgrupp formats och en preventiv insats utvecklats.

Vid Bup initierades under 2023 ett projekt som syftar till omprövning av ASD (Autism Spectrum Disorder) och adhd. Totalt har 50 patienter inkluderats (varav cirka 30 har kliniskt skattats och 15 djupintervjuats av en vetenskapsteoretiker). Projektet har erhållit medel från FORTE, Crafoordska stiftelsen samt ALF och har rönt stor medial uppmärksamhet.

Ytterligare exempel på adhd-forskning vid Bup är studier gällande cerebellära reflexer och sensorisk brusstimulering.

Ett annat barnpsykiatriskt forskningsområde på Bup rör brukarstyrda inläggningar, en metod som ger unga i kris möjlighet att själv besluta om en kort avlastande inläggning. Metoden har de senaste åren framgångsrikt implementerats i verksamheten, och i år har forskargruppen runt metoden publicerat resultat i The Lancet Psychiatry som visar att brukarstyrd inläggning minskar behovet av både akutbesök och barn- och ungdomspsykiatrisk heldygnsvård för barnpsykiatriskt svårt sjuka unga. Resultaten tyder på att brukarstyrd inläggning kan vara ett viktigt tillägg vid behandling av instabilitet och självmordsnärhet hos unga.

Flera studier har även genomförts inom spel och spelproblem med och utan pengar inom barn- och ungdomspopulation. Europas första behandlingsstudie för dataspelsberoende hos barn och ungdomar har avslutats och redovisats. Dessutom har en ny behandlingsstudie med samma fokus men med familjefokus initierats. Två studier avseende spelproblem relaterat till traumatiska hjärnskakningar hos gymnasieelever har avslutats och publicerats.

Forskargruppen kring skärmhälsa hos barn och ungdomar har också studerat hur TikTok kan hjälpa eller stjälpa vid behandling för ätstörningar.

Bup har initierat och fått finansiering för ett projekt med fokus på ungdomars användande av psykedeliska substanser och erfarenheter av användningen samt koppling till psykisk ohälsa.

Forskning vid vuxenpsykiatri

Verksamheten har 2023 tilldelats 11 fyraåriga USVE-tjänster med forskningsutrymme, Malmö och Lund fyra läkartjänster och fyra övriga professioner, samt Helsingborg en läkartjänst och två övriga professioner. Tjänsterna startar 2024.

Forskargrupp Psykiatri vid Institutionen för kliniska vetenskaper Malmö har expanderat och har numera 10 medlemmar som bedriver klinisk forskning kring svårbehandlat självskadebeteende, brukarstyrda inläggningar, kognitiv funktion och funktionsnivå i vardagen vid självskadebeteende, dialektisk beteendeterapi, intensivbehandling av tvångssyndrom och undervisning med simulerade patienter. Under hösten har en medarbetare försvarat sin licentiatavhandling.

Under 2023 har enheten för klinisk beroendeforskning publicerat de första resultaten av naloxon-projektet gällande dödlighet i överdos i Skåne. Sedan naloxon-projektet startade har dödligheten i överdos minskat hos män, men ännu inte hos kvinnor, i Skånes befolkning. Forskargruppen har också studerat problem med spel om pengar hos manliga elitspelare i ishockey. Elva procent av spelarna i de två högsta ligorna, SHL och Hockeyallsvenskan, har ett problematiskt spelande, vilket är 3–4 gånger högre än i befolkningen. Under 2023 har gruppen också publicerat studier och varit rådgivande till regering och myndigheter i frågor om överskudsättning och om strategier för att bättre förebygga och hjälpa personer med spelberoende till behandling och självavstängning från spel.

Inom vuxenpsykiatri i Malmö-Trelleborg forskar en docent på att bättre förstå schizofrenisjukdomens mekanismer och flera olika projekt är i gång. Ett av dessa syftar till att med hjälp av avancerad MR undersöka nervsystemets mognad vid schizofreni. Ett annat projekt studerar proteiner från hjärnans nerv- och stödjeceller i blod. I ett tredje, nystartat projekt är tanken att använda stamceller från personer med schizofreni för att bättre förstå olika nervcellers roll för sjukdomen.

Depression är en av våra vanligaste folksjukdomar och inom förvaltningen bedrivs högklassig forskning som syftar till att bättre förstå uppkomstmekanismerna bakom denna sjukdom och hur den kan behandlas. Ett särskilt forskningsfokus ligger på att bättre kunna skraddarsy antidepressiva behandlingar och flera pågående projekt av relevans har fått viktiga forskningsanslag under året.

Förvaltningen arbetar också med att främja klinisknära forskning som ett led i att uppnå jämlik vård samt erbjuda invånarna i Skåne en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård. När vi stärker den klinisknära forskningen får vi också en attraktiv arbetsmiljö. Ett exempel är Attempted Suicide Short Intervention Program, ASSIP, en psykoterapeutisk intervention för patienter som gjort suicidförsök, där preventiva åtgärder förhindrar nya försök eller suicid. En pilotstudie har gjorts med goda resultat och idag är det en randomiserad kontrollerad studie i hela Skåne som involverar ST-läkare och att ASSIP-terapeuter utbildas från olika yrkeskategorier.

FoUU har också startat upp Enheten För Avancerad Depressionsvård (EFAD) som är ett samarbete mellan Region Skåne och Lunds universitet. Syftet med denna enhet är att på sikt vara en förvaltningsövergripande resurs för diagnostik och behandling vid svårbehandlade depressioner. Under 2023 har samarbete etablerats mellan EFAD och allmänpsykiatrisk

mottagning 1 i Lund. I detta projekt kommer också samverka med forskare och kliniker inom neuropsykologi ske, för att utveckla en neuropsykologisk utrednings- och forskningsmiljö. Projektet kommer även att integrera praktisk klinisk utbildning.

Forskare inom förvaltningen driver flera kliniskt relevanta forskningsstudier. En av dessa är en behandlingsstudie som testar den antidepressiva effekten av pramipexol, ett läkemedel som påverkar signalämnet dopamin, och förhoppningen är att denna behandling ska kunna erbjudas riktat till vissa typer av depressioner med uttalade symptom på energibrist och anhedoni, det vill säga oförmåga att uppleva njutning på grund av dysfunktion i normala psykologiska och neurologiska mekanismer. Ytterligare en behandlingsstudie, som testat den antidepressiva effekten av omega-3 fettsyror, har nyligen avslutats och kommer publiceras i början av 2024. I denna studie såg vi att omega-3 fettsyror kan ha en antidepressiv effekt som är mer uttalad hos de patienter som har tecken på låggradig inflammation vilket kan vara en viktig pusselbit i vår strävan efter att kunna skraddarsy antidepressiv behandling i framtiden.

Förvaltningens professor som forskar om Huntingtons sjukdom, och är anställd som överläkare i förvaltningen, driver världsledande forskning och har under året erhållit prestigefyllda anslag. Forskningen har publicerats i mycket väl ansedda vetenskapliga tidskrifter. Professorn är också involverad i viktiga nationella och internationella nätverk.

Professor i arbetsterapi bedriver tvärvetenskaplig klinisk forskning med fokus på patienters hälsa, inflytande och personliga återhämtning och involverar både personal och brukarrepresentanter i forskningsprocessen. År 2023 har professorn fortsatt på den inslagna banan om brukarinflytande och återhämtning. Dels genom det nationella forskningsprogrammet UserInvolve (CEPI) där peer support ingår, och som har stora synergieffekter med utvecklingen av kunskapscentret peer support inom Region Skåne. Ett annat spännande projekt som publicerades i höstas handlar om Recovery Colleges i 23 länder, om hur återhämtningsskolor fungerar och bedrivs inom psykiatrisk verksamhet.

Andra pågående projekt med fokus på personcentrerad återhämtning är *Sensory Awareness Program* (8 mottagningar) och *Ups & Downs in Mental Health* (2 FACT-mottagningar inom allmänpsykiatri).

Förvaltningens FoUU-chef har ett pågående forskningsprojekt vid Malmö universitet, ”*Våldsutsatta män och deras psykiska ohälsa under ett livsförlopp*”, samt två doktorandprojekt tillsammans med Lunds universitet. Projekten har under 2023 fått en artikel publicerad samt skickat in tre för bedömning, varav en litteraturstudie om psykiatrisk omvårdnad blev accepterad i januari 2024.

På universitetssjukvårdsenheten vid vuxenpsykiatri i Helsingborg har forskningsaktiviteten fortsatt att växa kraftigt alltsedan starten för fem år sedan. Fokus är på svårbehandlad psykisk sjukdom (till exempel autism med samtidigt förekommande psykisk

sjukdom, psykossjukdomar, kognitiv sjukdom) samt äldrepsykiatri och under 2023 har ytterligare en medarbetare disputerat.

Antalet vetenskapliga publikationer har stadigt ökat, och av sammanlagt 36 artiklar sedan starten har tio publicerats under 2023.

Kliniken har nu nio forskningsaktiva medarbetare ur fyra olika yrkeskategorier: läkare, psykologer, arbetsterapeut samt heltidsanställd forskningssjuksköterska. Tre doktorandprojekt pågår liksom två samarbetsprojekt med hälsovetenskaper (Lunds universitet).

På det rättspsykiatriska området, Vid LU-CRED, bedrivs forskning med fokus på primär- och sekundärprevention för allvarlig aggressivitet vid psykisk sjukdom. Projekten bedrivs inom barnpsykiatri, SiS, Kriminalvården och rättspsykiatri och gruppen omfattar sex doktorander och två post-docs.

Forskning inom habiliteringen

Verksamhetsområde habilitering har fyra doktorander och en disputerad forskare.

En klinisk doktorand, logoped på barnrehabiliteringen, vid Lunds universitet forskar på *Språk och kommunikation hos barn med tumör i bakre skallgropen*. En fysioterapeut forskar vid Karolinska Institutet om *Continued support for physical activity in everyday life with Parkinson's disease using eHealth technology*. En sjuksköterska, doktorand vid Lunds universitet, om *smärta hos barn med cerebral pares*. En fysioterapeut, doktorand vid Lunds universitet, forskar om *Physical activity among non-ambulant children with cerebral palsy supported by an eHealth solution/eHealth app*.

Förutom doktorandprojekten pågår följande forskningsprojekt inom habiliteringen:

Hälsoeffekter av fysisk aktivitet och träning hos barn och ungdomar med svår cerebral pares leds av docent i fysioterapi och träningsfysiolog, biträdande prefekt vid Institutionen för hälsovetenskaper, Medicinska fakulteten, Lunds universitet och fysioterapeut, med. dr och verksamhetsutvecklare på utvecklingsenheten habilitering i förvaltningen.

Effekter av Fysisk aktivitet på Recept (FaR) som hälsofrämjande individualiserad intervention för barn, ungdomar och vuxna med olika funktionsnedsättningar med hälsoekonomisk analys, leds av fysioterapeut, med. dr och verksamhetsutvecklare på utvecklingsenheten habilitering tillsammans med fysioterapeut och med. dr vid Barnkliniken, Sus Lund. Initiativet till projektet kommer från habiliteringens Fysisk aktivitetsgrupp.

Nationell och strukturerad uppföljning av hjälpmedlet Innowalk utifrån MTP-rådets rekommendation (Medicintekniska produktrådet) leds av docent i fysioterapi och träningsfysiolog, biträdande prefekt vid Institutionen för hälsovetenskaper, Medicinska

fakulteten, Lunds universitet och fysioterapeut, med. dr och verksamhetsutvecklare på utvecklingsenheten habilitering i förvaltningen

Den kliniska forskningen ska öka

- Bup har fått två fyraåriga USVE-tjänster med forskningsutrymme med start 2024.
- I vuxenpsykiatri har 11 fyraåriga USVE-tjänster med forskningsutrymme tilldelats med start 2024.
- Förvaltningen planerar att utveckla äldrepsykiatriska mottagningen i Helsingborg till en forskningsmottagning där klinisk forskning ska bedrivas i syfte att fördjupa kunskapen om tidiga psykiska symptom vid neurodegenerativa sjukdomar för patienter över 67 år.
- EFAD kommer utöka sitt samarbete till att inkludera ytterligare allmänpsykiatriska mottagningar.
- Ökat samarbete mellan forskningsgrupper. Ett exempel är *the IPS-ADAS trial* som har tilldelats 5 miljoner i forskningsmedel från FORTE. Projektet ska byggas upp tillsammans med kliniken och ge svar på om Individual Placement and Support (IPS) är hjälpsamt för patienter med beroende.
- Universitetssjukvårdsenheten i Helsingborg startar under 2024 tre större forskningsprojekt som innebär omfattande utbyte med ledande nationella och internationella forskningsmiljöer. Samarbetet med läkemedelsindustrin har fördjupats och kliniken är idag inblandad i prövningar av tre olika läkemedel för psykossjukdom respektive depression.

Nationell högspecialiserad vård

Förvaltningen ska bedriva nationell högspecialiserad vård inom områdena svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna samt svårbehandlade ätstörningar för vuxna

Förvaltning Psykiatri, Habilitering och hjälpmedel har tilldelats Nationell Högspecialiserad vård (NHV) inom tre områden: svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna, svårbehandlad ätstörning för vuxna samt könsdysfori för barn och vuxna. Inom området könsdysfori sker vården i samverkan med Region Östergötland. I samtliga nämnda NHV-uppdrag har nationella nätverk etablerats där vårdinnehåll, vårdform, forskning och utvärdering diskuteras.

För NHV för svårbehandlat självskadebeteende har Region Skåne bistått med två tvärprofessionella konsultationsteam sedan 1 januari 2023; ett för vuxenpsykiatri och ett för barn- och ungdomspsykiatri. Denna typ av insats är i många drag en ny vårdform. Totalt har knappt ett tiotal patienter från olika regioner aktualiserats. Parallellt pågår ett förbättrings- och rekryteringsarbete för att förstärka och effektivisera arbetsformen. Detta görs i samarbete med

Region Stockholm och Västra Götalandsregionen. Teamen gör en första kartläggning och bedömning av patienter med komplicerad problematik. Utifrån den sammansatta bedömningen utbildar och handleder teamet patientens behandlande verksamhet i hemregionen. Arbetet har presenterats på en nationell kongress samt via rikstäckande webinarium. Ett forskningsprojekt har inletts för att studera målgruppen och utvärdera insatserna. Detta är godkänt via Etikprövningsmyndigheten. Planer på ytterligare studier pågår både lokalt och nationellt med andra involverade universitetssjukhus.

Vid Vuxenpsykiatriavdelning 5 Ätstörning i Lund inleddes NHV för svårbehandlad ätstörning för vuxna i december 2023. Fram till dess hade enheten arbetat fram ett nytt vårdförlopp avseende heldygnsvården som innefattar cirka 12 veckors vårdtid med tillhörande konsultativa insatser före och efter. Utvecklingsarbetet har lett till en utvärdering och förnyelse av den befintliga regionala vården. I nuläget har fyra nationella vårdplatser öppnats. Parallellt har ett forsknings- och utvecklingsnätverk etablerats med andra universitetssjukhus med NHV-uppdrag inom ätstörning. I denna grupp pågår en diskussion om ett gemensamt omfattande forskningsprojekt.

I januari 2024 inleddes arbetet med NHV för könsdysfori tillsammans med Region Östergötland. Detta har föregåtts av ett nationellt och lokalt utvecklingsarbete. I Region Skåne utgår arbetet från Vuxenpsykiatrimottagning könsidentitet Malmö där både personal från barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri arbetar under samma chef.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet

Region Skånes attraktivitet som arbetsgivare har avgörande betydelse för att möta behovet av kompetens idag och framöver. Att vara en attraktiv arbetsgivare med en professionell verksamhet innebär att ständigt arbeta för att skapa en attraktiv arbetsplats, stödja medarbetarutveckling och använda kompetensen rätt.

Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är en av Region Skånes stora utmaningar. En genomtänkt strategisk kompetensförsörjning är en förutsättning för att klara framtidens uppdrag. Bedömningen är att dagens och framtidens utbildningsvolymerna inte kommer räcka till för att säkerställa tillgången på rätt kompetens. Förändringar behövs av såväl arbetssätt som kompetensstruktur för att möta kompetensförsörjningsutmaningen.

Bemanning av verksamheten

Det finns stora utmaningar i bemannings- och rekryteringsarbetet och det blir mer och mer tidskrävande för många chefer inom förvaltningen. Svårigheten i att rekrytera medarbetare med rätt kompetens och erfarenhet inkluderar många yrkeskategorier och är extra utmanande inom vissa verksamheter och geografiska områden. Den ökade konkurrensen om medarbetare är högst påtaglig i alla verksamheter och gäller både inom Region Skåne och i relation till kommunerna och den privata sektorn. Störst svårigheter att rekrytera medarbetare gäller yrkeskategorierna sjuksköterskor, specialistläkare och psykologer. Några mindre yrkesgrupper som är svårrekryterade är hjälpmedelskonsulenter, audionomer och teckenspråk- och dövblindtolkar. Vakanta tjänster och medarbetarnas rörlighet försvårar arbetet med att bibehålla kvalitet och tillgänglighet, både under vakanser och introduktion, vilket också ger en ökad belastning för medarbetare och chefer.

Införandet av de nya reglerna om dygnsvila från och med den 1 oktober har inneburit en utmaning för verksamheterna. Det nya regelverket försvårar i viss mån schemalaggningen och gör bemanningsplaneringen mer komplicerad. Förhoppningen är att de nya arbetstiderna med bättre möjligheter till återhämtning på sikt ska leda till en ökad attraktivitet både vad gäller att rekrytera och behålla medarbetare. Därtill har verksamheterna förberett sig för det successiva hyrstoppet och gjort nödvändiga anpassningar för att klara omställningen, framför allt inom heldygnsvården. För flera verksamhetsområden är bemanningen ytterst ansträngd och neddragning av vårdplatser är en realitet. Verksamhetsområdena har åtgärdsplaner och förvaltningen jobbar med gemensam krisplanering och medicinsk prioritering. Åtgärder för att klara bemanningen är bland annat delade tjänster, mobila team, dagvård samt marknadsföring och rekrytering.

Just nu pågår rekrytering av PTP-psykologer för de extra tilldelade tjänster som regionfullmäktige beslutat om och tillförde under senare delen av 2023. Utökningen är tillsammans med förvaltningens beslut om viljeinriktning och struktur för specialisering och utökade specialistbefattningar ett led i en långsiktig försörjning av psykologer.

En viss rörlighet, framför allt inom regionen, är bra och kan ge utbyte av kunskaper och arbetssätt men kan vara utmanande för arbetsplatsen. Upplevelsen är att medarbete stannar kortare tid på sin arbetsplats idag än tidigare. Vakansläget, den externa och interna rörligheten och pension utmanar sättet att arbeta med både kort- och långsiktig kompetensförsörjning och ökar behovet av att anpassa planering och arbetssätt utifrån tillgängliga resurser.

Sammanfattningsvis har bemanningsförutsättningarna åtminstone på kort sikt ytterligare försvårats utifrån förändrade förutsättningar såsom skärpta regler för dygnsvila, försämrad ekonomi och planerat hyrstopp. Vi behöver vara vaksamma på de konsekvenser det kan ge för vår förmåga att vara attraktiva som arbetsgivare och en hållbar arbetsplats.

Utvecklingen av anställningsvolym - månadsavlönade

Antalet anställda uppgick till 4 488 i december 2023, vilket är en ökning med 241 anställda jämfört med förra året. Ökningen är framför allt ett resultat av överflyttningen av ungdomsmottagningarna från Primärvården. Räknar man inte med ungdomsmottagningarna har antalet anställda ökat med 117 och ökningen finns framför allt i grupperna undersköterskor, skötare med flera (+40), psykologer (+29) och kuratorer (+23). Framför allt är det på Bup som psykologerna (+22) och kuratorerna (+16) har ökat. Räknar man med ungdomsmottagningarna så är ökningen av kuratorer (+64) och undersköterskor, skötare med flera (+49) ännu större.

Bup är det verksamhetsområde där de anställda ökat mest (+62) följt av rättspsykiatri (+45). I övriga verksamhetsområden har förändringen av antalet anställda legat inom +/- 10 anställda.

Inför hyrstoppet av bemanningspersonal den 1 oktober kontaktades bemanningssjuksköterskor och erbjöds en anställning. Förhoppningen var att det skulle innebära att antalet anställda sjuksköterskor skulle bli fler. Hittills har antalet sjuksköterskor emellertid minskat med 11 anställda, om man inte räknar med ungdomsmottagningarna.

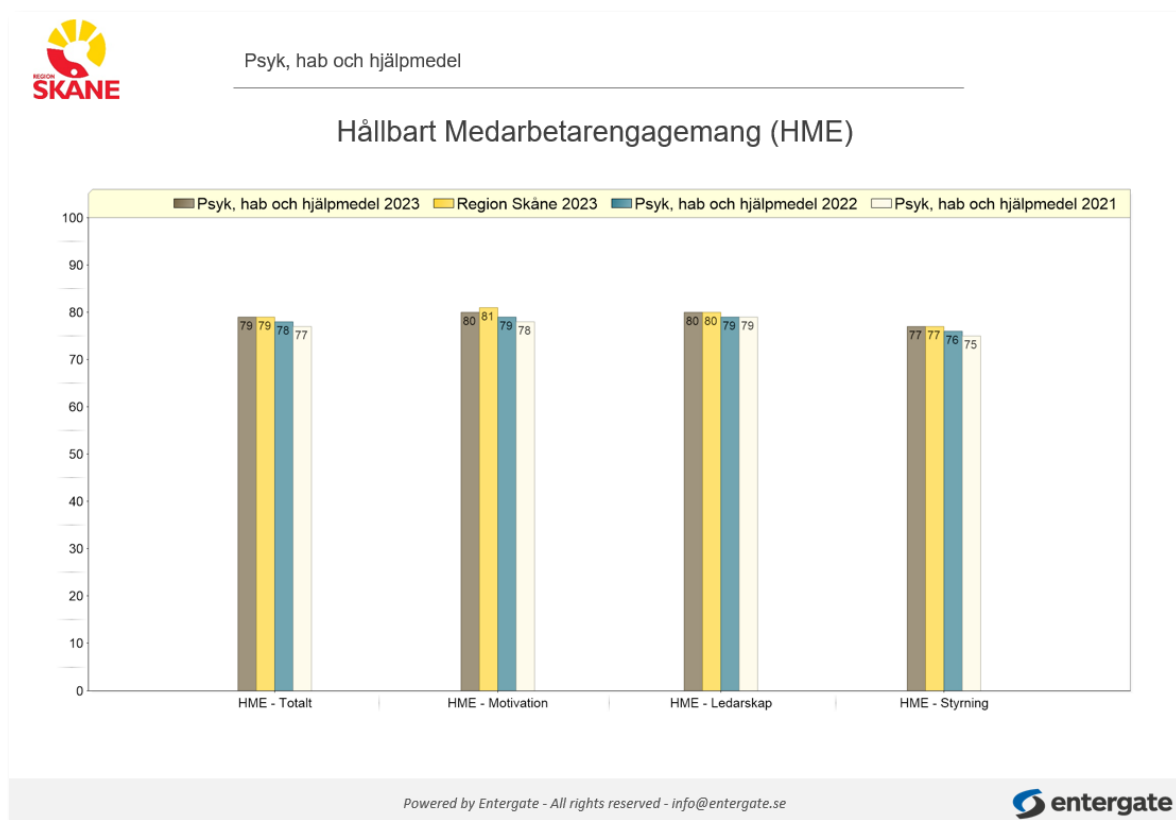
Resultat från medarbetarenkät

Årets medarbetarenkät genomfördes mellan 16 oktober och 5 november. Inom förvaltningen har 79,1 procent av medarbetarna svarat på årets enkät. 2022 var svarsfrekvensen 80,3 procent och 2021, 78,2 procent. Enkäten genomfördes för fjärde året i rad och årets resultat jämförs med resultat från 2022 och 2021.

Enkäten bestod av:

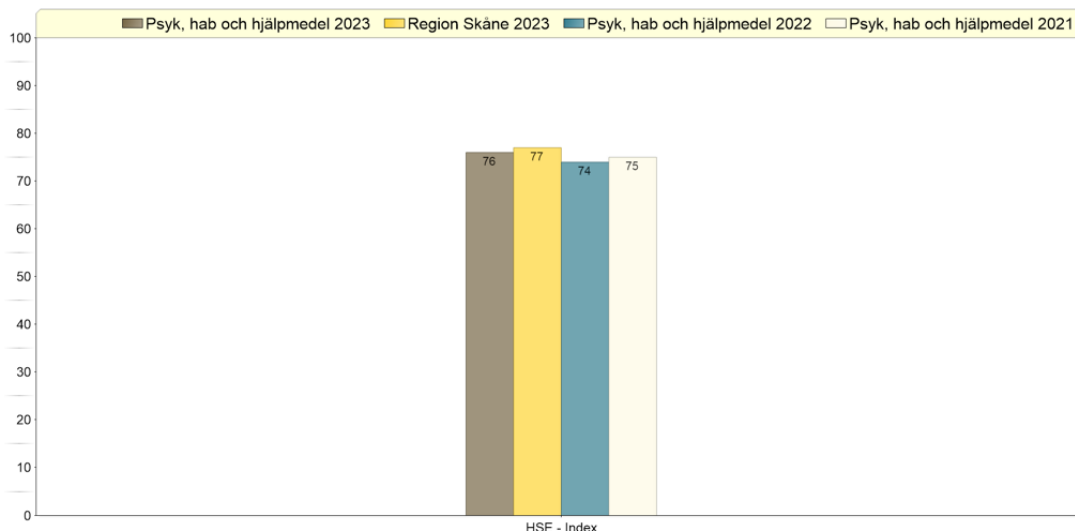
- Frågor om hållbart medarbetarengagemang (HME)
- Frågor om säkerhetsengagemang (HSE)
- Regiongemensamma frågor
- Förvaltningsspecifika frågor

När det gäller HME-frågorna, som avser motivation, ledarskap och styrning, har resultatet totalt inom förvaltningen ökat med en enhet till 79 (på en 100-gradig skala) jämfört med 78 som var resultatet 2022.

Gällande HSE-frågorna, som berör patientsäkerheten, har det totala resultatet ökat med tre enheter till 77 jämfört med föregående år då resultatet var 74.

Hållbart Säkerhets Engagemang (HSE) index

Utöver HME-frågorna finns även regiongemensamma frågor gällande medarbetarsamtalet och om man skulle kunna rekommendera andra att börja arbeta på sin arbetsplats.

83 procent av förvaltningens medarbetare svarade att de haft medarbetarsamtal under de senaste 12 månaderna och 12 procent uppgav att de varit anställda mindre än 12 månader och därav inte haft medarbetarsamtal. 5 procent svarade att de varit anställda mer än 12 månader men inte haft medarbetarsamtal. Orsak till att de inte haft medarbetarsamtal finns inte möjlighet att uppgi i enkäten. 85 procent av de som haft medarbetarsamtal uppger att de har en individuell utvecklingsplan.

På frågan om man skulle kunna tänka sig att rekommendera andra att börja arbeta på sin arbetsplats svarade 84 procent att de skulle kunna tänka sig det, i jämförelse med 83 procent år 2022.

En av de regiongemensamma frågorna handlade om huruvida man under det senaste året känt sig trakasserad eller diskriminerad på sin arbetsplats enligt någon av de sju diskrimineringsgrunderna. 5 procent av medarbetarna svarade ja på den frågan vilket är samma resultat som för både år 2021 och 2022. De främsta orsakerna bakom diskrimineringen anges vara kön, ålder, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning. Av de som svarade ja har 64,7 procent känt sig diskriminerade av kollega, 34,7 procent av chef och 24,1 procent av patient/kund.

Utöver de regionövergripande frågorna har förvaltningen valt att ställa tre specifika frågor som bedöms vara särskilt viktiga att följa upp. Dessa nedanstående frågor har ställts under de tre senaste åren.

Jag tar ansvar för att bidra till en bra arbetsmiljö på min arbetsplats. Här svarade 96 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 4 procent att det stämde varken bra eller dåligt. Detta är samma höga resultat som 2022.

Jag är trygg med de rutiner och arbetssätt som finns på min arbetsplats gällande hot- och våldssituationer. 78 procent svarade att det stämmer mycket eller ganska bra, 15 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 7 procent att det stämmer ganska eller mycket dåligt. 2 procent fler jämfört med 2022 uppger att de är trygga med rutiner och arbetssätt.

Jag har möjlighet till återhämtning under samt mellan arbetspassen. 69 procent uppger att detta stämmer mycket (33%) eller ganska bra (36%). 17 procent anser att det stämde varken bra eller dåligt och 13 procent att det stämmer ganska (9%) eller mycket (4%) dåligt. Detta visar på en positiv förändring där fler upplever att de har möjlighet till återhämtning jämfört med 2022. Föregående år svarade 63 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 19 procent att det stämmer varken bra eller dåligt och 18 procent att det stämmer ganska eller mycket dåligt. Förvaltningen har sedan 2021 haft en del insatser kopplat till att främja återhämtning och kommer fortsatt arbeta med detta under 2024.

I och med att medarbetarenkäten är **ett** av verktygen för att undersöka arbetsmiljön, har förvaltningen arbetat med resultaten från enkäten på två olika sätt. På förvaltningsnivå har vi valt att samla in information från de olika verktygen som finns för att undersöka arbetsmiljö. Utifrån det underlaget har vi arbetat samlat med arbetsmiljöarbetet, där ibland hållbart ledarskap. Varje verksamhetsområde och arbetsplats har valt att arbeta antingen med en samlad arbetsmiljöplan, eller att arbeta specifikt med resultaten från medarbetarenkäten.

Trygga anställningar

Region Skåne ska erbjuda trygga anställningar, heltidstjänst ska vara norm och deltid ska ses som en möjlighet om medarbetaren så önskar.

Förvaltningen arbetar med utgångspunkten att medarbetaren har rätt till heltid men möjlighet till deltid. Vid nyrekrytering erbjuds heltidsanställning medan deltidsanställning alltid sker på medarbetarens egen begäran. I samband med medarbetarsamtal tillfrågas deltidsanställda om de har önskemål om att gå upp i tjänst, för att fånga upp om någon medarbetare önskar förändring i sin tjänstgöringsgrad. Heltidsanställning erbjuds då så snart detta är möjligt. Förvaltningen erbjuder tillsvidareanställningar i möjligaste mån. Visstidsanställningar används dock vid vikariat och ökad arbetsanhopning av mer tillfällig karaktär.

Kön	Andel tillsvidareanställda medarbetare av månadsavlönade 2023-12-31	Andel tillsvidareanställda medarbetare av månadsavlönade 2022-12-31
Totalvärden	93 %	93 %
K	94 %	93 %
M	89 %	89 %

Andelen tillsvidareanställda av månadsavlönade medarbetare är totalt sett oförändrad jämfört med föregående år. Andelen kvinnor med tillsvidareanställning har ökat något.

Kön	Andel heltidsanställda medarbetare av månadsavlönade 2023-12-31	Andel heltidsanställda medarbetare av månadsavlönade 2022-12-31
Totalvärden	95 %	95 %
K	95 %	95 %
M	96 %	96 %

Andelen heltidsanställda medarbetare är oförändrad jämfört med föregående år.

Tydliga karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare och chefer

Medarbetarsamtalet är en grundläggande del i arbetet med karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare i förvaltningen. I samband med medarbetarsamtalet sammanställer alla medarbetare tillsammans med sin chef en individuell utvecklingsplan. Planen har en tydlig koppling till medarbetarens utveckling och karriär och följs upp kontinuerligt. Frågan om medarbetare fått en individuell utvecklingsplan följs upp i medarbetarenkäten. *(Se ovan.)*

För att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda en god vård för våra patienter arbetar vi med strukturerad kompetensutveckling. Förvaltningen har sedan tidigare tagit fram flera verksamhetsanpassade stegar men har under 2023 avvaktat det arbete som pågår på regional nivå med omtag kring kompetens- och tjänstemodell (KTM). Förvaltningens projektarbete kring KTM kommer öka under 2024.

Arbetet med förvaltningsgemensam samordning och strukturering av kompetensutveckling har fortlöpt under året i enlighet med de mål och aktiviteter som formulerats i kompetensförsörjningsplanen för 2023–2024. En styrgrupp arbetar med prioritering av förvaltningsgemensamma kompetensutvecklingsinsatser och leds av FoUU-chefen. Till sin hjälp har styrgruppen en referensgrupp som bereder frågor till styrgruppen. Alla fortbildningar ska utgå från verksamhetens uppdrag och, om möjligt, kopplas till det nationella kunskapsstyrningssystemet med totalt 26 nationella programområden (NPO) för olika sjukdomstillstånd. Som exempel fortsätter arbetet med utbildningsinsatser kring återfallsprevention och bedömning samt behandling av personlighetsyndrom. Under året har nya medel beviljats genom Omställningsfonden och insatser planeras för att stärka sjuksköterskor i psykiatrisk omvårdnad.

Ett gott ledarskap är en avgörande faktor för att attrahera och behålla kompetenta medarbetare. Det är av stor vikt att ge rätt förutsättningar för cheferna att utföra sitt uppdrag som goda ledare. Inom förvaltningen tryggas den framtida chefsförsörjningen bland annat genom att fånga upp och utveckla de medarbetare som visar intresse och lust för ledarskap, och visar potential för chefsuppdrag. För närvarande har vi 42 medarbetare som under 2020–2023 gått eller går det regiongemensamma utvecklingsprogrammet *Framtida chefer*. Intresset för programmet är stort och våra chefer har fortsatt en viktig roll i att identifiera och stödja intresserade medarbetare, ge dem möjligheter att undersöka sitt intresse för chef- och ledarskap och stödja dem under hela processen. Vid uppföljning av programomgång 1 till 6 (2020–2022) har 66 procent av deltagarna (32) fått chefsuppdrag, varav 16 tillsvidare och 5 tillförordnade uppdrag.

Att behålla och utveckla våra chefer, ge ett hållbart chefsuppdrag och vara en attraktiv arbetsgivare utgör delarna för den totala chefsförsörjningen. Våra chefer tar del av regionala ledarskapsutbildningar och utvecklingsinsatser för befintliga och nya chefer, till exempel förändringsledning, utvecklande ledarskap och mentorsprogram. Förvaltningen har aktivt arbetat med mentorskap under året. Det finns ett stort behov från nya chefer att ha en mentor och flera av förvaltningens erfarna chefer har under året gått in i en mentorsroll. Motivationen har varit att utveckla det egna ledarskapet men också viljan att stötta nya kollegor och bidra till ett hållbart ledarskap. Förvaltningen har genomfört interna utbildnings- och utvecklingsinsatser bland annat inom arbetsmiljö, rehabilitering och misskötsamhet. Förvaltningen har fortsatt chefers förutsättningar som ett fokusområde i den förvaltningsgemensamma kompetensförsörjningsplanen och i det arbetet tar vi lärdom från bland annat vuxenpsykiatrien Kristianstads pilotprojekt och Malmö universitets rapport om chefers förutsättningar inom Region Skåne.

Jämställda löner

Någon lönekartläggning för 2023 har ännu inte genomförts i Region Skåne.

Arbete med lika rättigheter och möjligheter

Förvaltningen har under 2023 fortsatt arbeta med aktiva åtgärder mot diskriminering. Vi arbetar med att se till att alla har rätt att utvecklas på olika sätt i olika skeden av livet. Aktiva åtgärder omfattar enligt diskrimineringslagen fem områden: arbetsförhållanden, möjligheter att förena arbete och föräldraskap, rekrytering och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling, bestämmelser och praxis om lön och andra anställningsvillkor. Detta arbete ska ske i det dagliga arbetet och genomsyra vårt förhållningssätt i samtliga processer som arbetsgivare. I förvaltningen bevakas även dessa frågor av likarättsambassadörerna.

Ett exempel på arbete som görs för att säkerställa att vi arbetar på ett bra sätt inom dessa områden är det APT-material som tagits fram och implementerats under 2023. Materialet har till syfte att höja kompetensen kring kränkande särbehandling och diskriminering och även ge möjlighet till dialog på arbetsplatserna.

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Förvaltningen tog under 2022 beslut om att helt samordna arbetsmiljöarbetet med kompetensförsörjningsarbetet genom att utgå från kompetensförsörjningsplanens mål och därmed inte ha separata arbetsmiljömål. Därmed skapas en helhet för att på bästa sätt skapa en god och attraktiv arbetsplats där arbetsmiljön är en viktig pusselbit för att både behålla och attrahera medarbetare.

För att kunna bedriva ett gott arbetsmiljöarbete är det av stor vikt att chefer och skyddsombud har kunskap inom området. Inom regionen finns det en digital utbildning som ger grundläggande teoretisk kunskap inom arbetsmiljöområdet. Inom förvaltningen erbjuds chefer och skyddsombud lärarledda arbetsmiljöutbildningar som genomförs partsgemensamt. Vid dessa utbildningsdagar är fokus på hur man praktiskt kan få till ett gott systematiskt arbetsmiljöarbete på enheterna. Under 2023 har efterfrågan på utbildningsplatser varit stor och ett extrainsatt tillfälle har genomförts förutom de två ordinarie tillfällena. Totalt har drygt 60 chefer och skyddsombud deltagit i utbildningarna under 2023.

Lokala skyddsombud är en viktig roll i arbetsmiljöarbetet. 21 procent av verksamheterna uppger att de inte har ett lokalt skyddsombud. Förvaltningen ser gärna att samtliga enheter har ett lokalt skyddsombud. Fortsatt arbete med att informera om skyddsombudets uppdrag och göra rollen intressant är av vikt. Förvaltningen skickar välkomstmejl till alla nya skyddsombud för information om rollen och inspiration för arbetsmiljöarbetet. Under året har även dialogmaterial tagits fram som stöd till samarbetet mellan chef och skyddsombud med syfte att främja samverkan på lokal nivå.

Månadsbrev Arbetsmiljö skickas till både chefer och skyddsombud med syfte att informera och inspirera till arbetsmiljöarbete ute i verksamheterna. Innehåll i månadsbreven anpassas efter vad som är aktuellt och syftet är bland annat att skapa kunskap, dialog och inspirera till att arbetsmiljöfrågor lyfts på enheterna och blir en naturlig del av arbetsvardagen.

Arbetsmiljön är ett stort område och som stöd till chefer, skyddsombud samt övriga medarbetare påbörjades arbetet med att utforma en samlad sida på intranätet med inriktning arbetsmiljö. Denna sida fylls på efterhand med aktuell information utifrån efterfrågan från verksamheterna, exempelvis APT-material, guider, rutiner och dokumentmallar.

Återhämtning och rimlig arbetsbelastning har varit och kommer fortsatt framöver vara en angelägen fråga. Arbetet med att säkerställa en god återhämtning ligger till stor del inom det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Planering och aktiviteter sker i dialog mellan framför allt chef och medarbetare.

Två större insatser med koppling till den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har varit utbildning i kollegial handledning samt riktad insats via företagshälsovården. Utbildningen kollegial handledning har genomförts via SKR (Sveriges kommuner och regioner) för målgrupp medarbetare som vill handleda kollegor i arbetsmiljöfrågor, med syfte att

implementera en handledningsmodell som bidrar till reflektion och därmed utveckla hållbar arbetsmiljö. Företagshälsovården har hos utvalda enheter genomfört insats med workshop och dialog med fokus på balans mellan krav och resurser för att skapa hållbar arbetsmiljö.

Under året har Arbetsmiljöverket genomfört inspektioner hos utvalda enheter gällande det systematiska arbetsmiljöarbetet med inriktning organisatorisk och social arbetsmiljö, fokus har varit arbetsbelastning. Inspektionerna är en del av en större insats som Arbetsmiljöverket startade över hela landet under 2022. Inspektionerna har varit värdefulla för våra enskilda enheter, att genom dialog med arbetsmiljöinspektör identifiera det som är deras styrkor och förbättringsområden inom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Inspektioner kommer även ske under 2024.

Under 2022 kompletterades ordinarie skyddskommittémöten på förvaltningsnivå med två heldagar för att skapa större möjlighet till både fördjupad dialog och framtidsperspektiv. Detta har upplevts positivt från båda parter och därmed fortsatt under 2023. Fokus för heldagarna 2023 har varit förvaltningens uppdrag (målkort, färdplan) samt SDV.

Enkäten för årlig uppföljning av SAM reviderades under 2022 med ytterligare förbättringar inför 2023. I årets enkät fanns mer information och lättillgängliga länkar till exempelvis intranät för ökad kunskap och förståelse för vad som ska följas upp. Årets resultat visar på en ökad kunskapsnivå gällande rutiner och riktlinjer för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt hur det ska bedrivas. Uppföljningen visar även en hög nivå av kunskap på arbetsplatserna gällande lagar och regler för arbetsmiljön samt risker och hur de kan förebyggas och åtgärdas. Jämfört med de två senaste årens uppföljningar uppger fler verksamheter att de tar hänsyn till arbetsmiljöfaktorer när beslut fattas.

Attraktiv arbetsplats

Region Skånes arbetsplatser ska vara trygga och säkra för såväl medarbetare som alla som befinner sig i någon av Region Skånes verksamheter. En attraktiv arbetsplats med god arbetsmiljö är en av de avgörande förutsättningarna för att möta kompetensutmaningen.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro i procent totalt Psykiatri, habilitering och hjälpmedel	2023	2022	Skillnad 2023 mot 2022
Sjukfrånvaro totalt	6,7%	7,5 %	-0,8
Sjukfrånvaro kvinnor	7,1 %	8,1 %	-1,0
Sjukfrånvaro män	5,2%	5,6 %	-0,4
Korttidsjukfrånvaro	4,0 %	4,6 %	-0,6
Långtidsjukfrånvaro	2,7 %	2,9 %	-0,2

Sjukfrånvaron har sjunkit med 0,8 procentenheter i jämförelse med föregående år och är 0,3 procentenheter lägre än år 2021. Förvaltningens sjukfrånvaro ligger därmed 1,1 procentenheter högre än Region Skånes.

Sjukfrånvaron 2023 är högst inom yrkesgrupperna vårdadministratör (10,3 %), kuratorer (7,3 %) och sjuksköterskor (8,1 %). Jämfört med helår 2022 har sjukfrånvaron minskat för vårdadministratörer med 1,7 procentenheter och för sjuksköterskor med 0,8 procentenhet. Kuratorernas sjukfrånvaro har minskat med 0,3 procentenheter från föregående år.

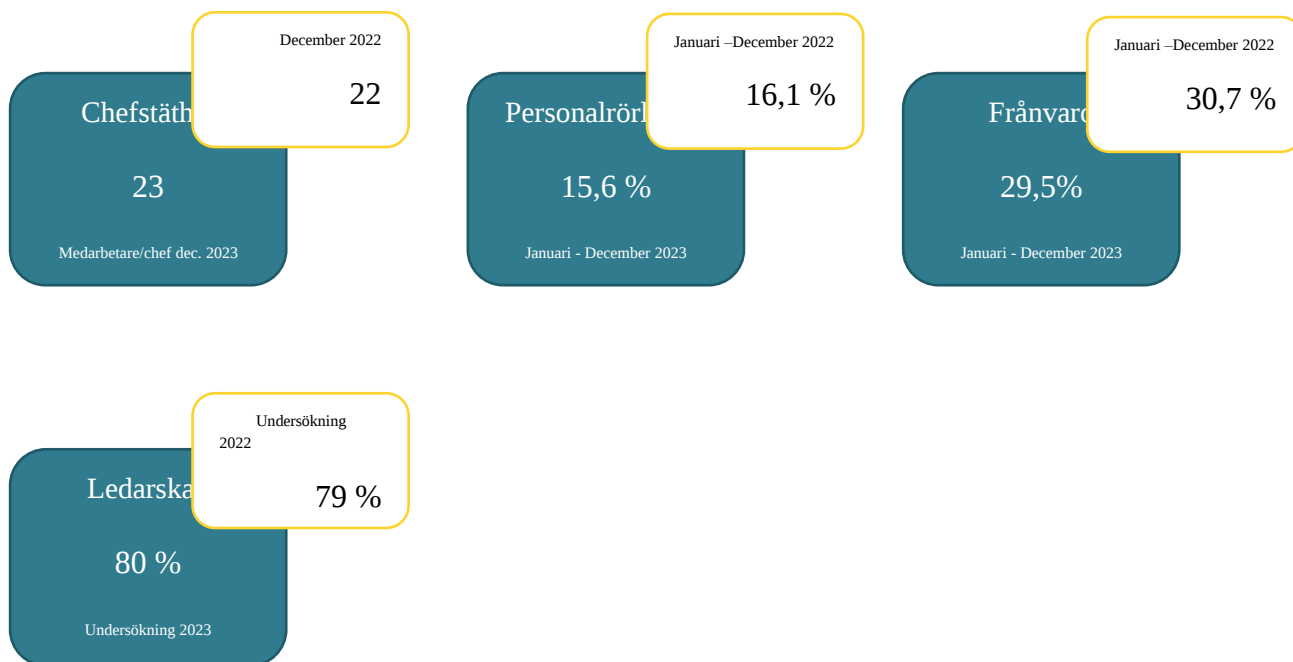
På förvaltningsnivå har både kort- och långtidssjukfrånvaron sjunkit. Inom yrkeskategorierna vårdadministratör och sjuksköterskor följer sjukfrånvaron samma linje. För kuratorerna har korttidssjukfrånvaron sjunkit men långtidssjukfrånvaron ökat jämfört med föregående år.

Övriga yrkeskategorier som har en sjukfrånvaro över förvaltningens snitt är skötare/undersköterska samt arbetsterapeut. För skötare/undersköterska är det en minskning jämfört med 2022. Minskning har skett både på kort- och långtidssjukfrånvaron men med störst sänkning på korttidssjukfrånvaron. Gällande arbetsterapeuter har korttidssjukfrånvaron minskat och långtidssjukfrånvaron ökat.

För att förebygga och minska arbetsrelaterad sjukfrånvaro har förvaltningen haft ett aktivt arbete med både Rehabråd på verksamhetsområdesnivå och utbildningsinsatser för att ge kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyte mellan chefer. Arbetet har genomförts med stöd av HR och andra aktörer såsom företagshälsovården och Försäkringskassan. Chefer, med stöd av HR, har även arbetat aktivt med varje enskild sjukskrivning.

Cheferna erbjuds lärarledda utbildningar inom rehabilitering och arbetsanpassning samt stödsystemet för dokumentering gällande sjukfrånvaro och rehabilitering. Under 2023 deltog cirka 25 chefer i de två olika utbildningarna.

Samlad analys av de regiongemensamma KPIer⁴ som är knutna till målområdet Attraktiv arbetsplats

Genomsnittet vad gäller chefstätheten är oförändrat i jämförelse med samma månad föregående år. Chefsnivåerna områdeschef och verksamhetschef har i regel ett lägre antal medarbetare och sänker därmed genomsnittet och ger ett missvisande genomsnitt för enhetschefsnivån. Tidigare undersökning gällande enhetschef på sjukvårdsenheter inom förvaltningen visade på ett genomsnitt av 31 medarbetare per enhetschef. Chefstäthet är en komplex fråga som behöver ses utifrån flera olika aspekter men som också ger förutsättningar för ett närvarande ledarskap samt styrning och utveckling av verksamheten och medarbetarna för en god arbetsplats och hög tillgänglighet. Exempelvis har några enheter ökat chefstätheten genom delat ledarskap.

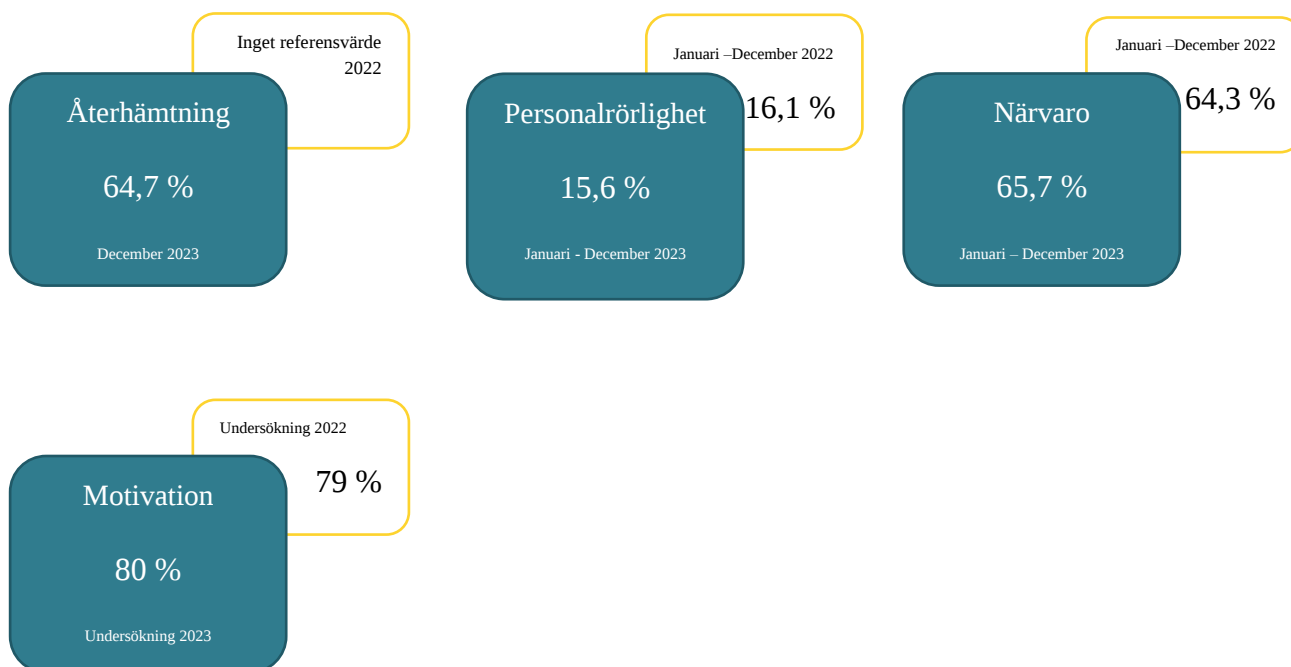
Förvaltningen har sedan tidigare identifierat chefers förutsättningar som ett prioriterat område att jobba vidare med, inklusive genomlysning av antal medarbetare per chef, vilket är inkluderat i vår kompetensförsörjningsplan och därmed prioriterat. Genom att arbeta med chefers förutsättningar är förhoppningen att det även ger positiva effekter kopplat till KPIerna Frånvaro och Personalrörlighet, med syfte att skapa hållbara och attraktiva arbetsplatser.

Stöd och medarbetarutveckling

Lärande och kompetensutveckling är idag en självklarhet genom hela yrkeslivet. En attraktiv arbetsgivare både förväntas och behöver skapa utrymme till lärande i vardagen. Region Skåne ska ge förutsättningar för medarbetare att utvecklas i takt med ett ständigt föränderligt arbetsliv.

⁴ KPI står för Key Performance Indicator.

Samlad analys av de regiongemensamma KPIer som är knutna till målområdet Stöd medarbetarutveckling

KPI för återhämtning visar andelen uttagen semester i relation till den berättigade semestern årligen samt den som sparats sedan tidigare år.

Semester ger välbehövlig paus från arbetslivets påfrestningar och krav och bidrar oftast till påfylld energi och nya perspektiv när man sedan är tillbaka i arbetet. Det är viktigt att planera för uttag av semesterdagar under hela året så semesterdagar tas ut i ledig tid.

Återhämtning bör även ske i vardagen, mellan och under arbetspassen. Nya regler för dygnsvila och schemaläggning bidrar till ökad återhämtning mellan arbetspassen. Insats med HälsoSprånget där återhämtning var i fokus har främjat och inspirerat till olika former av återhämtning. Förvaltningen avser att fortsätta arbeta aktivt med återhämtning. Årets ökade närvaro beror framför allt på att sjukfrånvaro och föräldraledighet har minskat.

Fortsatt satsning på utbildningsanställningar och utbildningslön för sjuksköterskor. Kompetensutvecklingsinsatser för sjuksköterskor

Det kliniska basåret för nya sjuksköterskor är ett introduktionsprogram som arrangeras löpande och årligen. Endast en dag innefattar psykisk ohälsa, och eftersom det fortfarande råder brist på specialistsjuksköterskor med inriktning psykiatrisk vård i förvaltningen, önskar vi utöka basåret med fler dagar innehållande psykiatrisk omvårdnad. Vi ansökte om medel från kompetens- och omställningsavtalet KOM-KR som beviljades. Utbildningen startar 2024.

Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning psykiatrisk vård finns inte att tillgå på våra lärosäten i Skåne. Tills vidare hänvisar vi grundutbildade sjuksköterskor att läsa på distans vid andra lärosäten i Sverige.

Specialistutbildning med löneförmån	Antal vårtermin 2023	Klara vårtermin 2023	Antal hösttermin 2023	Antal i specialistutbildning totalt
Psykiatrisk vård ⁵	21	5	28*	33
Barn och ungdom	2	2	1**	1

*16 fortsätter sina studier under hösten och 12 st påbörjar studier inriktning psykiatri, dvs totalt 28 sjuksköterskor studerar ht – 23 med inriktning psykiatri

**1 studerande med barninriktning påbörjar sina studier ht- 23

Förvaltningen har fått 800 000 kronor av personalnämnden för att göra en digital utbildning om handledarmodeller, peer learning och collaborative learning för verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Utbildningen kommer att beskriva de teoretiska grunderna samt hur verksamhetsområdena kan förbereda sig tillsammans med lärosätena. Syftet är att undervisa både studenter och personal, det vill säga handledare, på grund- och avancerad nivå.

Kompetensutvecklingsinsatser för undersköterskor/skötare med flera

Från och med den 1 juli 2023 blir undersköterska en skyddad yrkestitel. Det innebär att de skötare som uppfyller kraven från Socialstyrelsen och fått intyg får ändrad yrkestitel till undersköterska. Förvaltningen har startat en inventering av skötarnas utbildningsbakgrund så att en kompetenshöjande utbildning för att söka skyddad yrkestitel kan komma tillstånd till dem som önskar. Arbetet kommer fortskrida under 2024. En arbetsgrupp finns redan i förvaltningen och ska ta fram en kompetens- och tjänstemodell för undersköterskor inom psykiatri. Ett liknande arbete ska även göras för barnsköterskor inom habiliteringen och undersköterskor inom ungdomsmottagningarna.

Använd kompetensen rätt

Att använda alla medarbetares kompetens på bästa sätt är en komplex utmaning. För att lyckas behövs fortsatt arbete med kontinuerlig verksamhetsutveckling och anpassning av arbetsuppgifternas fördelning. Normer och arbetssätt behöver utmanas och nya perspektiv och innovation bejakas.

Att använda kompetensen rätt och att ge medarbetarna möjlighet att arbeta utifrån sin kompetens och verksamhetens behov är en nödvändig insats för att möta kompetensförsörjningsutmaningen. Rätt använd kompetens kan innebära exempelvis uppgiftsväxling mellan yrkeskategorier och införande av nya kompetenser.

5 Tabellen läses enligt följande; vårterminen 2023 läste 21 sjuksköterskor specialistutbildning, av dem blev 5 klara under vårterminen och resterande 16 blir klara höstterminen 2023. Ytterligare 12 sjuksköterskor har påbörjat utbildningen och blir klara under 2024 alternativt 2025.

Redogör för arbetet med rätt använd kompetens.

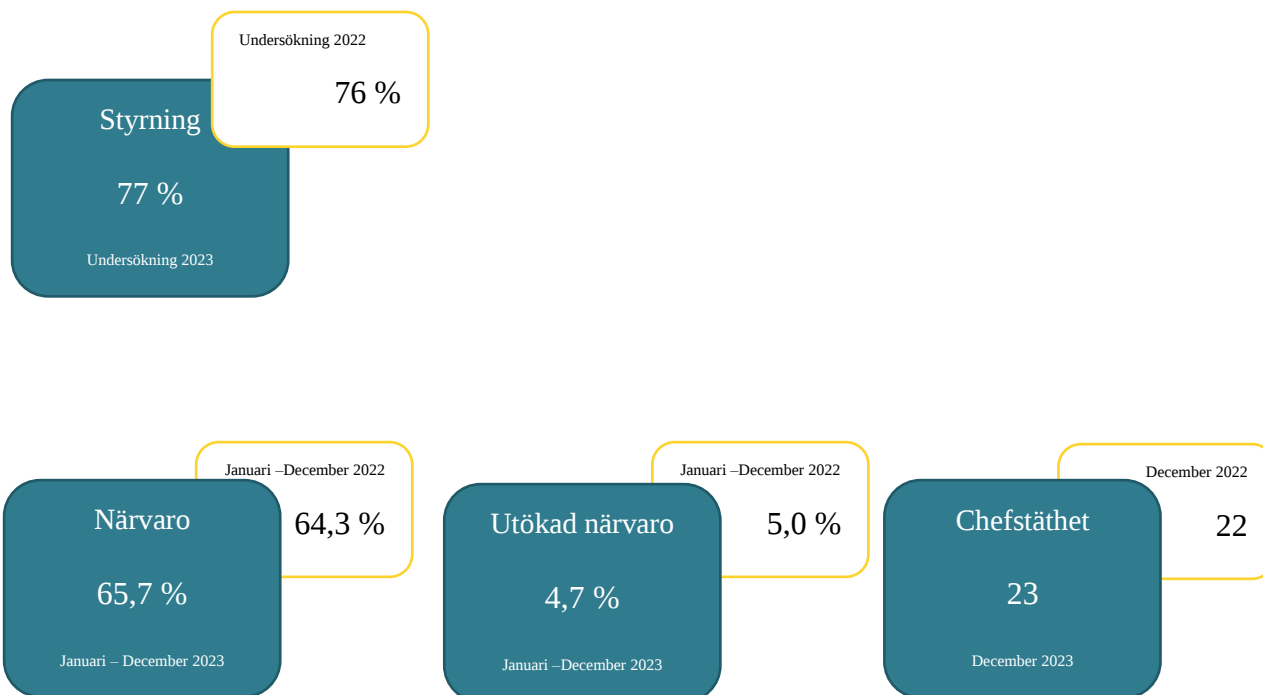
Förvaltningen har rätt använd kompetens som ett uttalat mål och förhållningssätt i kompetensförsörjningsplanen och varje verksamhetsområde arbetar med att använda kompetensen rätt utifrån sina förutsättningar och behov. Som förvaltningsgemensamt arbete kan nämnas införandet och utökandet av försörjningsfarmaceuter, peer support och specialistpsykologer.

Under 2023 har övergripande studierektor fortsatt samarbeta med ett nationellt nätverk för psykologers specialistutbildning. Gemensamma nationella lärandemål har utformats. Lokala studierektorer har tillsatts för flertalet verksamhetsområden och ett förvaltningsövergripande studierektorsnätverk har bildats med månatliga möten. Planen för 2024 är att påbörja delar av en specialistutbildning i egen regi. Arbetet är ett led i förvaltningens långsiktiga strategi genom att stödja medarbetarutvecklingen och använda kompetensen rätt utifrån patienternas och verksamhetens behov.

Under hösten 2023 tillsattes en förvaltningsövergripande samordnare för kuratorer och hälso- och sjukvårdskuratorer. Samordnaren ska vara en länk mellan FoUU-enheten och förvaltningsledningen. Uppgiften är att vara ett stöd till verksamhetsområdena, samt deras lokala samordnare, när det gäller frågor angående kuratorernas roll i förvaltningen, fortbildning, specialisering och långsiktig försörjning. Uppgiften innehåller även att vara övergripande VFU (verksamhetsförlagd utbildning)-koordinator för yrkesgruppen.

Förvaltningen har inte påbörjat breddinförande av servicevärdar men dialog pågår. Sedan tidigare har vi servicevärdar inom delar av vuxenpsykiatri i Helsingborg och delar av rättspsykiatri.

Samlad analys av de regiongemensamma KPIer som är knutna till målområdet Använd kompetensen rätt

En viss positiv trend på både KPI Närvaro och Extra närvaro. Den ökade närvaron med 1,4 procentenheter beror framför allt på minskad sjukfrånvaro och minskad föräldraledighet. Övertiden ökade under 2022 och ett arbete har sedan dess pågått med genomlysning av orsaker och förbättrade rutiner. Kopplat till Extra närvaro så har övertiden minskat något men ligger fortsatt högt inom vissa yrkesgrupper. Arbetet med att minska och fördela övertiden har varit prioriterat i verksamheterna under 2023 men är mycket utmanande på grund av vakansläget. Timtiden har minskat med 0,3 procentenheter och fyllnadtiden är oförändrad i jämförelse med föregående år.

Oberoende av inhyrning från bemanningsföretag

Då sjuksköterskebemanningen inom psykiatrins heldygnsvård är svår och rekrytering inte har kunnat ske med tillräckligt resultat har behov funnits av inhyrning. Kostnader för bemanningspersonal har ökat från föregående år och på förvaltningsnivå har kostnaderna ökat med 46 procent under motsvarande period. Kostnaden för hyrpersonal i andel av egna personalkostnader är dock fortfarande låg med 1,31 procent.

	2022	2023	Förändring i procent
BUP	0	709 239	100 %
Rättspsykiatri	1 157 894	3 295 204	185 %
VUP Helsingborg	7 051 242	12 358 377	75 %
VUP Kristianstad	1 876 382	1 352 262	-28 %
VUP Lund	16 407 689	20 056 425	22 %
VUP Malmö	941 707	2 337 239	148 %
Totalsumma	27 434 914	40 108 836	46 %

Långsiktigt stark ekonomi

Resultatmål

Det ekonomiska resultatet uppgår till ett underskott på 163 miljoner kronor i förhållande till budget. Rättsspsykiatrins köp av vårdplatser i andra regioner står för den enskilt största negativa avvikelser. Kostnaderna för köpt vård uppgår till 108 miljoner kronor vilket är 21 miljoner kronor högre än förra året. En ny rättsspsykiatrisk avdelning har under året öppnats i Kristianstad. De nya vårdplatserna har inte påverkat behovet av köpta vårdplatser i någon större omfattning då det fanns individer som var dömda till rättsspsykiatrisk vård och som väntade på sina placeringar inom rättsspsykiatrin. Det fanns också ett behov av att tillfälligt kunna lägga in öppenvårdspatienter som sviktade i sin behandling. De nya platserna har fyllt ett akut behov men har ännu inte bidragit till att sänka kostnaderna för köpt vård i andra regioner.

Om man exkluderar ungdomsmottagningarna som inte tillhörde förvaltningen 2022 så har personalkostnaderna ökat med över 6 procent jämfört med förra året vilket motsvarar 165 miljoner kronor. Denna ökning är samtidigt en avvikelse mot budgeterade kostnader på 67 miljoner kronor. Budgetavvikelsen inom vuxenpsykiatrin förklaras av fortsatt höga övertidskostnader medan ökningen mot förra året förklaras av lönerevision, minskad frånvaro och viss utökning av verksamhet. Även inom barn- och ungdomspsykiatrin kan en del av budgetavvikelsen förklaras av höga kostnader för övertid men den största delen av såväl kostnadsökningen som av avvikelsen mot budget beror på att antalet medarbetare blivit fler. Behovet av behandlande personal är stort och därför har verksamheten rekryterat när det givits möjlighet.

Även rättsspsykiatrin dras med höga och ökande kostnader för övertid men den huvudsakliga förklaringen till den nästan tioprocentiga ökningen av personalkostnaderna är den nya avdelningen i Kristianstad som inte fanns förra året och inte finns med i budgeten.

Höga övertidskostnader är ett bekymmer. Förra året kunde ökningen av övertidskostnaderna till stora delar förklaras av ökad sjukfrånvaro. Det sambandet är inte lika tydligt i år. Årets sjukfrånvaro är märkbart lägre än förra årets.

Löner + sociala avg exkl UM	Utfall 23	Utfall 22	Ökn/minskn	Ö/m (%)	Budget 23	Avvikelse
Förvaltningsgemensamt	83,2	81,3	1,9	2,3%	87,2	4,0
VUP	1 621,0	1 560,4	60,6	3,9%	1 613,2	-7,8
BUP	510,9	466,7	44,2	9,5%	465,7	-45,2
VO RP	260,7	231,6	29,1	12,6%	238,6	-22,2
Habilitering & SHD	366,4	344,7	21,8	6,3%	368,4	1,9
Hjälpmedel	85,9	78,7	7,1	9,1%	87,7	1,8
Resultat förvaltning	2 928,1	2 763,3	164,8	6,0%	2 860,7	-67,4

Stora svårigheter med att rekrytera sjuksköterskor till den vuxenpsykiatriska heldygnsvården gör att behovet av hyrpersonal är fortsatt stort. Behovet är i stort sett oförändrat jämfört med förra året men i år har hyrföretagen kunnat tillgodose verksamhetens avrop på ett bättre sätt vilket har fört med sig att kostnaderna för hyrpersonal ökat med nästan 12 miljoner kronor.

Inhyrd personal (mp1 kk 5)	Utfall 23	Utfall 22	Ökn/minskn	Ö/m (%)	Budget 23	Avvikelse
VUP Lund	19,9	17,2	2,7	16%	0,0	-19,9
VUP Malmö/Trelleborg	2,7	0,9	1,7	0%	0,0	-2,7
VUP Helsingborg	12,4	7,1	5,3	75%	5,5	-6,9
VUP Kristianstad	1,4	1,9	-0,5	-28%	0,0	-1,4
VO RP	3,6	1,2	2,4	196%	2,0	-1,6
Kostnad förvaltning	39,9	28,3	11,6	41%	7,5	-32,4

Kostnadsutvecklingen för regionexterna kostnader uppgår till 6 procent. Detta motsvarar en ökning av kostnaderna med 227 miljoner kronor. Denna ökning består framför allt av personalkostnader (165 miljoner kronor), övriga personalkostnader (11 miljoner kronor), inhyrd personal (12 miljoner kronor), köpt vård (21 miljoner kronor), hjälpmedelskostnader (30 miljoner kronor) samt kostnader för hörselrekvisitioner (9 miljoner kronor). Det förekommer även minskade kostnader i form av larm, bevakning och skadestånd. Dessa är sammantaget 11 miljoner kronor lägre än föregående år.

Till denna ökning ska läggas en ökning av regioninterna kostnader som uppgår till 68 miljoner kronor eller 9 procent. Denna ökning beror framför allt på ökade hyreskostnader (42 miljoner kronor) och ökade kostnader för IT och telefoni (15 miljoner kronor).

Uppdelat per verksamhetsområde återfinns det största budgetunderskottet liksom tidigare i rättspsykiatri. Underskottet uppgår till -142 miljoner kronor. Underskott återfinns även inom Bup -32 miljoner kronor och vuxenpsykiatri -9 miljoner kronor.

Det ekonomiska resultatet på -163 miljoner kronor är en tydlig förbättring jämfört med prognosen som lämnades efter oktober. Den huvudsakliga förklaringen till prognosförbättringen är ökningen av bidrag i slutet av året.

Resultat

Resultaträkn t o m dec	2023	Budgetavv	Avvikelse %	Budget helår	Prognosavv
Regionbidrag	3 999,8	0,0		3 999,8	0,0
Patientavgifter	58,0	5,5		52,6	0,0
Försäljning av verksamhet, varor o tj	365,0	42,1		322,9	53,9
Bidrag och intäkter	126,3	39,6		86,7	14,5
Summa intäkter	4 549,1	87,1	1,9%	4 462,0	68,4
Personalkostnader	-3 071,6	-78,1	2,5%	-2 993,4	-69,6
Inhyrd personal	-52,1	-34,7	66,6%	-17,4	-25,3
Köp av verksamhet	-107,7	-89,4	83,0%	-18,3	-91,4
Material och tjänster	-309,3	-26,2	8,5%	-283,2	-36,0
Läkemedel	-219,6	-4,4	2,0%	-215,2	0,0
Övriga kostnader	-952,1	-17,7	1,9%	-934,4	-24,0
Summa kostnader	-4 712,3	-250,4	5,3%	-4 462,0	-246,4
Resultat	-163,2	-163,2		0,0	-178,0

Vårdvalets påverkan på ekonomin har gått från ett underskott på nästan 3 miljoner kronor 2022 till ett överskott på nästan 4 miljoner kronor 2023. Detta har skett trots att intäkterna sjunkit en del mellan åren. Att resultatet förbättrats beror dels på att mottagningen i Lund lagts ner, dels på att mottagningen i Helsingborg vänt ett underskott till ett överskott och dels på att Malmömottagningarna sänkt sina kostnader.

Resultat vårdval LARO	Utfall 22	Utfall 23	Förändring
Lund	-1,6	0,0	1,6
Malmö	0,5	2,0	1,4
Trelleborg	0,3	1,4	1,1
Helsingborg	-1,6	0,7	2,3
Kristianstad	-0,3	-0,4	-0,1
Resultat vårdval LARO	-2,7	3,7	6,4

Intäkter vårdval LARO	Utfall 22	Utfall 23	Förändring
Lund	0,6	0,0	-0,6
Malmö	35,2	32,9	-2,4
Trelleborg	5,1	5,1	0,0
Helsingborg	5,8	6,3	0,5
Kristianstad	10,4	11,0	0,6
Intäkter vårdval LARO	57,2	55,2	-1,9

Åtgärder för en ekonomi i balans

För att komma till rätta med den ekonomiska obalansen inom hjälpmedelsområdet har förvaltningen initierat en översyn av vissa regelverk, rutiner och processer. Översyn av riktlinjerna för förskrivning av tyngdtäcken och scootrar som rörelsehjälpmedel kommer leda till sänkta kostnader redan i år. Översyn av processen kring utprovning av hörapparater och

hur den så kallade rekvisitionen hanteras kommer att leda till lägre kostnader men först efter årsskiftet.

Beslut har även tagits om att inte längre ge bidrag till rehabilitering i varmt klimat för patienter med vissa diagnoser.

Vad gäller rättspsykiatrins stora underskott så är uppfattningen att det ligger utanför nämndens kontroll. Någon handlingsplan kommer inte att tas fram i dagsläget. På sikt är uppfattningen att fler egna vårdplatser skulle innebära ett effektivare resursutnyttjande.

Utgångna avtal har inneburit minskade möjligheter för Bup att skicka väntande patienter till privata mottagningar för utredning och behandling. För Region Skånes del har detta inneburit väsentligt lägre kostnader. För verksamhetens del har det enbart inneburit en ökad efterfrågan och en ökad svårighet att nå vårdgarantins uppställda mål. Den ökade efterfrågan hanteras genom ett fortsatt intensivt utvecklingsarbete i form av implementering av arbetssätt för stegvis vård, genom utbyggnad av primärvårdsnivå samt genom effektivare arbetssätt för ökad produktivitet och digitalisering. Samtidigt arbetar man aktivt med en förflyttning mot nära vård. Nära vårdomställningen innebär i praktiken mer insatser för självhjälp för alla invånare. Digitala lösningar kan erbjuda tjänster som ger mervärde till invånarna, tjänster som är tids- och kostnadseffektiva och erbjuder hög tillgänglighet. Trots dessa ansträngningar krävs det mer personal för att klara av den ökade remisstillströmningen. Det ekonomiska underskott som uppstått till följd av detta har accepterats av nämnden och förvaltningen.

För övrigt råder strikt återhållsamhet när det gäller kostnader som inte är nödvändiga.

Investeringar

Byggnadsinvesteringar/externa förhyrningar

Det pågår en utredning om behov av utökning av antalet rättspsykiatriska vårdplatser. Något beslut om tilldelning av medel är ännu inte taget. Beloppet kommer att överstiga gränsen för strategiska investeringar.

Vuxenpsykiatri i Malmö fortsätter att renovera och underhålla byggnad 43 så att den ska kunna överleva till det nya bygget på södra området är klart. Särskilda pengar är avsatta till detta.

Vuxenpsykiatri Helsingborg bygger om avdelningar på plan 5 så att de ska passa för psykiatrisk heldygnsvård. Den ursprungliga planen var inflyttning hösten 2023 men så blev inte fallet. Våren 2024 verkar mer rimligt. Investeringen ingår i överlevnadsprojektet och särskilda pengar är avsatta.

Barn- och ungdomspsykiatri planerar för att flytta akutmottagning och heldygnsvård till nya lokaler. Avtal är skrivet och bygglov beviljat men överklagat. Flytten är en förutsättning för

att byggprojektet på södra sjukhusområdet ska kunna verkställas. Pengar till renovering hämtas från det stora projektet på södra området.

Hjälpmedel planerar för en flytt av mottagningen i Malmö och verksamheten i Staffanstorp till lokaler i Hyllie.

Utrustningsinvesteringar

Den största delen av den lokala utrustningspotten på 13 miljoner kronor går åt till att köpa in hjälpmedel. Detta fortgår som planerat. Av övriga utrustningar som beviljats medel under året kan nämnas en ultraljudsapparat till ungdomsmottagningarna, ny hörslinga till syn-, hörsel- och dövverksamheten i Kristianstad, ECT-apparater till vuxenpsykiatri Lund och Kristianstad, anläggning för fjärrkyla till rättspsykiatriska avdelning 10 i Hässleholm samt nytt larm till psykosmottagningen på Påskliljegatan i Malmö.

Stöd till handikappföreningar

Handikappföreningar som är verksamma i Skåne och godkända av Socialstyrelsen kan ansöka om grundbidrag, medlems- och aktivitetsbidrag, lägerbidrag samt projekt- och utvecklingsbidrag hos Region Skåne. Föreningar som inte är handikappförening men som ordnar idrotts- eller kulturaktiviteter för eller med personer med funktionsnedsättningar i Skåne kan också söka bidrag.

Ansökningarna handläggs inom Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsförvaltningen och under året har ett 40-tal handikappföreningar beviljats bidrag, samt en handfull föreningar som inte är handikappföreningar, till en kostnad på sammanlagt 10,6 miljoner kronor.

Grundbidraget är knutet till aktuellt prisbasbelopp för året och antalet bidragsberättigade medlemmar i respektive handikappförening, och under året har 41 sökande föreningar beviljats 1,9 miljoner kronor.

Medlemsbidraget grundar sig på antalet medlemmar och 41 föreningar har beviljats 2,3 miljoner kronor i medlemsbidrag.

Aktivitetsbidraget kan sökas för aktiviteter inom Skåne, exempelvis anpassningsåtgärder, deltagande i mässor, konferens och utbildning, föreläsare, medlemsaktivitet i socialt och rehabiliterande syfte, politisk verksamhet, samarrangemang mellan föreningar, samverkan med vården och information och rådgivning till allmänheten. 37 föreningar har beviljats 5,2 miljoner kronor.

Förening som får föreningsbidrag från Region Skåne kan söka projektbidrag, exempelvis för projekt som har en handikappolitisk inriktning på samarbete, samverkan med vården, verksamhetsutveckling eller sprider kunskap om funktionsnedsättning. Sju ansökningar har beviljats från fyra föreningar till en kostnad av en miljon kronor.

Lägerbidrag kan sökas för person med funktionsnedsättning upp till och med 26 år och dennes familj, exempelvis för barn- och ungdomsläger inom Sverige arrangerade av handikappföreningar med inriktning på barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Under året har nio läger till sex olika föreningar beviljats till en kostnad av 148 100 kronor.

Andra föreningar som inte är handikappföreningar kan söka bidrag för idrottsaktiviteter eller kulturella arrangemang, med eller för personer med funktionsnedsättning som är bosatta i Skåne. Fem föreningar har beviljats bidrag på sammanlagt 100 000 kronor.

Fonder och stiftelser

Förvaltningen administrerar även ett antal fonder och betalar ut medel till personer inom

- Stiftelsen Annetorpshemmets samfond,
- Malmöhus läns landstings stiftelse för personer med utvecklingsstörning,
- Stiftelsen Alfred och Ebba Pipers fond,
- Stiftelsen Christian Larssons fond,
- Stiftelsen Samfonden för sjuka barn och ungdomar,
- Stiftelsen Ingeborg Hanssons fond och
- Stiftelsen Börje och Yvonne Henrikssons donationsfond. (Förvaltningen sköter urvalet och övrig hantering sköts av banken SEB.)

Produktion

Två trender har varit tydliga under året. Den ena trenden har inneburit att antalet unika patienter har ökat. Den andra har inneburit att det skett en återgång i mixen mellan distanskontakter och fysiska kontakter på så sätt att distanskontakterna minskat medan de fysiska kontakterna har ökat. Den kraftiga ökningen av distanskontakter som tvingades fram av pandemin bestod till väldigt stor del av telefonkontakter. Den stora ökningen av distanskontakter de senaste åren var aldrig början på en övergång till att digitalisera vården det var snarare en nödvändig åtgärd för att underhålla patientkontakter i en tid då bättre alternativ saknades.

Inom vuxenpsykiatri är antalet unika patienter ganska oförändrat däremot upplever habiliteringen, syn-, hörsel- och dövverksamheten, ungdomsmottagningarna och Bup ett ganska stort inflöde av nya patienter. Även tolkbeställningarna har ökat kraftigt under årets första åtta månader. Dessa har ökat med 19 procent och överstiger nivåerna från före pandemin. En viktig förklaring till ökningen är att tillgängligheten ökat i och med nytt tolkavtal. Ökad tillgänglighet leder till ökad efterfrågan men även till ökade kostnader.

För att klara av det ökade inflödet av patienter går man mer och mer över till gruppbesök där sådana är möjliga, man arbetar även mot fler och bättre digitala lösningar.

Det fortsatta stora inflödet till Bup hanteras med personalförstärkningar men även med fortsatt implementering av stegvis vård, att bygga ut primärvårdsnivån, förbättra produktiviteten genom ökad digitalisering och utveckling av nära vård. Arbetet med nära vård innebär i praktiken att ta fram verktyg för primärprevention och egenvård med målet att behovet av barn- och ungdomspsykiatrisk specialistvård på sikt ska minska.

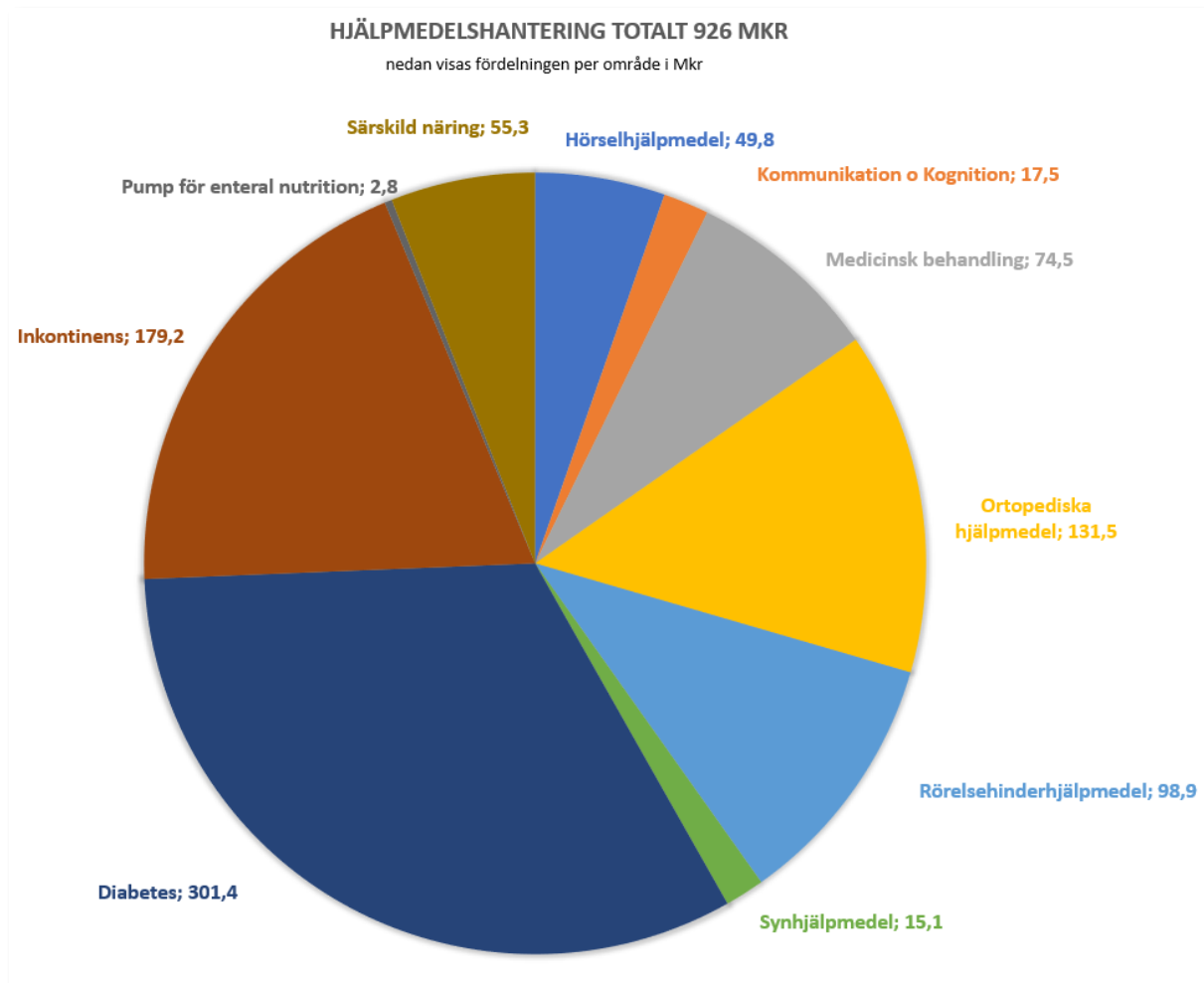
Arbete med ökad följsamhet till riktlinjer och standardiserade vårdförlopp pågår. Under våren har fokus legat på implementering av VIP adhd då mer än hälften av verksamhetens patienter söker med symptom inom detta område.

Trycket på vården har varit stort under lång tid vilket lett till att köer har byggts upp. Arbetssätten i omställningen innebär en tydligare differentiering initialt och att tidiga insatser kommer på plats. Allt för att undvika att problemen växer sig stora och blir svårare att komma till rätta med.

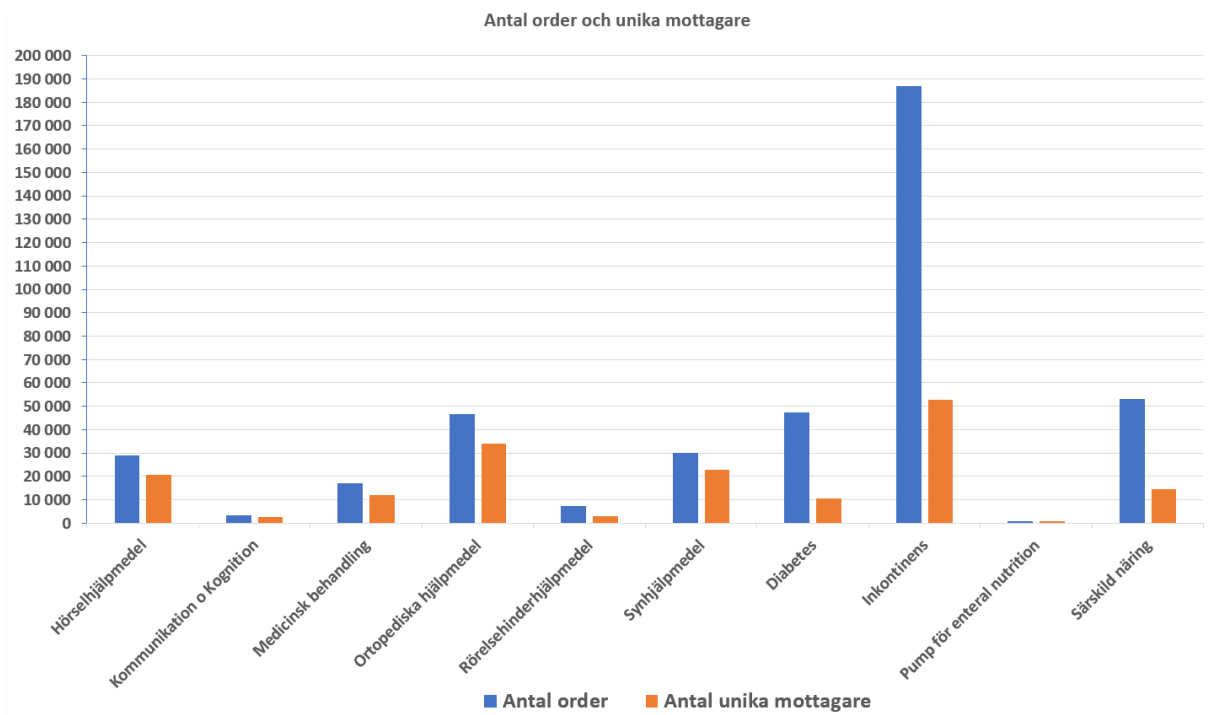
Mall till specifika tabeller för nämnda områden samt urvalskriterier för datauttag finns i bilagan Vårdproduktion.

Under perioden januari-december 2023 uppgår värdet av förskrivna och levererade hjälpmedel till 926 miljoner kronor varav 283 miljoner kronor med eget kostnadsansvar. Förskrivarna/kunderna finns ute i olika verksamheter inom hela Region Skåne.

Diagrammet visar fördelningen av kostnader för respektive hjälpmedelsområde oavsett var budget finns. Nedanstående siffror gäller verksamhetsåret 2023.

Diagrammet nedan visar antalet förskrivningar/order som hanterats genom verksamhetssystemet samt antal unika hjälpmedelsmottagare. Underlaget gäller verksamhetsåret 2023.

Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare

Nya kriterier för rehabilitering i varmt klimat

Under året har ett politiskt beslut tagits kring kriterier för behandlingsformen rehabilitering i varmt klimat. Beslutet grundar sig på den förstudie som HTA Syd har genomfört och innebär att behandlingsformen rehabilitering i varmt klimat fortsättningsvis ska kunna erbjudas av Region Skåne till vuxna personer med psoriasis. Behandlingsansvaret för vuxna personer med psoriasis ligger inom Region Skånes hudkliniker. För övriga diagnosgrupper, barn och vuxna med inflammatoriska reumatiska sjukdomar och vuxna med neurologiska sjukdomar, ska behandlingsformen endast kunna erbjudas inom ramen för forskning inom respektive specialitet, och där kostnaderna täcks av avsatta forskningsmedel. Under året har endast en person med psoriasis ansökt och beviljats rehabilitering i varmt klimat för rehabilitering 2024.

Konduktiv pedagogik

Förvaltningen har erbjudit behandlingsformen konduktiv pedagogik till barn med cerebral Pares under 2023, men året har präglats av Metod- och prioriteringsrådet i Region Skånes/Södra sjukvårdsregionens yttrande i frågan om Region Skåne ska fortsätta erbjuda barn med cerebral pares möjlighet att söka träningsperioder med konduktiv pedagogik.

Metod- och prioriteringsrådet bedömer att det saknas vetenskapligt stöd för att konduktiv pedagogik medför positiva effekter för barn med cerebral pares. Rådet rekommenderar därför att Region Skåne inte fortsätter att avsätta medel för att finansiera träningsperioder med konduktiv pedagogik och avvecklar det befintliga stödet. Med anledning av att inget beslut har tagits i nämnden kommer förvaltningen att avsätta medel och fortsätta erbjuda konduktiv pedagogik även under 2024.

Framsynt miljöarbete

Fokusområde Resurseffektiv och cirkulär ekonomi

Inflödet av varor ska minska i förhållande till förvaltningens produktion. Återanvändning och återvinning av inköpta resurser sker i ett cirkulärt flöde. Flergångsmaterial väljs där så är kvalitetsmässigt och totalekonomiskt möjligt och mängden avfall som inte återanvänds eller återvinns minimeras. Energieffektivisering ska ske i alla verksamheter.

Förbrukning av engångsmaterial

Förbrukningen av britspapper och plastbägare ska minska.

Status positiv: Många verksamhetsområden har arbetat aktivt för att minska användningen av förbrukningsmaterial. Användningen av britspapper har minskat med 10 procent och av plastbägare med 8 procent jämfört med 2022. Många enheter uppger att de har slutat att använda britspapper och att man övergår till flergångsmaterial när det gäller muggar och bägare.

Genomföra energisparåtgärder på enheterna

1. Gå igenom checklista för energisparåtgärder
2. Genomföra åtgärder enligt resultat från checklistan

Status positiv: Minst 75 procent av enheterna ska ha arbetat med checklistan och utfallet är 81procent. Användandet av checklistan för energisparåtgärder har följts upp genom att enheterna har skickat in ifylld checklista till respektive miljöhandläggare. Åtgärder till följd av genomgången ska ha genomförts senast 2023-12-31 och följs upp vid miljöronden i januari 2024.

Fokusområde Låg klimatpåverkan

Alla tjänsteresor ska ske med fossilbränslefria transportmedel och samtliga fordon som ägs, hyrs eller används ska drivas med fossilbränslefria drivmedel. Genom effektiva möten, ny teknik och ändrat beteende ska bränsleanvändningen för medarbetarnas tjänsteresor och transporter minska. Matsvinn ska förebyggas genom planering vid beställning av livsmedel och förbättrad kommunikation med livsmedelsleverantörer. Klimatpåverkan från måltider ska minska genom bättre val av livsmedel. Klimatbelastningen från engångsmaterial ska minska genom bättre materialval.

Minska mängden bilkörning i samband med patientkontakter

Status positiv: Uppföljning har skett vid de interna miljörevisionerna där man kan se att en majoritet av intervjuade enheter arbetar med åtgärder för att minska sin bilanvändning. Man använder olika typer av distansmötesteknik, reser med kollektivtrafik/cykel/elcykel samt jobbar med att planera sina bilresor för att göra dem så effektiva som möjligt. Uppföljning görs också via miljörend.

Förebygga/minska matsvinn

Planera matbeställningar och följa upp lokalt.

Status neutral: Uppföljning har gjorts via de interna miljörevisionerna samt via miljörenden. Majoriteten av enheterna arbetar med att minska matsvinn på olika sätt, till exempel genom att gå över från buffé till portionsservering och genom att se över beställningsrutiner. Regional matsvinnsmätning genomfördes i november men resultatet är ännu inte sammanställt.

Välja livsmedel med lägre klimatpåverkan

Lokala aktiviteter av typ vegodag per vecka, information om klimatsmart mat med mera, följa riktlinjer för livsmedel till personalen.

Status neutral: Detta har följts upp vid de interna miljörevisionerna. Många enheter arbetar med åtgärder inom området. Information i form av Månadens miljöbild har gått ut.

Välja förbrukningsmaterial med lägre klimatpåverkan

Använda guide för bättre materialval, följa upp lokalt.

Status neutral: Uppföljning har skett via de interna miljörevisionerna och många enheter arbetar med frågan.

Fokusområde Frisk och hälsosam miljö

Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa ska minska genom utfasning och utbyte av kemiska produkter och varor. Kassation av läkemedel och användning av svärnedbrytbara läkemedel ska minska. Förvaltningens enheter som har faromärkta kemikalier ska inventera och registrera sina kemikalier i KLARA. Andelen enheter som har inventerat ska öka jämfört med föregående år. Förvaltningen ska fortlöpande arbeta med utfasning och riskbedömning av miljö- och hälsofarliga ämnen och under 2023 följa upp antalet utfasade kemikalier.

Antal enheter som inventerat kemikalier i KLARA

Status positiv: Andelen enheter som har gjort en komplett inventering i kemikaliesystemet KLARA under inventeringsperioden 1 januari till och med 31 mars har ökat stort från 82 procent till 98 procent. Förbättringen bedöms bland annat bero på informationsutskick inför inventeringsperioden, fler påminnelser via förvaltningens miljöhandläggare samt tillfälle att få hjälp vid regiongemensamma frågestunder via Teams.

Riskbedömning, utfasning

Status neutral: Enstaka riskbedömningar har genomförts under 2023. Arbete med att ta fram riskbedömningsmallar för de vanligaste kemikalierna fortsätter. HR har övertagit framdriften av arbetet eftersom det framför allt är en arbetsmiljöfråga, dock med hjälp av miljöorganisationen. Arbete med att fasa ut kemikalier pågår kontinuerligt.

Medvetandegöra hantering av läkemedel

Patientinformation

Status positiv: Information till patienter om hantering av överblivna läkemedel har följts upp vid de interna miljörevisionerna och via miljöronden. De flesta enheter som hanterar läkemedel anger att de informerar sina patienter.

Minska läkemedelskassation

Status negativ: Mängden kasserade läkemedel under 2023 är 644 kg enligt underlag från Apoex. Dock är kassationen lägre under det andra halvåret (273 kg) jämfört med det första (371 kg). Under 2021 (basår) var mängden kasserade läkemedel 417 kg. År 2022 ökade kassationen till 483 kg, vilket innebär en ökning med 16 procent. Kassationen 2023 på 644 kg innebär en ökning med 54 procent jämfört med 2021. Resultatet för vår förvaltning kan antas bero på att fler fyller i blanketten korrekt och att vår kassation har hamnat fel tidigare år, troligen främst i posten utan förvaltningskod.

Data för inrapportering av kasserade läkemedel behöver fortsätta att förbättras för att få en så tillförlitlig uppföljning som möjligt. I stort sett alla enheter som hanterar läkemedel anger att man tillämpar åtgärder för att minska läkemedelskassation, som till exempel läkemedelsgenomgångar och att skriva ut startförpackningar. I förvaltningen har även ett arbete påbörjats med gemensamma läkemedelsförråd som på sikt ska minska kassationen av läkemedel.

Miljömål – Ökad miljömedvetenhet och kompetens

Öka medarbetarnas medvetenhet och kunskaper om verksamhetens miljöpåverkan och aktivt kommunicera Region Skånes miljöarbete. Senast 2024 ska minst 90 procent av medarbetarna ha genomfört Hållbara val 2.0 och minst 80 procent av medarbetarna ha genomfört

förvaltningens egna miljöutbildningar. Både Hållbara val, Miljöutbildning för Psykiatri, habilitering och hjälpmedel samt Mikroutbildning om ekologisk mat är möjliga att genomföra gemensamt på APT/motsvarande. Dock måste varje medarbetare individuellt gå in och göra kunskapstestet för Hållbara val för att få godkänt resultat.

Hållbara val 2.0

Status negativ: Under senhösten 2018 lanserades en ny version av Region Skånes miljöutbildning, Hållbara val 2.0. Sedan dess har 2615 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat vilket motsvarar 58 procent av det totala antalet medarbetare. Andelen har ökat sedan 2022 från 50 procent, men målet som är satt för 2024 är 90 procent och riskerar att inte uppnås.

Mikroutbildning om ekologisk mat

Status negativ: Under 2023 har 1363 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Detta innebär att 30 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en förbättring sedan 2022 när det var 23 procent men fortfarande långt från målet för 2024 som är 80 procent.

Miljöutbildning för Psykiatri och habilitering och hjälpmedel

Status negativ: Till och med 2023 har 1121 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Detta innebär att 25 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en förbättring sedan 2022 när det var 18 procent men fortfarande långt från målet för 2024 som är 80 procent.

*** Beskriv uppnådda respektive förväntade effekter/resultat av vidtagna åtgärder i syfte att uppnå miljömålen.**

Förvaltningen har infört en miljöromd som genomförs två gånger per år. I denna ingår frågor med avsikt att påminna om och följa upp genomförandet av miljömålen, och den uppdateras avseende vilka områden som behöver fokus. Bedömningen är att detta har ökat medvetenheten och följsamheten när det gäller miljömålen.

Fokusområden vid den interna miljörevisionen har valts med hänsyn till de miljömålen med behov av ökad uppmärksamhet.

Genomförande av miljöutbildningar samt inrapportering av miljöavvikelser finns med i förvaltningens interna kontrollplan för att ge ökad uppmärksamhet åt frågorna.

*** Vilka områden bedömer nämnden behöver utvecklas/förbättras?**

Deltagandet i miljöutbildningar behöver fortsatt förbättras, andelen medarbetare som har genomfört Region Skånes miljöutbildning Hållbara val 2.0 är för låg. Även deltagandet i förvaltningens egna miljöutbildningar är lågt.

Fortsatt arbete med att minska förbrukning av engångsmaterial och att minska mängden läkemedel som går till destruktion behövs.

*** Lyft fram några goda exempel.**

Månadens miljöbild har skickats ut åtta gånger under året till alla enheter. De har bland annat berört miljöresultat, klimatsmart mat och bättre textihantering. Detta är ett uppskattat inslag på exempelvis arbetsplatsträffar och ger underlag för diskussioner och ökad förståelse och kunskap inom miljöområdet.

Utbildning för miljöombud har genomförts via Teams två gånger under 2023 med ett stort antal deltagare, både nya miljöombud och mer erfarna som vill uppdatera sin kompetens.

En miljödag för förvaltningens chefer, miljöhandläggare och miljöombud genomfördes 21 mars i Lund med både externa och interna föreläsare och var mycket uppskattad.

Robusta och säkra verksamheter

Krisberedskapsförmåga

Har ni vidtagit särskilda åtgärder för att hantera utmaningar/avvikelser som uppstått under året, i syfte att utveckla verksamhetens förmåga till beredskap vid störning och kris?

Krisplan för förvaltningen har tagits fram och har även under årets gång uppdaterats utifrån vårt uppdrag inom civilt försvar. Verksamhetsområdena har fått i uppgift att se över sina sårbarheter och behov inom kris och katastrof för att ta fram eventuella åtgärdsplaner. Utbildning av personal har genomförts inom säkerhetsorganisationen, gällande riskanalysarbete.

Krisberedskap och risk- och sårbarhetsanalys

Beskriv hur verksamheten under året systematiskt arbetat med risk- och sårbarhetsarbete samt kontinuitetsplanering och på vilket sätt det systematiska arbetet ingår som en del i ordinarie processer för planering och uppföljning.

Arbete med civilt försvar är påbörjat och en krigsorganisation är under bearbetning. Kontinuitetsarbetet är en ständig process för samtliga verksamheter inom förvaltningen.

Ledningssystem för säkerhetsarbetet

Beskriv utvecklingen av ledningssystem för säkerhet och uppnådda effekter.

Utvecklingen av ledningssystem för säkerhet är ett arbete som är påbörjat inom de regionala grupperna (SBHM).

Beredskap för hot- och våldssituationer

Har verksamheten utarbetat och kommunicerat rutiner för beredskap att hantera hot- och våldssituationer?

För att våra riktlinjer gällande hot och våld ska vara mer tillgängliga inom förvaltningen, har en hemvist under 2022 skapats där vår chefslinje och säkerhetsorganisation lätt kan inhämta relevant information. Under det gångna året har rutiner/checklistor skapats samt uppdaterats för att hantera uppkomna situationer gällande hot och våld.

Informationssäkerhet

Beskriv utvecklingen av informationssäkerhet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

I samband med regionala förändringar kring informationsägarrollen har förvaltningens organisation kring informationssäkerhet, dataskydd och arkiv uppdaterats och tydliggjorts. De tre områdena i den nya organisationen benämns vid namnet IDA-organisation. Det görs för att betona att de tre delarna hänger ihop och att vi behöver ha ett ökat fokus på dessa områden.

Under året har vi fokuserat speciellt på processen kring personuppgiftsincidenter, loggkontroller samt att tydliggöra behovet av att medarbetare genomför den obligatoriska utbildningen för säker informationshantering. Antalet inrapporterade personuppgiftsincidenter har ökat under året, 167 personuppgiftsincidenter har rapporterats varav tre har anmälts till integritetsskyddsmyndigheten. Efter en genomlysning kring hantering av loggkontroller har ett arbete gjorts för att förtydliga återrapportering och instruktioner för genomförandet. Cirka en femtedel av förvaltningens medarbetare har genomfört den obligatoriska utbildningen säker informationshantering.

Under våren har digitaliseringsenheten anordnat föreläsningar för hälso- och sjukvårdspersonal i verksamheten där bland annat samordnare för Barnskyddsteam Skåne berättat om sin verksamhet, vilket stöd de kan ge och hur kontakt med andra myndigheter kan se ut i praktiken. Frågor som har belysts är bland annat vilka skyldigheter har vi i vår verksamhet gentemot annat sekretessområde, hur inkomna handlingar ska hanteras, vad som ska och får journalföras samt olika tankar inför en orosanmälan.

Vid ett annat föreläsningstillfälle har Journalservice bjudits in för att berätta om sin verksamhet. De frågor som belysts har handlat om menprövning, journalutlämnande, sätta och häva spärr, loggutdrag för patienters räkning samt registerutdrag enligt dataskyddslagen. Andra ämnen som togs upp var att låsa konto på 1177, försegla konto, blockering av vårdnadsrätt och minderårigas tillgång till sin journal. Båda föreläsningarna har varit mycket populära och uppskattade av deltagarna.

Hög driftssäkerhet fastigheter

Beskriv utvecklingen av driftssäkerhet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

Vi har ständiga dialoger med Regionsfastigheter då vi hyr i andrahand. Vi har genomfört och har pågående dialogmöten med verksamhetsområdena kring avvikelser, att öka driftsäkerheten/säkerheten samt möjliggöra diskussioner gällande utvecklingsarbete.

Robusta IT-system

Beskriv utvecklingen av robusthet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

Det har varit ett fortsatt fokus på IT- och informationssäkerhet i samband med det rådande säkerhetsläget i Europa, vilket har ställt krav på ökad förståelse för både IT-säkerhet, informationssäkerhet och dataskydd samt att planera för kontinuitet och möjlighet att fortsätta bedriva vård i så stor utsträckning som möjligt vid en driftstörning eller avbrott.

Förvaltningens representanter bidrar löpande med att ta fram prioriteringsordning för återställande av system vid en driftstörning eller avbrott och prioriteringslista för verksamhetskritiska datorer inom respektive verksamhet. För telefonin finns sedan lång tid tillbaka reservrutiner och reservtelefoner på enheterna inom förvaltningens verksamheter.

Arbetet med kontinuitetsplanering sker löpande och ett årshjul har tagits fram som stöd i dialogen kring reservrutiner med verksamhetens kontaktpersoner.

Förmåga att hantera samhällsstörningar

På vilket sätt har verksamheten har utbildat och övat personal som berörs av arbetet med samhällsviktig verksamhet samt beredskap för att bibehålla och utveckla kompetens?

Förvaltningen har under året nyttjat aktuella händelser där man aktualiserat krisgrupp för att se över vårdplatssituation, nedstängning av verksamhet, personalbrist samt kommande hyrstopp.

Strategiska personer inom förvaltningen har blivit utbildade gällande regionens uppdrag inom det civila försvaret.

Arbete kring kriskommunikation är påbörjat.

Robusta upphandlingar

Beskriv hur verksamheten vid anskaffning av varor och tjänster till samhällsviktig och skyddsvärd verksamhet, arbetar för att åstadkomma leveranssäkerhet, ex. genom att bedöma verksamhetens behov av krav på leverantör kring kontinuitetsåtgärder.

En viktig fråga regionalt är att skapa utrymme för exempelvis hjälpmedelsprodukter i ett regionalt centrallager för kritiska produkter i Skåne. De aktuella produkterna/sortimenten finns idag hos avtalade tredjepartsleverantörer utanför regionen, där det i ett krisläge riskerar behöva prioriteras med andra avtalsparter hos leverantörerna.

En del av förvaltningen, VO hjälpmedel, har uppdraget att försörja Region Skånes patienter med förskrivna hjälpmedel. Verksamheten arbetar med avtalsförvaltning och sortimentsansvar för samtliga hjälpmedelsområden och har under 2023 sett över försörjningen så att den ska vara robust och klara av ett krisberedskapsläge. En del av arbetet sker tillsammans med det nationella SKR-nätverket med övriga hjälpmedelsorganisationer för samsyn kring vilka produkter som bör hanteras med extra säkerhetslager i försörjningen, och en del genom deltagandet i det regionala arbetet kring robust försörjning.